

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Demir Özlü

Dalgalar

ROMAN

YAPI KREDİ YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

DALGALAR

Demir Özlü (İstanbul, 9 Eylül 1935 - Stockholm, 13 Şubat 2021) Öğretmen ana-babasıyla dört yaşında İstanbul'dan ayrılarak kardeşleri Tezer Özlü ve Sezer Duruyla birlikte Burdur, Simav ve Ödemiş'te yaşadı. Karşıyaka Ortaokulu'nu bitirdikten sonra on dört yaşında İstanbul'a döndü. Kabataş Erkek Lisesi'nden mezun oldu (1953); burada edebiyat öğretmeni dört yıl boyunca Behçet Necatigil'di. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni (1959) bitirdikten sonra Onat Kutlar'la birlikte Paris'e gitti, Sorbonne Üniversitesi'nde felsefe derslerini izledi (1961-62). İÜ Hukuk Fakültesi'nde Hukuk Felsefesi ve Metodoloji Kürsüsü'nde dört yıl asistanlık yaptı (1960-64). Siyasal eylemleri nedeniyle görevine son verilince İstanbul'da avukatlık mesleğini sürdürdü (1964-79). Yedek subaylık hakkı verilmediği için askerliğini er olarak Muş ve İstanbul'da tamamladı (1967). 1971'deki askeri müdahaleden sonra bir süre tutuklu kaldı. 1979'da İsveç'e yerleşti; 1980'deki askeri darbeden sonra vatandaşlıktan çıkarıldı; Türkiye'ye ancak Aralık 1989'da dönebildi. 2021 yılında Stockholm yakınlarında UNESCO Dünya Mirası korumasındaki Skogskyrkogården'de toprağa verildi. Anlatılarından *Bir Beyoğlu Düşü* 1987'de *Ein İstanbuler Traum* adıyla Almanca, *Berlin'de Sanrı* 1992'de *Halluzination in Berlin* adıyla Almanca ve 1993'te *Hallucination À Berlin* adıyla Fransızca basıldı.

Soluma ile 1964 Türk Dil Kurumu Öykü Ödülü; *Stockholm Öyküleri* ile 1989 Sait Faik Hikâye Armağanı; *Bir Yaz Mevsimi Romanı* ile 1990 Orhan Kemal Roman Armağanı; *İthaka'ya Yolculuk* ile 1997 Dünya Kitap Dergisi Yılın Kitabı Ödülü ve 1998 Yunus Nadi Roman Ödülü; 1998 *Düşler Öyküler Dergisi* Öykü Onur Ödülü; *Amerika* 1954 ile 2004 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü; 2013 Mersin Kenti Edebiyat Ödülü; 2019 Konak Belediyesi 17. İzmir Öykü Günleri Onur Konuğu.

Kitapları

Öykü: *Bunaltı* (1958), *Soluma* (1963), *Boğuntulu Sokaklar* (1966), *Öteki Günler Gibi Bir Gün* (1974), *Aşk ve Poster* (1980), *Stockholm Öyküleri* (1988), *İstanbul Büyüsü* (seçme öyküler, 1994), *Geçen Yaz Kentte Kızlar* (2001), *Şapka, Deniz Kıyısı ve Yüz* (2003), *Kendi Evine Varamamak* (2011), *Sürgün Küçük Bulutlar* (toplu öyküler, 2012), *Güvercinler ve Matmazeller – Kendi Evine Varamamak* (2018).

Roman: *Bir Uzun Sonbahar* (1976), *Bir Küçük Burjuvanın Gençlik Yılları* (1979), *Bir Yaz Mevsimi Romanı* (1990), *Tatlı Bir Eylül* (1995), *İthaka'ya Yolculuk* (1996), *Amerika* 1954 (2004), *Dalgalar* (2006).

Anlatı: *Bir Beyoğlu Düşü* (1985), *Berlin'de Sanrı* (1987), *Kanallar* (1991), *Bir Beyoğlu Düşü – Berlin'de Sanrı – Kanallar* (2011), *Önünde Boş Bir Uzam* (2012), *İşte Senin Hayatın* (2016).

Düzyazı: *Sürgünde On Yıl* (1990), *Berlin Güncesi* (1991), *Ne Mutlu Ulysses Gibi* (1991), *12 Eylül Dönemi: Siyasi Yazılar* (1993), *Borges'in Kaplanları* (1997; genişletilmiş basım, 2014), *Balkur'da Akşam Yemeği* (1997), *Paris Güncesi* (1999), *Samuel Beckett'in Terzisi* (2003), *Kentler Kadınlar Yazarlar* (2003), *Kanal Kentlerinde: Berlin&Amsterdam* (2010), *Paris Günleri: Paris Güncesi – Balkur'da Akşam Yemeği* (2017), *Özyurdunda Yabancı Olmak: Demir Özlü-Ferit Edgü Mektuplaşmaları* (2017) Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

**Demir Özlü'nün
YKY'deki kitapları:**

- Balkur'da Akşam Yemeği (1997)**
Borges'in Kaplanları (1997; genişletilmiş basım, 2014)
Bir Beyoğlu Düşü – Berlin'de Sanrı – Kanallar (2011)
Sürgün Küçük Bulutlar (2012)
Önünde Boş Bir Uzam (2012)
**Bir Uzun Sonbahar – Bir Küçük Burjuvanın Gençlik Yılları
– Bir Yaz Mevsimi Romansı (2013)**
İşte Senin Hayatın (2016)
Paris Günleri: Paris Güncesi – Balkur'da Akşam Yemeği (2017)
Güvercinler ve Matmazeller – Kendi Evine Varamamak (2018)
İthaka'ya Yolculuk (2020)
Tatlı Bir Eylül (2022)
Dalgalar (2023)

DEMİR ÖZLÜ

Dalgalar

Roman

YAPI KREDİ YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Yapı Kredi Yayınları - 6141
Edebiyat - 1762

Dalgalar / Demir Özlü

Kitap editörü: **Murat Yalçın**
Düzeltili: **Filiz Özkan**

Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **Arzu Yaraş**

Baskı: Asya Basım Yayın Sanayi Tic. Ltd. Şti
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli - Bağcılar / İstanbul
Telefon: (0 212) 693 00 08
Sertifika No: 52508

1. baskı: İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, Şubat 2006
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Şubat 2023
ISBN 978-975-08-5545-0

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2022
Sertifika No: 44719

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
facebook.com/yapikrediyayinlari
twitter.com/YKYHaber
instagram.com/yapikrediyayinlari

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Bu hikâyede, içinde yaşanmış üç kent var: İstanbul, Stockholm ile uzak Güneydoğu Asya'daki Bangkok. Bu bir yolculuğun anlatımıdır. Yolcular: hikâyenin anlatıcısı, onun genç oğlu Tim, Tim'in Taylandlı eşi Tao ile bu iki genç insanın küçük oğulları Emil'dir.

Bu küçük yolcu topluluğu Tayland'a giden hemen bütün turistler gibi Hint Okyanusu kıyısındaki Krabi ile Phuket'e de indiler. Onların okyanus kıyısında yaşadıkları haftalardan tam altı ay sonra Kuzey Endonezya'da olan deprem sonucu, bu geniş yörede 300 bin kadar insan öldü. Depremin yarattığı tsunaminin vurduğu kıyılarda ölen Taylandlıların sayısı 7 bin, İsveçlilerinse 750 kadardı. Dalgalar o kıyıya da ölüm taşıdılar. Bu ölüm dalgaları sadece okyanusun dalgaları mıydılar, yoksa dünyada varoluşumuzun, içsel yaşam dediğimiz şeyin, bir acının, bizim için yaratılmamış bir doğanın sürekli çekilen ve yükselen, sonra da insanı içine alıp sürükleyen dalgaları mıydı bunlar?

Yazar

BİRİNCİ BÖLÜM

I

Dalgalar. Büyük Bir Kent

Kuşkusuz onları görecektiler: dalgaları. Sanki sonsuzluktan gelerek bu kumsala ulaşan, uçsuz bucaksız bir denizin dalgalarıydı bunlar. Sonsuz, ufkunda hiçbir şey görünmeyen bir denizin. İnsanı, birbirinin ardı sıra gelen sayısız körfezlerin kumsalı üzerinde yapayalnız bırakan. Vahşi atlar gibi çırpınan.

Yerel saatle sabahleyin 5:35'te Bangkok Havaalanı'na indi. Mayıs ayının son günüydü. Uçağa bindiği Kuzey Avrupa'da henüz gece yarısı yaklaşıyordu. Bu büyük havaalanı binası ışıklar içindeydi. Sıcak bir havanın içine çıkacağını biliyordu.

Bangkok'ta ortalık aydınlanıyordu. Çok genç bir çocuk olan oğlu, onun, kentini iki yıldır görmemiş olan Bangkoklu karısı, onların küçük oğulları... Uzun, uzun bir yolculuktu işte. Kız, küçük çocuğun eşyalarını almaya gitti. Onun sökülüp uçağın bagajına verilmiş olan çocuk arabası unutulmuştu. O sırada kendisi, üniformalı, bu erken saatte çalışmaya hazır olduğu için yakınlık duyduğu kızıdan, onları otele ulaştıracak bir minibüs istemişti. Dışarıda bekleyen minibüse yerleştiler. Hızla giden taksilerin yol aldığı çevre yolunun aceleci trafiğine katıldılar. Biraz sonra, sabahın ışıkları altında bu koskoca kentin silueti görünmeye başladı.

Açık araziler, birdenbire yükselen gökdelenler, onların yakınında tek katlı evler... Çardağa benzeyen yerlerde bu erken saatte bira içmeye başlamış genç Taylandlılar vardı.

Minibüs şimdiden kalabalıklaşmış geniş caddelere sapmayarak, ara yollardan geçerek oğulun önceden haberleştiği eski olduğu ilk bakışta anlaşılan otelin önünde durdu. Otelin önünde fuhuş turizmine izin vermediğini belirten bir bandrol vardı; bu da onun geleneksel, birtakım değerlere bağlı bir sahibi olduğunu gösteriyordu. Girdikleri büyük holde, kocaman bitkilerin içinden fişkırdığı su tarhları vardı. Arka bölüme düşen camların gerisinde,

gene çok büyümüş bitkilerle ağaçlar arasında yer alan bir havuz görünüyordu.

Saat sabahın yedisiydi. Danışmadaki kız henüz hiçbir odanın hazır olmadığını söyledi. Öğleye kadar beklemek gerekiyordu. Bütün geceyi uykusuz geçirmiş bu takım, öğleye kadar bu geniş holde nasıl bekleyebilirdi ki? Bavulların taşınmasına yardım eden genç adam otelin caddeye uzanan تنها yolunda koşarak caddeye kadar çıktı, onlara, başka bir otele gitmeleri için bir taksi buldu.

Büyük bir caddeden sapılan sokakta, henüz çok ilerlemeden varılan, girişine beş altı geniş merdivenle çıkılan, karşısında daha da büyük bir otelin yer aldığı, ön yüzü gayet modern yapılmış bir otel: *Premier Inn*. Orada boş odalar vardı.

Danışmada öğrenim çağında bir kız vardı. Bütün davranışlarıyla düzenli bir insana benziyordu. Onlara verdiği iki ayrı kattaki odalar, gayet de büyük odalardı. Onun odasında iki kişilik büyük bir yatak vardı. Tuvalet masası, büyük yuvarlak masa ile koltuklardan sonra, banyo ile tuvalet olan kapalı bölüme kadar büyük bir boş alan da kalıyordu. Burası, üzerinden son yıllarda inşa edilmiş banliyö treninin de geçtiği, kaldırımlarını sokak lokantalarının, satıcıların doldurduğu, kıyısında çok lüks iş merkezi gökdelenlerin de yer aldığı, kentin en canlı bulvarlarından biri olan Sukhumvit Bulvarı'na yakındı. Bulvarın üzerinde her şey satan tek katlı bir dükkânın yanınca sapan 20 no.lu sokağa girince çok yakındı.

Hemen ilk gün anlayacaktı: kentin bulvar adı verilen büyük caddelerin çevresinin, sadece bu iş merkezi, lüks lokanta, kahveler de, banka merkezleri de içeren gökdelenlerinin özel olarak inşa edilmiş büyük mağazalarının yanında, kaldırımlara da taşan bir yığın küçük dükkân, sokak sergileri, sokak lokantaları tezgâhlarıyla dopdolu olduğunu. İyice yabancı olduğu bir müzik çalan sokak çalgıcıları da vardı. Yukarısından metronun geçtiği, gidiş geliş, yüksek beton bir yükseltiyle ayrılmış, kitlenen otomobil trafiğinin doldurduğu bulvarın, bu taşıt yükü yüzünden daracık kalmış kaldırımlarda, bu karmaşık tezgâh yığınının yanında dilenciler de vardı. Onlar kaldırımın üzerinde oturuyorlar, garip bir müziğin şarkısını söylüyorlardı. Otomobil yolunda, özellikle de kavşaklarda arılar gibi vızıldayan motosiklet sürüleri de hızla yol alıyorlardı. Yeşil ışık yanınca, otomobillerden de önce bir yığın tek yolcu taşıyan

ya da selesi boş motosikletler büyük bir gürültüyle açılan yola saldırıyorlardı.

Her saat 30 derecenin üzerinde olan sıcaktan, gürültüden, kaldırımları dolduran sefaletten kaçmak için, merdivenlerini çıkıp klimayla soğutulan gökdelenlere girmekten başka çare yoktu.

Burada karşılaşılan dünyaysa tersineydi. Serin bir hava, düzenli, temiz koridorlar, lüks mağazalar, küçük havuzların da içlerinde yer aldığı çok şık Avrupa tarzı kahveler. Çeşitli türde yemekler sunan, içlerinde pek çok sayıda genç insanın çalıştığı lokantalar... Bu düzen yukarı katlarda da devam ediyordu. Daha sonra da iş merkezleri, bürolar başlıyordu. Sokakla, bu gökdelenlerin içi arasındaki karşıtlık şaşırtıcıydı, kolayca kavranacak bir şey değildi. Dıştan, New York gökdelenlerinin tersine, estetik bir biçimi olmayan, zevk bozucu bir beton yığını gibi duran gökdelenlerin içindeki rahatlık, serinlik, zevkli düzen tamı tamına birbirinden uzak şeylerdi. Rahatlık içinde çalışan genç insanların güzel giyimleri de.

Ertesi gün Bangkoklu kızın yakın akrabalarını görmek için Lumpini adlı parka gittiler. Büyük parkın giriş bölümünde buluşmak için sözleşmişlerdi. Tıpkı Sukhumvit Bulvarı gibi çok kalabalık olan, sefaletle, gökdelenlerden taşan lüksün birleştiği Silom Bulvarı'nın açıldığı geniş alanın bir yanında uzanıyordu bu park. Kalabalık cadde bu alana varınca bu büyük genişlik içinde yitip gidiyor, öte yanda yer alan parkın geniş sınırları da kentin تنها bir bölümünü oluşturuyordu.

Alanda, Japon-Siam dostluğunu belirten bir yazı dalgalanıyor, kolonyal şapkalı bir generalin de çok yüksek heykeli bulunuyordu. Birkaç yöne giden asfaltlanmış otomobil yolları bu geniş alanda tenhaydı. Alanla park, Silom Bulvarı'ndan çok farklıydılar. Kentin, yoğun kalabalığın kaynaştığı bulvarıyla, kaldırımlarının pisliğine karşın –çünkü geniş otomobil yollarının kavşaklarından yeşil ışıklar yanınca, aceleyle karşıya geçerken, üzerinde yürünen metal ızgaraların altından gelen koku, kentin kanalizasyonlarının böylece, hemen caddelerin altından aktığını belli ediyordu– bu büyük parklar çok bakımlıydı. Ağaçlar, çiçek tarhları, içlerinde sandalla dolaşılan, ördeklerin yüzdüğü göller, hepsi, hepsi çok güzeldi.

Böylece halktan Taylandlıları da gördü; onlarla birlikte Silom Bulvarı'ndaki gökdelenlerin birinin zemin katındaki tipik yerli lokantalardan birinde, masanın ortasında kaynayan suda pişirilerek

yenilen sebze ve etlerden oluşan yemeklerden yedi. Küçük tabaklarda acılı soslar vardı. Sebze ve etleri sıcak suda kaynatarak kendi yaptığıın çorbalara o acılardan da katıyordun. Acı yemeğe dayanabildiğin kadar. Yaban ördeği kızartmasından da yedi. Bu, çok güzel bir yemekti.

Lumpini Parkı'nda ağaçlar altında oturmuşlardı. Gölün kıyısında ydılar. Hafif rüzgârın esmesini beklemek, bu sıcak ekvator ikliminde olmanın tuhaf tadını duyuruyordu.

Oteldeki odasında okuyabiliyordu. Akşam yemeğinden sonraki gecenin o uzayan vakitlerinde de. Odadaki televizyonda BBC'nin haberlerine de bakıyordu. Yerli kanallardan bir şey anlamıyordu çünkü. Uzakdoğu kuşkusuz çok başka bir yerdi. Geceleri otelden çıkarak kentin yaşamına katılmaktan çekindiği için –çünkü her yerden ‘masaj! masaj!’ diye çağıran kadınlar, kaldırımlarda yolunu kesen kadın ve erkekler vardı– kendisini uykuya hazırlayacak yorgunluğa ulaşması zordu. Arada bir asansörle aşağıya iniyor, akvaryumların yerleştirilmiş olduğu küçük salonda oturuyordu. Otelin önüne, gece de çok sıcak olan havanın içine çıkıyordu. Otelin yanındaki dükkân da masaj yaptıracak müşteri arayan kadınlarla doluydu. Yolun kenarına da portatif bir bar yerleştirilmişti. Orada bazı içki seven turistler içki içiyorlar, cinsellik sunmaya hazır kadınlara laf atıyorlardı. Neler anlatırdı bu insanlar birbirlerine? Otelin girişinin de bulunduğu terasta, süslü bir yer vardı. Bir tapınma yerini andırıyordu. Oradaki küçük raflara yemek ve su konuyordu. Bunun ölmüş olan insanlarla ilgili bir şey olduğunu öğrendi. Kentte bu küçük tapınağı andıran, süslü yerlerden pek çok vardı. Tapınak değildi bunlar. Ölülere yemek ve su sunulmazsa, onların kızacaklarına, yaşayanlara kötülük yapacaklarına inanılıyordu.

Yorulamamak uykularını zorlaştırdı. Böylece rüyaları da ona geçmiş olan yaşamını yargılatan bir korkunçluk biçimine girmeye başladı.

Otele uzak olmayan güzel bir pastane buldu; gündüzki vaktinin bir bölümünü orada geçirmeye karar verdi. Otele çok yakın olan Sukhumvit Bulvarı'nın en civcivli yerlerine doğru yüz, yüz elli metre kadar yürününce varılan gene o görkemli gökdelenlerden birinin yedi sekiz basamak merdivenle çıkılan birinci katındaydı.

İç kısımda, camların gerisinde, klimayla soğutulan yerde de oturmak olasıydı, açıkta, terasta, bir gölge altında da. Elinde kitabı, daha çok terasta oturmayı yeğliyordu. 'Avrupa tarzı bir kahve': *The Landmark Bakery Cafe*.

Kahvenin pastaları da çok güzeldi. Ama sadece kahve –espresso ya da cappuccino– ile soğuk bir şeyler içmeye çalışıyordu. Fiyatlar, yerli kahvelere göre yüksek olsa da, gene de çok bir şey değildi. Oturduğunuzda, yaşı belli olmayan, ama çok küçük olan bir kız ne istediğinizi sormaya geliyordu. Arada bir Batılılar ya da kentin yerlisi olduğu belli olan, sokaktaki fakir halka benzemeyen, ama ne yaptığını bilmediği kimi kadınlar da geliyordu.

Kahvenin içinde de, terasta da, servisini yenilese de çok uzun süre oturan insanlar pek yoktu. Küçük kız biraz sonra, yeni bir şey isteyip istemediğini sormaya geliyordu. Açıkça belli oluyordu ki, bu soruş kahvenin kazancı düşünülerek yapılmıyordu; anlaşılması zor bir misafirperverlik duygusu sonucuydu. Böylece, bu çok rahat, تنها görünen kahvede de çokça vakit geçirmeye olanak yoktu. Otele dönerek, klimayla soğutulan odada okumaya devam etmek gerekiyordu.

Hemen hemen hiçbir şey yapılmadan geçirilen saatler... Yorulmayan vücutla zorlaşan uyku saatleri...

Uzun Bir Yolculuğa Hazırlık

Tren biletlerini almak için, bir taksiyle, gene birçok kalabalık otomobil yolunu aşarak, zaman zaman da *tercihli* yollarda rahatlayarak, büyük kentin garına yakın acentelerden birine gittiler. Bu küçük dükkânda, dört beş masada çalışan olgunluk çağına yaklaşan kadınlar vardı. Etrafta da dört beş genç kız yardıma hazır bekliyorlardı. Her yerde gördüğü buydu: çok kalabalıktı kent, bu alışveriş yapılan yerlerde pek az sayıda erkek satıcıya rastlansa da fazlasıyla çalışan bir kadın ve genç kız kalabalığı vardı. Emek arzı çok fazlaydı; ama herhalde bu genç kızlar çok ucuza çalışıyorlardı.

Ülkenin başka bir temel özelliği daha vardı: satılan şeylerin hepsi, taksi fiyatları, aşırı lüks olmayan otellerin fiyatları, lokanta ücretleri, Batı ülkeleriyle ölçülemeyecek kadar ucuzdu.

Krabi adlı sayfiye kentine yakın bir istasyona kadar onları bırakacak olan trenin 1. mevki, yataklı ücretleri de ucuzdu. Avrupa'dan, Avustralya'dan, Amerika'dan gelen turistlerin kaybetmiş oldukları bir lüks... O lüksü burada buluyorlardı: Eski tarz bir yataklı vagon-da, bütün servis tren çalışanları tarafından yapılarak, bir ya da iki gece boyu seyahat etmek. Nostaljinin doyurulmasının verebileceği mutluluktan bu.

Tren biletlerini hazırlayan kadın güler yüzlüydü. Kocasının Türkménistanlı olduğunu söyledi. Biletleri düzenlemesi için oldukça yakın olan istasyona telefon etmesi yetmedi, hemen onun yanında ayakta duran çok şık bir genç kız istasyona koşarak biletleri alıp getirdi. Doğrusu küçük bir sıkıntı duydu. Her şey telefonla çözümlenebilecekken, genç kızın istasyona kadar koşup gelmesine yol açtıkları için utandı. Üniversite çağında bir genç kızdı bu. Ardından 'Ama bu, onların yaşamı' diye düşündü. Ama bu yaşama kendini uydurması zordu. El emeğinin bu kadar ucuz olduğu bir ülkede bulunmak –daha da çok, yeryüzünde hâlâ böyle ülkelerin olduğunu yaşayarak görmek– onu utandırıyordu. Makinelerin getirdiği refah,

henüz yeryüzünün çok az yerinde vardı. Okullarda okunanlar, bilginlerden, politikacılardan dinlenenler... Çoğu uydurmaydı demek. Dünyanın küçük bir bölgesinde 'teknik ile ona bağlı ilerleme', ötede, çok büyük sayıda insanın yaşadığı yerlerde bunun kırıntıları... Duyduğu, suçluluk duygusuydu. Bu durumdan bir sorumluluk payı ona düşmese de. 'Elbette insanlık adına' diye düşündü. 'Ama şimdi bu derin haksızlığın somut olarak karşısında olan benim.'

Tren biletlerinin alınmış olmasının onuruna, kentin en lüks oteli *Hotel Oriental*'a giderek kahve içmeyi kararlaştırdılar.

Koloniler döneminde koloni olmamış ülkede *Hotel Oriental* en lüks koloni otelleri gibiydi. Ülkenin de, bu kentin de can damarı olan Chao Phraya Nehri'nin kıyısına kurulmuştu. Kapıda otomobillerle taksilerin gidiş gelişlerini ayarlayan (kapının ardındaki büyük salondan gelen misafirleri karşılamaya koşan birkaç üniformalı genç insan olsa da) camlı kapının açılmasına yardım eden Hintli azınlıktan irice bir kapıcı vardı.

Otelin önünde taksiden indiğinizde, camla kaplı önyüzden otelin büyük giriş salonunu görüyordunuz. Binanın yapılışında buraya özgü bir üslup aranmıştı. Çok özenli küçük dükkânlar, yörenin iklimine uyarak irileşmiş çiçek tarhları, çevrelerinde çok küçük havuzlar vardı. Çeşitli koridorlardan, salonlardan nehre uzanan bahçeye varılıyordu. Girişten sonra sola düşen koridordan bahçeye doğru yürürseniz, önce çok özel olarak düzenlenmiş bir *Yazarlar Salonu*'nun yanından geçiyordunuz. Hangi yazarlar gelmişti buraya? Rehberlik yapan olgunluk çağındaki Taylandlı kadına sorduğunda bir karşılık alamadı. Salonda asılı fotoğrafları, tutulmuş bir defter varsa onu incelemek gerekiyordu. Ardından pastane ve lokanta olarak kullanılan başka bir salon geliyor, onun kapısından bahçeye, yüksek boydaki bitkilerin çevrelediği bahçe yollarına çıkılıyordu.

Kahve ile lokantaların bahçeye bakan yüzlerinde tezgâhlarla barlar vardı. Birçok üniformalı genç kızla genç erkek burada servis yapıyorlardı. Tezgâhlar bahçede oturan misafirlerin ısmarladıkları şeyleri almalarına yardım ediyordu. Ama neler istendiğini sormaya gelen bir ya da iki kız garson öylesine çekingen görünüşteydiler ki! Bahçeye otururken, bu sakin akan nehrin karşı kıyısındaki alçak yapıların verdiği derin rahatlama duygusunu duyuyordunuz. Bahçe sıcak olduğu için, servisi yapan genç garsonlar ortalama on beş

dakikada bir sıcak, ıslak küçük havlular getiriyorlardı. Terleyen yüzünüzü silmeniz için.

Otelin, misafirleri nehirde gezdiren küçük bir gemisi vardı. Nehir üzerinden de, arada bir geçen gemiler çok küçüktü. Daha çok kıyıdaki atölyelerin mallarını taşıyorlardı. Bunların yanında ince, uzun balıkçı sandalları, üzeri tenteyle kaplı küçük sandallar vardı.

‘Bir yerin ekonomik yaşamını görmek insanı dinlendirir’ diye düşündü. ‘Bu ekonomik yaşam ne kadar basitse, o kadar iyi.’ Onu, bu yeni ülkede geceleri yoklamaya başlayan uykusuzluğun verdiği gerginlik, bu ülkenin temel yapısını, bir ölçüde de tarihini çağrıştıran nehir kıyısında azalmıştı. Her şeyiyle yaşamın tatlı yanlarını anımsatan bir şeydi bu nehir. Chao Phraya. Ayrıca nehir de, kıyılar da başka yerlerdekilere benzemiyordu. Tam bir Güneydoğu Asya havası içinde oluyordunuz. Dünyanın en lüks otelleri gibi pahalıydı bu otel. ‘Bir ülkede biraz rahat etmek için, o ülkenin dilini bilmek gerekiyor’ diye düşündü. Ama Thai yazısının bir harfini bile okumayı bilmiyordu.

Hotel Oriental’in girişindeki Hintli kapıcı küçük bir bahşışı de güler yüzle karşıladı.

Kentin eski kesimlerinden birindeydi bu otel *The Oriental Bangkok*, ama her şeyiyle kendisini kalabalıktan, sokakların tozundan, kokusundan, fakirliğinden, halkın yaşamından ayırmıştı.

Yakında olan çarşı içlerini görmek için trafiğin azalmadığı daha dar sokaklarda yürüdüler. Bu yörede tek ya da iki katlı yapılar vardı. Hepsi dükkân, banka, lokanta, kumaş mağazaları ile terzi-lerin çalıştığı yerlerdi. Bu sokakları birleştiren geçitler de küçük dükkânlar, kumaş vb. satış tezgâhlarıyla doluydu. Kent her gün sıcak olduğu için, dükkânların hiçbirinin kapısı kapalı değildi. Tersine her şey dışarıdaydı. İçerisi ile dışarısının bir farkı yoktu. Sadece geçidin üstünü, hem güneşe hem de sık sık yağan yağmurlara karşı müşterileri ve satıcıları koruyan gerilmiş tenteler kaplıyordu. Yüzlerce, belki binlerce, çoğu kadın, her yaştan satıcı... İnsanlara ve tezgâhlara sürünerek, arada bir de durup bekleyerek yürüyebiliyordunuz. ‘Kalabalık bir halk böyle geçiniyor. Ama bu kadar çok satıcı olunca, ne kadar mal satabiliyorlar bu boğucu havanın içinde’ diye düşünmeden yapamadı.

Dar geçitlerden çıkararak, daha çok Hintlilerin yaşıadığı mahallelere geldiler. Hintliler terzilikle uğraşıyorlardı. Fakat bu geniş alana yayılan çarşının bu yanında –belki bütün kent de bir arşıydı– camları açık lokantalar da vardı.

Sokaklar pisti, sinekler her tarafta dolaşıyorlardı. Çarşının içinde suyu çok azalmış olan bir derenin kıyısından –amurlu su toprak yol düzeyinden çok aşağıdaydı– yürüdüler. Bir otomobil yoluna varıp taksi bekleyeceklerdi. Dere her çeşit pislikle doluydu, kokuyordu. Bu insanların yaşamı burada geçiyordu. *İşte Senin Hayatın* adlı bir İsveç filminin bu güzel ismini düşündü. Bilmiyordu. Çok uzak bir yere gelmişti. Bambaşka bir ülkeydi. Burada bambaşka insanlar yaşıyorlardı. Onların yaşamını tanımak zordu. Kentte ağır basan fakirlikti. Ama gene de yüzleri gülüyordu. ‘Doğru düşünemiyorum’ diye düşündü. ‘Verdiğim bütün yargılar kuşkusuz yanlıştır. Ama buraya gelince anladım ki şu yeryüzü dediğimiz yerde insanların pek azı *refaha* ermiş. Bu sözcüğü de sevmiyorum. Her şeyi unutmak elde mi? Bu acıyı da duymasam ne kadar da iyi olurdu.’

Gece uyanmalar. Yeniden uykuya dalmanın güçlüğü. Korkunç rüyalar. Sanki yaşam boyu olup bitmiş her şeyle hesaplama. ‘Yaşam mutluluk içinde geçmiş gibi görünse de, bilmeden, derin bir mutsuzluk mu birikiyor zihninin içinde? Bu notlar, bu derin mutsuzluğun mu notları olacak?’

III

Yolculuk. Kajak Misafirhanesi

Tren istasyonuna biraz erken gittiler. Trafiğin tıkanacağından korkuyorlardı.

İstasyon binası, bu ülkeye yakışır mimarisi olan bir binaydı. Kuşkusuz mimar, ülkenin klasik üslubuyla yakınlıklar aramıştı. Geniş bir alana yayılıyordu. Yüksek değildi. Çeşitli uluslardan oluşan bir kalabalığın kaynaştığı geniş salonları vardı.

Trenin kalkacağı peronu buldular. Gezici, tezgâh lokantaları garın bütün peronlarına yayılmıştı. Modern olmayan tren vagonları ve mazotla işleyen marşandizler. Peronu öğrendikten sonra büyük salonda gelen gidenin hiç eksik olmadığı, düzenli dizilmiş koltuklarda oturarak birkaç saatin geçmesini beklediler.

Üniformalı polislerle istasyon memurları çok süslüydüler. Şapkalarında da, ceketlerinde de kırmızı çizgiler vardı. Peronlarda kalabalık bir genç askerler topluluğu gördüler. Giysilerinin kuşaklarının çok iyi nitelikte olduğu hemen belli oluyordu. Pantolonları ütülüydü. Gündelik halkın fakir giyimiyle tam bir zıtlık gösteriyorlardı.

Bekleme salonuna birçok Budist rahip de geldi, gitti. Akşam kalkan, uzak kentlere giden trenleri bekleyen turist kalabalığı giderek arttı. Saat 18'de, salona yerleştirilmiş olan televizyon ekranlarından marşa benzeyen bir müzik duyuldu. Ön sıradakiler ayağa kalktılar. Sonra bu, arka sıralara da yayıldı. Ulusal marşmış. Sabahları 6'da, akşamları da 18'de, günde iki defa çalınmaktaymış. Zaten kentin yolları da, bu istasyonun birçok köşesi de ulusal bayraklarla doluydu. Onların hepsinin arasında kralla kraliçenin fotoğrafları vardı.

Tren 19:15'te kalkacaktı. Gerçekten de saatinde kalktı.

Ortadan açılır kapanır bir kapıyla ayrılmış iki bölümlü kompartüman çok güzeldi. Her bölümde altı üstü iki yatak vardı. İki buçuk yaşındaki küçük Emil genç annesiyle babasının bölümünden ayrılmak

istemediği için, kompartımanın bu bölümünde, pencerenin yanında yalnız oturuyordu. Kasabalardan geçtiler. Köy evleri, tarlalar, ormanlar gördüler. Gür ağaçlar, ağaçlıklı yüksek tepeler, su arkları, alabildiğine canlı bir doğa. ‘İnsan düşüncelerden, şu yaşamın biriktirdiği bilinçaltından kurtulsa, belki böyle bir doğa içinde mutlu olabilirdi’ diye düşünüyordu. Gerçekten çok canlı bir doğaydı bu.

Trenin lokantası için çalıştığı üniformasından belli olan garsona akşam yemeği ile buranın birasından ısmarladılar. Gelen yemekler porselen tabaklar içindeydi, tabakların üzerine de saydam bir kâğıt sarılmıştı. Bütün bunlar çok iyiydi. Biletleri denetleyen, generaler kadar süslü giysiler içinde bir memur geldi. Bir süre sonra da yatakları düzene sokmak için başka bir tren görevlisi camlı kapıyı çaldı. Sabahleyin erken uyanacaklardı.

Saat 6’da incekleri yere: Surat Thani İstasyonu’na vardılar.

Birçok ulustan çoğu genç insanla beraber, bir otobüse binerek, çok özenle yapılmış olduğu hemen görülen karayollarından, üç dört saat süren bir yolculukla başka bir turist-bekleme-noktasına götürüldüler. Çardaklarla kaplı bu geniş kafeteryadan, kıyıya yanaşan küçük gemilere binerek gidecekleri yerlere ulaştırılacak topluluklar da vardı burada.

Onlar gemilere binmediler. Başka bir otobüsle, güneşin vurduğu, oldukça sıcak başka bir bekleme noktasına taşındılar. Oraya gelen bir otomobil onları alarak Krabi kentinin deniz kıyısındaki misafirhanelerine götürdü.

Bu özel otomobili kullanan adam çok nazik bir insandı. Kuşkusuz bir profesyonel şoför değildi. Otelin sahiplerinden biri olması gerekiyordu. Sonraki günlerde öğrendi: Adam, misafirhanenin sahibi olan ailedendi. *Jinda Guesthouse*. Misafirhaneyi işleten Çinli azınlıktan bir aileydi. Bu nazik adam da, işleri düzene koyan, misafirhanenin sahibi gibi davranan kadının –adı Jinda olacaktı– kocasının beş altı Çinli kardeşinden biriydi.

Misafirhanede, misafirhanenin denize inen caddeye bakan set üzerindeki lokantasında işleri bu şişmanca kadının, yüksek okulda okuma çağındaki, incecik Çinli kızı yönetiyordu. Çok amatörce, ama dikkatli ve çok kibarca. Birçok genç kız daha vardı orada

çalışan. Odalar düzenleniyor, çamaşırlar yıkanıyor, her şey bir pansiyonda olduğu gibi yapıyordu.

Haziran ayının ilk cumartesi günü... Tayland'ın iklimine bakılırsa, yağmur mevsimi olan mayıs ayının geçmiş olması gerekirdi. Fakat, onların misafirhanenin iki odasına yerleştiklerinin ertesi pazar günü müthiş tropik yağmurlar başladı.

Misafirhanenin ön yüzü, aşağıdaki hafif bir meyille deniz kıyısına uzanan caddeye inen yedi sekiz metrelik bir yokuşa açılıyordu. Ama yağmurlar o kadar şiddetliydi ki caddeye de, kıyıya da inmek olanaksızdı. Pansiyonun girişindeki koltuklarda oturuyor, karşıdaki otellerin ön yüzlerini, biraz yukarıdaki tropikal ağaçların dolgun, yeşil yapraklarını seyrediyordu.

Kesilen, sonra yeniden, birdenbire başlayan yağmurlar.

Güneş çıkınca her şey eski haline dönmüş gibi oluyor, ama ardından gene bu şiddetli yağmurlar başlıyordu.

İlk gün, pazar gününün şiddetli yağmurları başlamadan önce, çok yakın olan deniz kenarına inerek bu sonsuz körfeze baktılar. Ötelerde kabarık görünen dalgalı deniz ufkunda hiçbir şey yoktu. Sadece sonsuza uzanan deniz ile bitimsizlik. Bir kilometre kadar ötede, yeşil bitki örtüsü görünen bir iki küçük ada vardı. Bazen küçük bir gemi o adaların yakınından süzülüyor, kıyıya hep aynı uzaklıkta olan yolunu değiştirmeden geçip gidiyordu.

Bu denizin ötesinde, Güneydoğu Asya'nın bütün kıyıları boyunca her biri koca bir deniz büyüklüğünde körfezler vardı. Bütün bu körfezler sonsuz bir okyanusa ulaşıyorlardı. İlk bakışta bu denizin çok tehlikeli bir deniz olduğunu sezdi. Çoğu Kuzey ülkelerinden gelmiş turistlerin doluştuğu, onları karşıdaki küçük adalardan birine geçirecek olan büyük balıkçı sandallarından birine binmek isteğini gösteren oğluna 'hayır' dedi.

"Çok tehlikeli bu deniz. Bu kocaman sandalın da ne kadar eski olduğunu görmüyor musun?"

"Ah, o adalar çok güzeldir. İçinde pek oturan yoktur ama."

"Bak, burası da güzel. Bu kıyı da. O sandalda can yelekleri bile yoktur."

Oğlu ısrar etmedi. Babasını dinlemeye karar vermiş gibiydi. Küçük torununa baktı. Dördünün birden, bu denizin ortasında çaresiz kalmasındaki derin acıyı düşündü.

'Ne kadar iyi ki, oğlum beni dinliyor. Hak verdi bana.'

Üç hafta önce, İstanbul'da, İç Feriköy'de, Behram Çavuş Camii'nden kaldırılarak, artık bütün bütüne yeşillikler bürünmüş olan Feriköy Mezarlığı'na gömdükleri annesini düşündü. Kuşkusuz şimdi her zamankinden daha yalnızdı.

Kıyı boyunca yürüdüler. Küçük dükkânların, kahvelerin, geçen yabancıların hep içeriye davet edildikleri lokantaların, *change* bürolarının önünden geçtiler. Kıyı boyunca büyük ağaçlar vardı. Asfalt yolun öteki kıyısında, dükkânların bulunduğu geniş kaldırımda rüzgâr pek duyulmuyordu. Bu asfalt yol, ileride sağa kıvrılıyor; başka lokantaların, kıyıdaki motellerin, bungalovların bulunduğu yöreye gidiyordu. Bir yığın genç kadın, çalışıyor ya da yoldan geçenlere gülümsüyorlardı. Motosikletlerle geçen genç erkekler vardı. Esmerdiler, derileri yanmıştı. Motosiklet kullanan genç kadınlar, daha çekici görünüyorlardı.

Yaşamının Harbiye Nezareti'nin bahçesinde, babasının bir arkadaşının, o henüz dört yaşındayken çekmiş olduğu fotoğraflarla başlamış olduğunu düşünüyor. Birçok yıl geçti, yirmi yıl önce babası, şimdi de üç hafta önce annesi dünyadan ayrıldı, ama onca yıl önce çekilmiş olan bu fotoğraflar hâlâ duruyor.

Cumhuriyet dönemi gelince, üniversite binası yapılmış olan, Birinci Dünya Savaşı'nın Harbiye Nezareti'nin, o dönemde cephelere gidecek askerlerin *talim* yaptıkları büyük bahçesine, düzenli olarak çam ağaçları dikilmişti. Fotoğraflarının çekildiği günü hayal meyal anımsıyordu. Vefa'daki evden çıkarak buraya gelmişlerdi. Babası, o binada yer alan fakülteyi bitirdiği için o bahçeyi seviyor olacaktı.

Kuşkusuz o dönemde çok az kimsenin fotoğraf makinesi vardı. Bu eski fotoğraflar pek çoktu, hiçbiri de bozulmamıştı. Birinin arkasında, babasının el yazısıyla atılmış bir tarih de var: "Eylül 1940". Belki annesiyle birlikte Burdur'a, tam gitmeden önce çekilmişti fotoğraflar. Aynı gün bahçede otlar arasında yatarken çekilmiş fotoğrafları da var. Henüz dört yaşında bir çocuktu. Ağaçlar, o dönemde dört beş metre kadar büyümüş olacaktı. Yerdeki otlar düzensizdi, bakımlı bir çimen saha yapılmamış, otlar olduğu gibi bırakılmıştı. Bu fotoğraflardan birini yurdundan ayrılırken de yanında götürmüştü. Çam ağaçları arasında annesiyle babası kuşkusuz ayakta duruyorlardı. Fotoğraf yakından çekilmişti, sadece

onların yüzlerini, biraz da boyun bölümlerini çerçevesine alıyordu. Dört yaşındaki kendisi, annesiyle babasının boyunlarına kollarını geçirmişti. Babasının yanağını öpüyordu. Belki de o gün, onun doğum günüydü. Babasını çok seviyordu. Bu sevgi hep devam etmişti.

Burada, Krabi'de bütün gece yağmurlar yağdı. Bütün gece ve sabaha karşı. Hepsi de sağanak yağmurlardı bunların. Yağmur mevsimi uzamıştı. Odası zemin katta olduğu halde, gece, uykusuzluk saatlerinde de her yerden yağmurların sesini duyuyordu. Kuzey dillerinde –çeşitli kar biçimleri olduğu için– karla ilgili pek çok sözcük vardı. Buranın dilinde de yağmurlarla ilgili pek çok sözcük olması gerekirdi. Gece yarısından sonra, bir ara, otelin önüne çıktı. Yokuşun karşısındaki küçük otellerin alt katlarında bir ışık yanıyordu. Yağmurun çatılardaki, toprağın üzerine yapılmış her şey üzerindeki büyük gürültüsünü duyuyordu. Hava sıcaktı, bütün bu gürültüler de güzeldi. Karşıdaki otelin hemen ardındaki büyük ağaçlarla, kocaman yapraklı bitkilerin hepsi ıslaktı. Biraz ötede görünen tepe de. Yandaki İngiliz Pub'ının ışıkları da bütün bütüne sönmüş değildi. İçerde birkaç kişi vardı kuşkusuz. Televizyona bakıyorlar, bira içiyor olacaktı. İçkinin kendisini altüst etmeyeceğine inanabilse, bu uykusuzluk saatlerinde o da orada vakit geçirebilirdi. Ama şimdi güvenmiyordu kendisine. Bu uykusuzluk, rahat zamanların uykusuzluğuna benzemiyordu. Otuz yıldan da önce yaşamış olduğu depresyonu anımsatan bir şeyler vardı bunda: rüyalar bütün yaşamının hesabını soruyor gibiydi. Uyanmadan önce acı çekiyordu. Onu uyandıran da bu acıydı.

IV

Deniz. Sonsuz Deniz

Ertesi gün, öğleden önce de hep yağmurlar yağdı.

Uzun bir ayrılıktan sonra İstanbul'a döndüğünde annesi onu babasıyla birlikte yaşadıkları eski evde bekliyordu. Akşamüzeriydi. Aralık ayı olduğu için karanlık erken bastırıyordu. Bir arkadaşı otomobiliyle onu havaalanından almıştı. Annesini ziyaret edecek, sonra o arkadaşıyla birlikte, uzun yıllardır görmediği İstanbul'daki arkadaşlarının toplandığı lokantaya gidecekti.

Annesi onu salonda oturduğu geniş koltukta karşıladı. İki yıldır Kuzey'deki ülkeye gelmemişti. Şimdi yetmiş yedi yaşında olması gerekiyordu. "Yaşlandım" diyordu.

"Ama gelişine çok sevindim."

Ev çok güzeldi. Annesinin İstanbul'da taşındığı her ev güzel oluyordu. Üzeri kalın cam kaplı alçak, uzun bir masa koltukların arasında duruyordu. Kalın camın altındaki dantel örgü değişmiyordu. Döşemeyi kaplayan çok renkli halıların üzerine sabahları ya da öğleye doğru güneş vuruyor olurdu. Her şey düzenli ve temizdi. Yaşamının yeniden başladığını sandığı bu evine dönüş bir bayramdı sanki. Ah, babası da yaşıyor olsaydı. Onun evde sadece fotoğrafları değil, el yazılarıyla doldurduğu defterler de, bir yığın anı da vardı. Koridordan yürüyerek arka odalara ya da banyo odasına giderken babanın hayali hep onunla birlikteydi. 'Varacağım yer burasıydı, şimdi unutulması güç acılarla karışsa da büyük bir mutluluk bu.'

Öğle vakti Krabi'de Emil'in saçlarını kestirmek için bir berber aradılar. Yağmur dinmiş, güneş ıslak toprağı aydınlatmaya başlamıştı. Kıyıdaki geniş kaldırımlar üzerinde fazlaca su birikintileri yoktu. Toprak hemen suları içine çekiyordu. Bütün sahil boyunca, dalgali denize bakarak yürüdüler. Geniş, yaygın dalgalar... Çırpıntılı bir deniz değil, düzenli, tükenmeyen, alçak görünen, ama kendine güvenli dalgaların rengini solgun bir yeşilimtırak maviye dönüştüren deniz. İlerde, caddenin kıvrım yaptığı bir yerde, ön yüzü

camlı bir kadın kuaförü dükkânı vardı. Orada boş duran iki genç kız, oğlanı tıraş etmeyi kabul ettiler. Çok sevimli, saydam, lüks bir kuaför dükkânıydı. O da küçük bir sandalyede oturarak bekledi. Çocuğun gözlerinin içine de giren saçlar kesildikten sonra, kızların istedikleri para hiç de çok değildi.

Akşamüzeri oğluya birlikte denize girdiler. Birisi söylemiş miydi? Yoksa kendileri mi düşündüler?

“İleriye gitmeyin, sonra dönemezsiniz.”

“Dalgalar sizi ötelere götürür. Dönüş olanaksızdır.”

Kıyıda bir yerde bir yazı mı vardı?

En çok göğüslerine kadar suya giriyorlardı. Kıyıya çok yakın bir yerde ayaklarını denizin dibindeki kumsaldan ayırmıyorlardı. Dalgalar geliyor onlara çarpıyor, başlarının üzerinden deniz suyu geçiyor; ama kıyıya çok yakın bu yerde dalgalar onların gövdelerini kıyıya doğru savuruyordu. Dalgaların onları düşürdüğü yerden kalkıyorlar, şimdi bellerine kadar ulaşan denizin içinde koşuyorlardı. Burada denize girmek buydu. Daha ötede denize giren yabancılar da bu dalgalı kıyıdan uzaklaşmıyorlardı.

Ardından çocuğu yeniden giydirdikten sonra otele yakın bir yerde akşam yemeklerini yediler. Gece bastırmadan yağmur başladı. Lokantanın üzerini örten çatıda bu sağanağın gürültüsünü dinlediler.

Uzun yıllar sonra İstanbul’a döndüğünde odada yeni bir yaşama başladı mı? Kuşkusuz yeni bir yaşam kurmak gerekiyordu. Hayır, olmadı bu. Uzun yıllar oturduğu o Kuzey kentinde bir yaşamı var mıydı? Eğer yalnızlık bir yaşamsa, bir yaşamı vardı. ‘Yeniden başladım ve bir hayat kuramadım. Sanki Stockholm’de bir hayat kurmuştum.’

Gece boyunca sağanak devam etti. Odasının, çamaşırların da kurutulduğu bahçeye bakan pencerelerinden gökyüzünü görmeye çalışıyordu. Yağmurla yıkanan ağaçların dallarıyla kocaman yaprakları izin verdiği ölçüde. Yağmurun, bahçenin yakınındaki çatılarda yarattığı tambur sesi hiç de kötü değildi. Sağanak yoğunlaştığı vakit bu ses bir uğultuya dönüşüyordu. Bütün bu seslerden, genişçe yatağında, uykusunun yeniden gelmesi için faydalanmaya çalıştı. Ama boşunaydı. Ancak sabaha doğru yeniden uykuya dalabilecekti.

Sabahleyin otelin önüne çıktı. Yağmur devam ediyor, sular yokuştan aşağıya, on metre kadar aşağıdaki asfalt anayolun kıyılarında kalan toprak bölümde açılmış *arklara* akmaya devam ediyordu. Karşıdaki otellerden, bazen su geçirmez bir örtüyü başının üzerine atarak çıkan bir turist kadın aşağıya doğru koşuyordu. Otellerin önüne konulmuş bir yığın kiralık motosiklet yağmurun altındaydılar.

Gün, yağmurun dindiği vakitlerde, kıyıda sahillerin önüne sıralanmış dükkânlarla kahvelerin önünde gezintilerle geçti. Akşama doğru da, sabahın erken saatinde balığa çıkan üç balıkçının dönmedikleri haberi geldi.

Uzun, beyaz bir gemiyle oraya geldiğini düşünüyordu. Vardığı yer kıyıların uzandığı bir kıyının kayalık bir bölgesiydi; ama bu kayalık kıyıda uzun bir iskele vardı. Geceydi, yıldızlar çok güzel parlıyordu.

Gene bu uzun, beyaz gemiyle, gemiyi denize indirip Marmara Adası'na gidecekti. Geminin denize indirilmesi için İstiklal Caddesi'nden geçmesi gerekiyordu. Geminin üzerinde oturuyor caddeden geçerken iki yana bakınıyordu; eski İstiklal Caddesi'nden geriye ne kalmış diye. Bir iki eski lokal görür gibi oldu. Aslında bu bir iki eski lokalin, rüyaların yarattığı lokaller olduğunu biliyordu. Uzun geminin karaya sürtünmesinden korkuyordu. Çünkü biliyordu ki bu caddede su derin değildi. Gemi bir an sürtünür gibi oldu, ama çok çabuk geçti bu. Şimdi gemi denize doğru iniyordu. Geniş, uzun bir güvertesi vardı. Uzun sürecek yolculuklar için uygun bir gemiydi bu. Gemi denize inerken, 'geride unuttuğum bir şey mi var?' diye aceleci bir düşünce geçti aklından. Kısa süren bir panik. Unutulmuş bir kadın arkadaş, bir ya da iki, gelmesi gereken kişi... Onları hatırlamak istiyordu. Ama artık durgun denizin üzerindeydi.

İstanbul'da geçen yaşamının o ilk dört yılıyla ilgili anımsayabildiği çok az görüntü var. Elbette, her çocuğun yaşamı gibi hatırlanması çok güç yıllar onlar. Vefa'daki ev, o evden çıkarak ince yapılı bir kadın olan anneannesiyle Şehzade Camii'nin duvarı yanından geçip sebillerin yaptığı köşeden Şehzadebaşı'na dönüş, oradaki sinemalar –anneannesi sinema meraklısıydı kuşkusuz– sonsuzca geçen tramvaylar Şişhane Yokuşu'nu da tırmanarak onu kimi tanıdıkların evlerine götürüyor. (Gene anneannesiyle birlikte o.) Kadıköy'de

bir dostun ya da akrabasının evinin küçük bahçeye bakan terasında yenilen sabah kahvaltıları... Bu görüntülerin içinde annesi pek yer almıyor. Çünkü o, onu, kendi annesine bırakarak Ankara'ya, Gazi Eğitim Enstitüsü'ne okumaya gitmiş. Yazları döndüğünde nerelere gidiyorlardı annesiyle. Görüntüler daha da silikleşiyor. Maltepe'nin yukarılarında, tepelerin üzerinde bir köy var. Pek hatırlamıyor. Silik olarak Heybeliada'da tırmandıkları yokuşu –orada annesinin bir arkadaşı oturuyordu–, uzakta, denizin öte yanında görülen tepeleri, bu Heybeliada'da esen rüzgârları hatırlıyor. Anımsadığı yaşam, sanki Harbiye Nezareti'nin bahçesinde çekilen fotoğraflarla başlıyor. Belki de babasının, sonraki yıllarda annesine sık sık:

“Şu bizim Muzaffer'in çektiği fotoğraflara bir daha bakalım” demesinden ötürü o günün anısı silinmiyor.

Balıkçılar dönmediler. Lokantalarda yenilen balık yemekleri hiç de pahalı değil. Balıkçılar yakaladıkları balıkları lokantalara çok daha ucuza satıyorlar. Kim bilir bu düşük fiyat, bir yolla balıkları kentlere gönderip satılmasını sağlamaktan iyidir. Balıkçılar bu düşük fiyatlara razı. Denize açılıp dönmemeye de. Karada kalanlar onların sulara karışıp gitmesini olağan karşılamaya razı. Yaşanan bu. Yüzyıllardır bu yaşıyor.

Suların Üzerinde Yüzen Kent

Bu Kuzey kentine geldiği ilk yıllarda, karısıyla birlikte kentin eski mahallelerinde oturdular. İlk indiklerinde o kente, Söder adı verilen mahallede kaldıkları otel 1647 yılında yapılmıştı. Otelin bulunduğu mahallede hemen hemen bütün binalar eskiydi. Aralarında 1790'dan başlayarak yapılmış yapılar da vardı. Böylece, orada oturmaya başladıktan sonra, içinden atamadığı yalnızlık duygusunun, sadece kendi kentinden ayrı düşmüş olmaktan doğmadığını, ayrıca bu yalnızlık duygusuna başka bir zaman parçasında yaşadığı duygusunun da kendiliğinden eklendiğini fark etti.

Karısı buralı olduğu için bu kente taşınmışlardı. Hem de bu Söder adı verilen mahallede doğmuş, orada okula gitmişti. Yirmi dört yıl önce orada oturmaya başlamışlardı. İlk yılında da şimdi birlikte seyahat ettiği siyah saçlı, uzunca boylu, yakışıklı çocuk dünyaya gelmişti: Tim. Şimdi onun da küçücük bir oğlu vardı ve karısıyla birlikte, karısının iki yıl önce ayrıldığı bu Güney Asya ülkesine gelirlerken, bu çocuk *babasının* da geziye katılmasını çok istemişti. Böylece dört kişilik bir *kafile* oluşturmuşlardı: o, oğlu, oğlunun buraya yaptığı bir yolculukta sevip beraber yaşamaya başladığı karısı ile küçücük torun. Anne-Tao Çinli ve Taylandlı karışımıydı; oğlunun annesi de İsveçli. Böylece torun dört ulusun karışımıydı. Buraya geleli, sıcak iklim içinde ele avuca sığmıyordu, sevimli, çok sevimli bir yaramaz olmuştu.

Kuzey'deki kent. Stockholm. Yılları o 18. yüzyıldan kalmış binalarının doldurduğu mahallede geçti. Ona kartpostal gibi görünen kentin, bu kartpostal güzelliklerine alıştı. Bütün o görünüşler ona yaklaştı. Hakikileşti. Ama yalnızlık azalmadı. Salt bir duygu da değildi. Çok somuttu yalnızlık.

Yenikapı'da, denizin üzerine uzanan salaş kahvelere anneannesiyle gittiğini anımsıyor. Zihnindeki en silik görüntüler bunlar. Gene de,

çarpıntılı, mavi deniz çok canlı. Eski İstanbul'un denizi bu. Eski İstanbul'un unutulmaz rüzgârları. Ama en çok hatırladığı Harbiye Nezareti'nin ağaçlıklı bahçesi. Katı toprakta büyümeye çalışan çam ağaçları. Ardından, yüksek öğrenimini bitiren annesinin ilk görev yeri olan Burdur'a gidişleri. Babası onlarla birlikte gelerek, onları bu küçük Anadolu kentinde, çarşı içine yakın tahta bir evin üst katına yerleştirdi. Annesi, anneannesi ile o. Baba henüz İstanbul'da çalışıyordu.

Tren yolculukları... Anadolu kentlerinin tren istasyonlarında bekleyen faytonlar... Ülkeyi terk eden, ama kendilerinden artık söz edilmeyen Hristiyan halkın arkada bıraktığı taş yapılar, bozulmuş kiliseler, çarşı içlerinde sıralanan tek katlı ya da iki katlı, çoğu zaman malları yerleştirmek için bir bodrumu da bulunan dükkânlar... Her şeyi, o günleri ne kadar da açıklıkla anımsamak isterdi.

Bu küçük kentte, Burdur'da öğretmenlerle, dışarıdan bu kente atanmış memurlar, arada bir, bir evde toplanıyorlardı. Akşam yemeği ya da kış mevsiminde akşam yemeğinden sonraki oturma saatlerinde. Bunlara bazen ilin valisinin de katıldığını, arada bir de bu toplantıların valinin evinde olduğunu anımsıyor.

Açık seçik olmayan hayaller kurardı. Çocukluğa özgü hayaller. Burada bir öğretmen ailesinin kentin kıyısındaki bir bahçe içindeki evine gidiyorlardı sık sık. Orada yemekler yapılıyor, bazen gece yarısı çevresinde vakit çok gecikirse orada uyunuyordu. İstanbul'da kalmış olan babası o zaman otuz iki yaşında olsa gerekti. Çok sonraları, kendisinin de çocukları olup da, onlar büyüdükten sonra –çok ilerideki yıllarda– anladı bir oğlan çocuğun genç bir babası olmasının önemini. Genç baba, çocuğa sıcak bir şefkat duygusu veriyor, onun kendine güvenini artırıyordu. Böyleydi bu yaşam denen şey.

Babasının bir sabah erkenden evlerine gelişindeki olağanüstülüğü anımsıyor. Tahta merdivenleri çıkıp eve girdiğinde, annesine alçak sesle söylediği savaşın başladığıydı. Hitler Polonya'ya saldırmıştı. Akşam vakti Haydarpaşa'dan kalkan trenle gelmiş olacaktı. Kuşkusuz sabahtı; ama kış yaklaştığı için ortalık henüz aydınlanmamıştı. Uyanmıştı. O karanlık sabahı çok iyi hatırlıyordu. Sabahın karanlığı içinde, hepsini saran başka bir karanlık daha vardı. Sonucu belli olmayan bir savaşın akli eren insanlar üzerinde yarattığı karanlık.

O karanlık sabahta babası ona üç tekerlekli bir bisiklet getirmişti. Onunla tahta evin salonuyla, çinko döşeli küçük terasta dolaşacaktı. Annesi, babasına yazdığı mektupta oğullarının kentin ortasındaki havuzun çevresinde dolaşmak için kiraya verilen bisikletlere bindiğini yazmış olacaktı. Havuzun çevresinde dolaşılacak üç tekerlekli bisikletler, ona gelen bu yeni bisiklete göre daha iriceydi. Onu da çeken buydu. Kendini daha büyümüş hissediyordu. Çocukluk hayallerini dolduran bu büyüme tutkusuydu.

Burada yağmur yağmadığı saatlerde otelden sahile iniyor, oğluyla denize girmediği vakitlerde de orada büyük ağaçların gölgelediği banklar üzerinde oturuyor, bazen de bankların üzerine uzanıyordu. Batı yönünden çok tatlı bir rüzgâr esiyordu. Bazen de bu rüzgâr Güneybatı'ya dönüyordu.

Sonsuz açık deniz. Ardi arkası kesilmeyen düzenli dalgalar.

Bu güzel bitkilerle tatlı rüzgârın bulunduğu yerde onu mutsuz yapan ne vardı ki? Birkaç hafta önce toprağın içine koyduğu annesinin cansız gövdesi mi? –Onu hastanenin morgunda da uzanırken görmüştü.– Yoksa dalgaları kesilmeyen bu korkutucu deniz mi? Hepsini birden düşünüyordu. Ama öyle sanıyordu ki, annesinin de içinde bulunduğu –onunla yaşlılık döneminde de çok ilgilenmişti– bütün bir geçmişte kalan uzun yıllardı. Uykusuzlukla geçen gece yarısından sonraki üç dört saatte de, yeni uykuya daldığı zaman da, sabaha doğru uyurken gördüğü rüyalarda da hep bu uzun yılların –oradan oraya savrulmuş bir yaşamın– hesaplaşmasını yapıyordu. Bütünüyle hepsi. Bir boşluğa, silinip gidişe vardıktan sonra. Hepsi, hepsi ne olabilirdi ki? Anımsayışlar da, şimdi burada oluşu da. Turistik cennet sanılan bu yere üşüşmüş bütün bu yabancıların gördükleri güzel şeyleri görmesi olanaksızdı. Sefaletle turistik güzelliklerin iç içe geçmişliğini bir yana koyuyordu. Son on yılların yeni dünya anlayışlarıyla zihinsel yetilerini yitirmiş bir yabancı kalabalık ne görebilirdi ki? Kuşkusuz yoksulluk üzerine yerleştirilmiş turistik güzellikleri birbirinden ayırt edecek çok az insan vardı. Bu daralmış dünyada, son on yıldır büsbütün yolunu şaşırmış bir insanlık dolaşıyordu.

Krabi'de gecelerle gündüzler, Kuzey'deki kent Stockholm'deki gibi değildi. Akşam karanlığı basıyordu. Günün ışıması da hemen he-

men aynı vakitte oluyordu. Geceler karanlıktı. Gökte yıldızlar vardı. Sahil yolu lokallerin ışıklarıyla aydınlanıyordu. Rüzgâr kesilmiş gibi oluyor, denizin uğultusu azalıyordu. Kumsalın yanınca uzanan yüksekteki ağaçlı kaldırımında yürürken karanlık denizde sadece dalgaların beyaz köpükleri fark ediliyordu. Uzaktan uzağa müzik sesleri duyuluyordu. Geceler de sıcaktı.

VI

Filler. Geriye Dönüş

Fillere bakmaya gideceklerdi. Küçük Emil'in filleri görmesi gerekiyordu.

Krabi'den bir taksiyle, yarım saatlik bir yolculukla fillerin bulunduğu yere gittiler. Asfaltlanmış anayoldan sapınca ağaçlar daha da sıklaşıyor, daha da büyüyordu. Canlı, ağaçlarla bitkileri her yerden fışkıran cömert bir doğaydı bu. Otomobil kıvrıldı, fillerin bulunduğu yere geldi.

Burada tahtadan büyük bir konaklama yeri yapılmıştı. Bir açık hava kahvesi, bir ölçüde lokanta, bir dinlenme yeriydi burası. Filler, karşıda hemen yamacın dibinde duruyorlardı. Biri daha büyük –ana fil olacaktı– ikisi daha küçük fillerdı. Dişleri yoktu. Küçük Emil onlara doğru yürüdü. Orman yolunun kenarından gözlerini dikip onlara baktı. Sadece resimlerde, televizyon filmlerinde gördüğü kocaman hayvanları ilk defa görüyordu. Hemen burnunu kapattı.

“Filler kokuyor, onların yıkanması gerekli.”

Gerçekten filler dışkılarını bulundukları yere bırakmışlardı.

Daha sonra, yağmurlara karşı tahta tavanı da olan bu açık hava kahvesine bitişik olarak yapılmış iskeleden, babasıyla birlikte küçük fillerden birinin sırtına bindiler. Burada çalışanlardan genç bir adam elinde bir sopayla filin önünde yürüyordu.

“Çok uzaklara gitmeyiz” dedi oğul.

“Gitmeyin ya.”

Orman yolundan ağaçların daha sık olduğu yerlere doğru yürüdü fil.

Fillerin dibinde yaşadıkları yer, üzeri ağaçlarla, düzlükteki ağaçlardan daha küçük ağaçlarla kaplı dimdik bir tepeydi. Üzerine çıkılması olanaksız görünen koskocaman bir tepe. Bütün bu arazide var olan tepelerden biri. Biraz yürüyünce tepenin altında doğal olarak açılmış kalker mağaralarla karşılaşılıyordu. Mağaralardan bazıları çok büyüktü. Bu büyük mağaralarda sarkıtlar da görünüyordu. Biraz daha yürüyünce çok güzel, küçücük bir gölle karşılaştı. Göl

birkaç yüz metre kare kadardı. Çevresinde daha küçük boyda ağaçlar vardı. Kendi yüzeyinde de suyun içinden fışkıran çiçekler durgun suda duruyorlardı. Dokunulmamış bir doğa. Küçük gölün üzerinde uçuşan bazı kuşlar ince sesler çıkarıyorlar, ardından ormanın büyük ağaçlarına doğru uçuyorlardı.

Biraz sonra Emil ile babası filin üzerinde göründüler. Önlerinde rehberleri, dönüyorlardı.

İskelede indiklerinde küçük Emil'e sordu:

"Emil, nasıldı fil?"

Emil bir şey söylemiyordu. Suskundu, çünkü çok şaşırmıştı. Yaşadığı olayı düşünmesi gerekiyordu.

"Kokuyor mu fil?"

"Kokuyor. Biraz kokuyor."

"Yıkanması gerekiyor, değil mi?"

"Yıkanmalı."

Onları almaya gelen gene aynı taksiye bindiler, otellerine gidiyorlardı. Bir pazar günüydü. Biraz sonra yağmurun boşanacağı belli oluyordu.

Annesinin Ankara'daki yüksek okulu bitirdikten sonra, görev yaptığı Burdur'u 37 yıl sonra bir gece yarısı gördü. Otobüsle kentin içinden geçerken hızlı çekilmiş bir film şeridi gibi.

Beşinci yaşını orada yaşamıştı. O zaman 28 yaşında olan annesi buradaki ortaokula öğretmen olarak gönderilmişti. Çok genç bir kadındı. Bu il merkezinde henüz bir lise yoktu. Dünya Savaşı'nın ilk yılıydı.

Bu küçük kentten hatırladığı pek az şey var. Ama hepsi de çok silik hayaller.

Bir gece otobüsüyle Antalya'dan Ankara'ya dönüyorlardı. Marmaris'le Antalya arasında bir hafta, on gün kadar süren bir motor yolculuğu yapmışlardı. Gece otobüsünde, pencerenin dibindeki koltuğunda uyuklarken birdenbire uyanmıştı. Otobüs bir kentin ortasından, belli ki çarşı da olan ana caddesinden geçiyordu. Gece yarısından sonraki bu saatte kent sessizdi, cadde de ıssız. Şaşkınlıkla bu kentin hangi kent olduğunu anlamaya çalıştı. Eski, ama çok ilgi çekici birkaç tahta kapı gördü. Büyük kapılar, eskiden kentte Hristiyanların da, Yahudilerin de yaşamakta olduklarını gösteren birkaç yapı parçası gördü. Kent, gece yarısından sonraki

vaktin ıssızlığıyla bu yaz mevsimi gecesinin karanlığı içinde, bu yeni derme çatma kaostan çok başka, daha eski değerleri de içinde barındırdığını sessizce söylüyor gibiydi. Günün ışığı ile o anlamsız kalabalığı olsa, belli olmayacaktı bu gizli bildiri.

“Neresi burası? Hiç görmedim bu kenti.”

“Burdur.”

O zaman şaşkınlıkla sarsıldı. Beş yaşını yaşadığı bu küçük kente hiçbir zaman dönmediği, onu birkaç gün için de ziyaret etmediği düşüncesi yaşamının savrukluğunu gösteriyordu. Oradan oraya, oradan oraya bitmeyen bir savrulma. Sırtını döndüğü bir yaşam derin bir yerden su yüzeyine çıkıyor, onu, köklerini aramaya zorlamak istiyordu. Savrulma. Anlamsız bir koşu. Ele geçireceği bir şey yoktu. Belki de yaşamı, ardında bıraktığı yaşamdı. ‘Buraya mutlaka geleceğim’ diye düşündü.

Ardından gölün karşı yakasındaki ışıkları görmeye başladı. Bu kadar büyük müydü bu göl? Otobüsün gidiş yönünün solunda uzayıp duruyordu. Ya bu ışıklar?

Karşı kıyıdaki köyler ya da lokantalar, gazinolar. 1940 yılında bunlar yoktu. Göl de küçük kentin yaşamı içinde değildi. Belki elektrik kısıtlıydı. Sadece bu küçük kentte, o da gece yarısına kadar vardı.

Orayı yeniden görebilmesi için bir on yıldan daha çok zaman geçti. Gece otobüsüyle geçerken gördüklerinin yarattığı bu bağıllığı duyabilmesi için belki bunca uzun zaman yaşaması, gezip görmesi, kitaplar okuyarak birçok şeyi öğrenmesi gerekiyordu. Ancak o zaman hayalini bile gözünde canlandıramadığı saat kulesi ile çarşı içindeki Ermeni, Rum yapısı, taştan inşa edilmiş dükkânlar onun için bir anlam taşıyacaktı.

Çok iyi bir rehberi de vardı. Yıllar sonra İstanbul’a döndüğünde, Cağaloğlu’nda bir gazetede görüp tanıdığı bir kız. Aslında burada oturuyor, Belediye Başkanı olan yeğeninin yanında çalışıyordu. Gazetenin muhabiri olduğu için o yaz mevsimine doğru İstanbul’a geçici olarak çalışmaya gelmişti.

Belediye binasına gittiğinde onu kolayca buldu. Herkes kızı tanıyordu. Sokağa çıktıklarında:

“O yaşından neyi hatırlıyorsun?” diye sordu kız.

“Çok az, çok az şey.”

“Düşün bakalım.”

“Derebeylerinden söz ederlerdi. Hatırlıyorum: kentin yükseltisinde buranın yerlisi olan kadınların oturduğu bir yerde. Annemle gitmiştik oraya. Pencereden bakarken annem: ‘İşte derebeyleri.’ dedi. ‘Derebeyi ne demek?’ diye sordum. ‘Bir dereden bir dereye kadar olan araziye sahip olan kimi insanlar’ demişti.”

Kız gülümsedi. “Derebeylerinin sana konaklarını göstereceğim.”

“Ama önce oturduğumuz tahta evi arayalım.”

“Olur.”

“Çarşıya yakındı. Karşısında bir hamam vardı. Eski bir hamam. Orada birkaç defa yıkanmaya gitmiştim. Annemin annesiyle. Girişten sonra, kapı tokmağı ile kapanan bir kapıdan bir odaya geçiliyor, oradan gene penceresiz başka bir odaya, sonra gene başka bir odaya. Bu son oda da penceresizdi, odaların en sıcakı oydu.”

“Anlıyorum” dedi kız.

“Hiç de buraya uzak değil.”

Taşıtların geçtiği, bir yığın dükkânın yer aldığı, kalabalık ana caddeden yürüdüler. Sağa döndüler. Burada küçük bir caminin bahçe duvarına benzeyen bir yerden sonra, hemen o eski hamam geliyordu. Çok eski bir hamamdı.

“Selçuklulardan kalmışa benziyor.”

“Olabilir.”

“Bizim tahta ev tam buradaydı, hamamın karşısında.”

1940’ta oturdukları tahta evin yerine düzensiz kâgir bir yapı oturtulmuştu. Ama tahta evin yanındaki öteki eski ev duruyordu. Bu yüksek evin kapısını tanıır gibi oldu.

“Hayır, hayır. Kuşkusuz bu kapıyı tanıyorum. Bizim oturduğumuz evi yıkmışlar.”

Hamama girdiler. Gerçekten elli yıl önceki gibiydi. Kapıları arkadan kapayan kocaman tokmaklar da duruyordu. Bir odadan başka bir penceresiz odaya geçiliyordu. Üçüncü oda sauna gibi sıcaktı.

“İnanılmaz bir şey bu. Burayı bulmamız.”

Daha sonra kentin uzandığı sırta doğru çıktılar.

“İşte derebeylerden birinin konağı.”

Orada avlusu olan, ikinci katının terasları bu avluyu çevreleyen, görülmemiş güzellikte tahta bir konaktı bu. Küçük, klasik bir saray gibiydi. Bütün bütüne de Anadolu Türk üslubundaydı.

“Bakanlıkça restore ediliyor.”

“Hiç de o zaman görmemiştim. Yani 1940'ta.”

“Bir tane daha var. Dere boyunda. Bu feodaller bu kente 18. yüzyılda sultanca sürülmüşler. Oturmaları için bu konakları inşa etmişler.”

“Bu kadar güzel bir konak görmedim. Şu çatı altı işlemlere bak.”

Sonra çarşıya doğru yürüdüler. Gerçekten Ermenilerle Yahudilerin, bazıları da Rumların inşa ettikleri, bir buçuk katlı –bodrumu da olan– taş yapılar, dükkânlar vardı. Çarşı içinden geçen yol saat kulesinin bulunduğu alana ulaşıyordu.

Saat kulesi, oradan ayrıldıktan sonra rüyalarını dolduran kule, anılarındaki kuleye göre daha büyüktü.

“Bunu kim yaptırmış?”

“Saat kulesi çok daha yeni.”

Alanın art bölümünde bir cami vardı.

“Evet, bizim oturduğumuz tahta evden hemen köşeyi dönünce, bu eski çarşıya çıkılıyordu. Eve ulaşmak için geldiğimiz asfalt yol henüz yoktu, açılmamıştı. Bizim evden öteki yana gidilince orta-okula varılıyordu. Elbette hiçbir yer pek de uzak değildi. Her yere yürüyerek gidiliyordu.”

Kızla o yöne yürüdüler. İki üç yüz metre kadar ötede, büyük bir kilise yıkıntısı vardı.

“Bu kilise uzun zaman sinema olarak kullanıldı” dedi kız.

“Ortaokulun hemen onun yanında olması gerekir.”

“Evet ama yok şimdi. Yıkıldı. Orada subay gazinosu var. Hem de yazlık bir bahçe.”

Ardından asfalt caddenin ötesindeki at arabası karoseri yapan küçük atölyelere indiler. Burada at arabalarının tahta bölümleri yapılıyor, arabanın yan taraflarında bulunacak tahtaların üzeri çok renkli resimlerle donatılıyordu.

“İnanılmaz bir dünyaya soktun beni.”

“Bu burada geleneksel bir halk sanatı.”

İstanbul'a döndüğünde, artık çok yaşlanmış olan, evden çıkmayan, gününü televizyonun karşısındaki geniş koltukta geçiren, orada öğleden önce de, öğleden sonra da uyuklamayı, düş görmeyi yeğleyen annesine, o henüz dört yaşındayken birlikte gittikleri,

bir yıl yaşadıkları Burdur kentini, bunca yıl sonra görmüş olduğunu anlattı.

“Oturduğumuz tahta ev yok anne” dedi. “Ama yandaki tahta evi kapısından tanıdım. O büyük ev aynen duruyor. Karşıdaki hamam da.”

Annesi dalgın bir gülümseme içinde:

“Burdur” dedi. “Demek Burdur’a gittin.”

VII

Krabi Town. Çinliler Arasında

Bayan Jinda'nın okulunu yeni bitirmiş, uzun boylu, yaşını hiç göstermeyen sevimli, incecik kızı, otele lokantaya ödenen paraları topluyordu. Bu kız ile otelde çalışan öteki küçük kızlar, otelin lokantasının üzerinde kalan bölümde kalıyor olacaktı. Misafirlerin kaldığı bölümden buraya dar bir geçitle geçilebiliyor; otelde kalan yabancı, karşısına çıkan merdivenleri inerek lokantaya ulaşıyordu.

Bayan Jinda şişmandı. Kızına ve öteki yeğenlerine benzemiyordu. Biraz da koyu kumral renge yakın bir görünüşü vardı. Büyük bir hafiflikle işleri yöneten Çinli kızınsa uçucu bir beyazlığı.

Bayan Jinda sabahleyin, lokantanın önüne bir otomobille geliyor, hemen bu incecik kızının toplamış olduğu paraları ondan alıyor, genel olarak otelle lokantanın işleriyle ilgileniyor, bazen birkaç saat bazen de karanlık basıncaya kadar orada kalıyordu. Geceleri yatmaya gittiği yer başkaydı.

“Çinli aileler kalabalıktır, ailenin bütün üyeleri de çalışır. Çinliler, bütün aile çalışarak para toplamaya, ekonomik olarak güçlü olmaya uğraşırlar.”

İki üç günde bir Bayan Jinda'nın kocası da görünüyordu. Bu, kızları gibi ince uzun bir adamdı. Onları otomobiliyle bu otele alıp getiren adama çok benziyordu.

“Beş kardeş onlar. Hepsisi de ayrı ayrı yerlerde çalışıyorlar. Ailenin birkaç otomobili var.”

Jinda Guesthouse'a geldiklerinden birkaç gün sonra Çinli kız, onunla çok yakınymış gibi konuştu.

“Misafirler arasında yüzü hep gülen bir adam gördüm, onun için sizle rahatça konuşuyorum.”

“Ne yapıyorsun sen? Okul zamanı öğrenimin devam edecek mi?”

“Ben okulu bitirdim. Yüksek ticaret okulu. İşte ailemin yanında çalışıyorum.”

“Avrupa'ya gel. Yazar ol orada.”

“Ah, yazar olmak mı? Ne güzel olurdu. Günlük yazmaya başladım zaten.”

“İngiltere’ye git. Orada yazar ol.”

“Nerde? Ailem, altı ay için Avustralya’ya göndermek istiyor beni. İngilizcemi ilerletmek için. Öyle olsa ne güzel olurdu.”

Kızla arkadaş olmuşlardı. Öteki günler akşam yemeğinden sonra misafirhanenin lokanta bölümünde –deniz kıyısına inen ana caddeye birkaç metre kadar yüksekte bakan yerde– oturmayı sürdürürlerse, kız onların yanına geliyor, hep onlarla konuşmak istiyordu. Onun hayalini kurabildiği yazar olma mitosunu ne kadar da çekiciydi onun için. Bu kızın yüzü gibi içi de tertemizdi, beyaz ve uçucuydu.

“Avrupa çok güzel değil mi?”

“Güzel olan birçok yeri var.”

Yaşları belki de daha küçük olan öteki kızlar yemek servisi yapmadıkları vakit, küçük Emil’le oynuyorlardı. Emil de gösterilen bu yakınlıktan fazlasıyla faydalıyor, bütün yaramazlıklarını yapıyordu.

“Çinliler hep para biriktirir.”

Çok yıllar önce, ilkokulda okurken tuhaf bir biçimde ilgisini çekmişti bu ülke: Siam. İsminde sanki bir gizemsellik vardı. Başka ne olabilirdi? Çok iyi hatırlıyordu, Siam isminin onun ilgisini çektiğini. Simav’da, Osmanbey İlkokulu’nun tahta sıralarında okurken. Bu kısacık isim müzikal miydi? Ormanlarla kaplı bir yer miydi orası? Ormanlar kaplanlar, filler ile çocukların rüyalarını dolduran hayvanlarla mı doluydu? Sonra bir krallıktı. Kuşkusuz çok süslü elbiseler giyen bir kralı vardı. Ne kadar da başka bir yerdi. Şimdi bu ülkeye geleli on beş gün olmuştu. Annesinin gömülme töreninden hemen sonra. Hayır, kültürler arasında hiçbir benzeşme yoktu. Sadece Avrupa ile bu Asya ülkesi arasında değil, aynı ülkede yaşayan değişik halk toplulukları arasında da. Göçmen kabul eden bir Kuzey ülkesinden gelmişti buraya. Orada da, göçmenlerle ülkenin asıl halkı arasında hiçbir kaynaşma, birbirini tanıma, birbirine alışma olmadığını biliyordu. Kendi ülkesinde de bu, böyle olmuştu. Halk toplulukları birbiriyle kaynaşmamış, sonra da ayrılmışlardı. Siam! Burada ülkenin eski adı gene de ona daha çekici geliyordu. *Siam Bank* da en sevdiği banka olmuştu. Durmuş oturmuş, ticari ağırlığı olan bir banka gibiydi. Para otomatında para çektiğinde, hesabı bildiren karttaki yazılar mor

renğin çok güzel bir tonundaydı. Buraya üç yıl önce, kısa bir süre için gelmek zorunda kaldığında da –oğlu burada hastalanmıştı– bir bankada hesap açmak gerektiğinde *Siam Bank*'ta açmıştı bu hesabı.

Krabi'de son günleriydi. Sabahleyin, her günkü gibi bir otomobille *Guesthouse*'un lokantasının önüne gelen Bayan Jinda:

“Sizi bugün gezdireceğim” dedi.

Kahvaltıdan biraz sonraydı. Kızı annesine toplamış olduğu paraları verdi.

“Sizi Krabi Town'a götürmek istiyor sanırım” dedi.

Bayan Jinda'nın otomobilinin ön bölümünde yolcuların oturması için iki sıra vardı. Tıpkı taksilerde olduğu gibi. Belki de daha genişti koltuklar. Arkada da küçük bir kamyonet gibi eşyaları yerleştirecek açık bir yükleme yeri vardı. Küçük kızlar oraya birkaç parça eşya taşıdılar.

Önde oturuyordu, Bayan Jinda'nın solunda. Arkadaki koltuklarda da oğlu, Emil ile Taylandlı gelini vardı. Onlar Bayan Jinda ile her şeyi konuşabiliyorlardı. Bu çok güzeldi.

Ülke turizme yatırım yaptığı için, bütün bu bölgede çok iyi yapılmış olan asfalt yollardan asıl Krabi kentine doğru gidiyorlardı. Yollar ağaçlı bölgelerden geçiyordu. Arada bir de birdenbire düz arazi üzerinde yükselen, ama üzerine tırmanılması olanaksız, her yanı bodur ağaçlarla kaplı tepelere rastlanıyordu. Emil ormanlık arazide fillerin hayalini görmeye başlamıştı.

“Kırmızı bir fil gördüm.”

“Öyle mi Emil? Ben de gördüm onu.”

“Ormanın içinde mavi bir fil var.”

Ülkenin dilini hiç anlamadığı için, kuşkusuz Batılıların tatil yeri olarak seçtikleri bu ülkeye çok çok uzaktan bakıyordu. Buranın insanlarıyla konuşamamak kötüydü. Ama bir ülkeye çok uzaktan bakmak, belki de daha doğru düşüncelere götürebilirdi onu.

Bir saat kadar bu güzel yollarda yol aldılar. Küçük bir kente varıncaya kadar.

“Krabi Town işte burası.”

Büyük binalar da vardı, eski binalar da, ince uzun tahta yapılar da. Bu sıcak iklimde, eski binalarla ince uzun tahta yapıların ön yüzleri tozlanmış gibi duruyordu. Yeni yapılmış yüksek binalar bakımlıydı. İçlerine büyük camlı kapılardan giriliyordu. Her yerde

olduğu gibi birçok da lokanta... Kimi küçük dükkânlarla kahve ve barların üzerindeki yazılardan buraya kaçmış olan, Batılıların olduğu anlaşıyordu. Daha çok da Anglosakson ülkelerinden gelenlerin.

Buraya geledi farkındaydı: Bazı Batılılar çalışmak, turizme yakın işlerden para kazanmak için buraya göçerek dükkânlar açmışlardı. Ama kimisi de İstanbul'da ya da başka yerlerde –bu arada filmlerde de– gördüğü gibi ülkesinde bazı şeylerden, bazen de kendinden, alışkanlıklarından bıkmış, güneşin hiç kaybolmadığı, sıcaklığın düşüncelerle iç acılarını azalttığı bu çeşit yerlere sığınmış kaçkınların açtıkları yerlerdi. Öyle sanıyordu ki içlerinde para kazanmak isteyenler de vardı, sadece günlük yaşamının karşılığını almak isteyenler de. Bu çeşit dükkânlar bu küçük kente bir serüven romantizmi veriyor gibiydi.

Fakat Krabi Town'da durmadı Jinda. Küçük kenti geçti. Kent bittikten sonra da devam eden küçük yerleşme yerlerini de geçerek köyümsü bir yere geldi. Çok küçük bir yerleşme yerine benziyordu ama burada okulu ya da resmi bir yapıyı andıran bir yapıyla, önünde, içinde bir havuz da olan küçük bir lunapark vardı. Havuzun hemen yanında çeşitli yerel canavarların maketleri bulunuyordu. Emil de onlarla ilgilendi.

Yaz mevsimi de, kış mevsimi de hemen hemen aynı sıcaklıkta olduğu için insanlar genel olarak açıkta yaşıyorlardı. Bayan Jinda'nın akrabalarının lokantası da büyük bir çardağı andırıyordu, sadece üstü tahta bir çatıyla örtülüydü. Düzenli masalar yoktu, herkes uzun masaların bir yanında kendine göre bir yer buluyor, oraya oturuyordu. Bu geniş yerde, bir köşede yemekler pişiyordu.

Bayan Jinda'nın kocasına benzeyen bir adam, otomobiliyle geldi, yemeklerin piştiği bölüme bir şeyler bıraktı, oradan da bir şeyler aldı gitti. Lokantada çalışan yaşlı bir adam, onlara haşlanmış tavuk göğsüyle pirinç ikram etti.

Lokantanın önünden geçen yolun ötesinde, o ince, uzun tahta yapılardan vardı. İçinde insanların oturup oturmadığı belli değildi. Daha çok tahılları saklayan depo olarak kullanılıyora benziyorlardı.

Bayan Jinda onlara çay ikram etti. Biraz sonra da Krabi'nin deniz kıyısındaki bölümüne gitmek üzere yola çıkacaklardı.

Krabi Town'un yabancı, ama insanın ilgisini çeken yapılarının arasından geçtiler. Yol ormanlar arasından sahile doğru uzanıyordu.

Tepeler, “mavi ve kırmızı filler” arasından geçtiler. Krabi kıyısına yaklaşırken Bayan Jinda’ya aklındaki soruyu sormaya cesaret etti:

“Buralarda yer sarsıntısı olmuyor mu Bayan Jinda?”

“Hayır, olmuyor” dedi kadın.

“Ne mutlu.”

Krabi’de Bayan Jinda’nın pansiyon-otelinin biraz ötesinde, çok geniş otomobil yolunun kıyısında, biraz yükseltide modern bir satış mağazası vardı. Bu geniş, iyi düzenlenmiş, ferah, klimayla iyi soğutulmuş mağazaya ülkede çıkan bir iki İngilizce gazete geliyordu. Ama Krabi’de, kıyı boyunca da hiçbir yerde bir kitap satan dükkân yoktu.

Buradaki halkla hemen hemen hiç konuşmadığı için okuyacak kitap arıyordu. Elindeki kitap da –Salinger’in Türkçeye çevrilmiş bir romanıydı bu– bitmişti.

Bir gün akşamüzeri otele yakın bir yerlerde rastladıkları Taylandlı bir kız, Tao’ya Tayland dilinde bir roman verdi. Kız, çok ucuz fiyatla birtakım kitapları kiraya veriyormuş; ama sempati duyduğu oğlunun karısından para istemiyordu. Ertesi gün kızın dükkânını aradılar. Emil’in tıraş olduğu, içinde her zaman çalışmaya hazır iki genç kızın bulunduğu kuaför dükkânının biraz ötesinde, kaldırımın hemen yakınındaki içerlek bir kıvrımdaydı bu kitaplık. Küçücük bir barakaydı. Kız yoktu. Karşıdaki dükkândan bir kız çıkarak onlarla ilgilendi.

Küçücük barakanın duvarları, raf raf kitaplarla doluydu. Çoğu İngilizceydi bu kitapların. Okunmuş, yıpranmış kitaplardı. İçlerinde iyi kitaplar vardı ama *best-seller*’lar da büyük bir sayı tutuyorlardı. Bu alçakgönüllü kızın küçücük dükkânı, turistlerin okuyup da burada bıraktıkları kitaplardan oluşuyordu. Kız bu kitapları çok küçük bir parayla kiraya verip de geçinemeyeceği için ayrıca çamaşır yıkama işiyle uğraşıyordu. Bitirdiği Salinger çevirisini oraya armağan etti.

“Raflarda bir de Türkçe kitap bulunsun.”

Kitap güzel bir baskıydı, o okurken de yıpranmamış, yeni kalmıştı.

Tayca kitap da bittiği için komşu kıza teslim edildi.

Otellerde de odaları düzelten, çamaşırları yıkayan, ütü yapan küçük kızlar vardı. Bütün bu fakir halka sevgiyle bakmamak olanaksızdı. İkinci defa göremediği bu kitaplığın sahibi genç kızın iyi niyetle dolu yaşamı karşısında gözlerinin dolduğunu hissetti.

VIII

Phuket

Phuket kıyısına, üç saate yakın süren bir taksi yolculuğuyla gittiler. Adaya bir köprüyle geçiliyordu; Phuket'i karadan ayıran deniz parçası bir kanal kadar dardı.

Yol boyunca yemyeşildi her taraf. O birdenbire dimdik yerden yükseliveren tepelere sık sık rastlanıyordu. Dimdiktiler, ama üzerleri yeşil bir bitki örtüsüyle, kısa boylu ağaçlarla kaplıydı. Yol boyunca da, köprüde olduğu gibi, ülkenin kralıyla kraliçesinin büyük boy fotoğrafları, hemen hemen her iki yüz metrede bir de ulusal bayraklar vardı. İleriye bakınca, açık gökyüzü altında bir ekvator ışığının savrulduğu sanılıyordu.

Tim'in önceden ilişki kurduğu otele gidiyorlardı. Taksi şoförü kalabalığın başladığı yollardan geçerek, genişçe yoldan denize uzanan bir sokağa saptı, girişi büyük yapraklı bitkilerle ağaçlar arasında kaybolan otelin önünde durdu; orada indiklerinde gölgede otura-bileceği yüksekçe bir yer bularak bekledi.

Girişin sağında, arka bölümünde bir yüzme havuzunun uzandığı, küçük bir Amerikan bar vardı. Otelin danışma bölümü yüksek bir çatı altında açık havanın içindeydi. Birkaç adım atınca duvarları kahverengi boyanmış tahtayla örülmüş, iki katlı, yukarı katta terası olan, çatısı bu ülkedeki o eski parlak tarih dönemindeki binalarda olduğu gibi yapılmış çok özgün bir yapı olan otel görünüyordu. Yüzme havuzu iç bölüme doğru genişleyerek uzuyor, ötede ikinci kata ulaşan merdivenler yer alıyordu. İç bölümlere uzanan geçitler bitkilerle kaplıydı. Güneşin altında kavrulan geniş yoldan, iki tarafını da dükkânların doldurduğu sokaklardan sonra yeşilliklerle sular içinde geniş bir vaha gibiydi bu otel.

Tao ikinci kata çıkarak odalara baktı. Dönüşte gülümsüyordu. "Çok güzel burası. Çok güzel" dedi.

İki odalı bir süit kiraladılar.

"Odalardan birbirine geçiliyor. Odalar çok güzel, çok büyük."

Denize doğru inen, dükkânlarla, lokantalarla, denize yakın bölümünde gezici satıcılarla, terzilerle dolu Soi Kepsap adlı bu yolun kıyısından girilen bu otel, bütünüyle cennetimsi bir görünüşteydi. Oraya sapıldığında bu yerleşim yerinin düzensiz kaosundan, bezdirici sıcaktan, “masaj! masaj!” çağrılarından, kötü barların yapışkan şeflerinden, saldırgan kadınlarından kurtuluyordu insan.

*Blue Ocean Resort Otel*i’nde kaldıkları süit’e, yüzme havuzunun bittiği yerden başlayan bir merdivenle çıkılıyordu. Alt katta da odalar vardı, havuza yakın bir konumda sıralanmışlardı. Öte yanda, danışma yerine yakın bir merdivenle de otelin öte yanındaki odalara gidiliyordu. O bölümde ağaçlar çok sık olduğundan ilerideki bölüm görünmüyordu. Yukarı katın terasıysa genişti.

İki büyük odanın ayrı ayrı terasa açılan kapıları vardı; ama içerde bir kapı da onları birleştiriyordu. Geniş yataklar, geniş bir hareket alanı, oturmaya, okumaya, dolaşmaya elverişli küçük bir salon gibiydi oda. Banyo odası da genişti; duş doğal bir şelale havası verilerek yapılmıştı.

Burada rahat edeceğini, uykusuzluğun verdiği giderek derinleşen iç yıkıntısından kurtulacağını sanıyordu.

Depresyon denilen olguyu tanımaz değildi. Şimdi de bir depresyonun kıyılarında dolaştığını hissediyordu. Tuhaf bir acelecilikti ruhunu da, hareketlerini de saran. Ama ne için acele edecekti? Oturduğu yerden hızla kalkıyor, ama yapacak bir şey bulamıyordu. İkide bir, bir boşluğu karşılaştığı. Gene gece yarısından birkaç saat sonra uyanıyor, sabahın ilk saatlerine kadar uyuyamıyordu. Ama bu oteldeki rahatlık ilk gecelerde karabasanlar görmesini önlemişti.

Daha rahat düşünebiliyordu. Yaşamının hesabını yapacağı bir yaşa mı gelmişti? Yoksa bu uzak ülkeye yapacağı yolculuktan çok kısa bir süre önce, hastanenin morgundan alıp İstanbul’un dış mahallelerinin birinin yemyeşil olmuş bir sırtında toprağın içine yerleştirdiği annesinin –yaşamı boyunca yanında duyduğu varlığının– yokluğu muydu bu ruhsal çöküşü yaratan? Toprağın altına girmek! Kendi yok oluşunu da derinlemesine düşündürtmeye başlayan bir olgu muydu bu? Onun yokluğa gidişi ile kendisinin de hiç de uzak olduğu düşünülemezcek bir zamanda yok olacağını artık kesin olarak bilmeye başlamanın bunaltısı mıydı?

Konuşabileceği insanlar yoktu bu uzak ülkede. Okuyabileceği kitaplar da bitiyordu. Öte yandan, içinden okumak gelmiyordu. Havuzda yüzebiliyor, lokantalarda dolaşıp durmaktansa, bir şeyler alıp bu geniş odasında yiyordu. Deniz kıyısındaki insan kalabalığı, her biri eline bir şey almış, satmaya çalışan insanlar, yoldan geçenleri yollarından alıkoymaya çalışan Hintli terziler, kendini satmaya gelmiş yüzlerce genç kızla kadın... Dalgalardan ve kalabalıktan yüzülemeyen deniz, bütün bu kaos bunaltı yaratıyordu. Öğleden önceleri buranın piyasa yeri olan –ama dünyanın en kalabalık, en karmaşık piyasa yeri olduğu kuşkusuz– kıyı boyunca uzanan yolda, yabancı bir kahveye gidebiliyor, orada da çok bir zaman oturamıyordu. ‘Kuşkusuz kendine özgü bir çekiciliği olan tropikal iklimin insanı değilim ben’ diye düşünüyordu. Eskiden gördüğü filmlerdeki tropikal iklimlere yerleşmiş yabancıları –çoğunlukla İngiliz’di bunlar– düşünüyor, gülümsemek istiyor, ama gülümseyiş dudaklarında donup kalıyordu. Bir buçuk ay kalmak üzere gelmişlerdi bu ülkeye. Önlerinde daha bir ay gibi bir zaman parçası vardı. Nasıl geçecekti bu zaman?

Kuzey’deki kentte, sokaklar, bu mevsimde, bomba atılmış gibi bomboştu. Bunu düşünmek derin bir sıkıntı verdi ona. İstanbul’da annesinin oturduğu mahallenin sokaklarıysa boğucu denecek kadar kalabalıktı. Geceleri kentin eğlence yeri olan mahalleleri adım atılamayacak ölçüde yoğun bir kalabalık dolduruyordu. İlk gençlik yıllarını geçirdiği lokallerden hiçbiri kalmamıştı. Burada da yapışkan bir kalabalık vardı.

Bangkok’un o tozlu, pis kokulu sokaklarının kaldırımalarında, üst geçitlerin tozu da üzerine yağarken, o boğucu sıcakta şarkı söyleyerek dilenen, yere oturmuş, belki de yürüyemeyen kör dilencileri düşündü. Tuhaf, acıklı bir şarkıya benziyordu söyledikleri. Belki de şarkı değildi, bir duaydı. Fakat daha çok şarkıya benziyordu. Yaşamı ya da var olmayan aşkı yücelten bir şarkı mıydı bu? Yoksa bir ölüm şarkısı mıydı? Issız bir köşede küçücük bir eve çekilerek ölümü beklemek şimdi ona çekici geliyordu. Ama çok iyi seziyordu ki bunu yaparken insanın içi sakin olmalıydı. Büyük bir ruhsal sakinlik gerekliydi. Bu aceleci ruh şimdi bunu yapamazdı.

Kuzey’deki kentte, oturduğu eve yakın olan Dalagatan’da, zaten müşterisi çok az olan dükkânlardan birinin boşalmış olduğunu

gördüğü günü hatırladı. Boşaltılan dükkân camına, elden düşme 'kurs materyallerini' satmakta olduğunu belirten bir ilan konmuştu. El yazısıyla yazılmış olan bu ilan ona, şimdi Avrupa'nın başka bir kentinde, uzakta olan büyük oğlunu düşündürmüştü.

O zaman da, bu kalabalık kıyının kaldırımında şimdi günü hatırlarken de oğlunu çok sevdiğini, onu çok özlediğini duydu. Ayrı düşmek ve özlemek bu dünyada en korkunç şeydi. O çocuk yetişme çağına, ona, bu Kuzey kentinde elden düşme CD'lerin bulunduğu, ucuz fiyata satın alınabildiği birkaç küçük dükkânı göstermişti. Ayrıca yetişme çağındaki çocuklar o dükkânlara giderek kendi CD'leri ile dükkânda bulunan bazı CD'leri değiştirebiliyorlardı. Hemen hemen bütün gençler ya da gençlerin çoğu. O zaman cep harçlıkları çok olmayan bütün yetişme çağındaki çocukları düşündü. Bu, o Kuzey kentinde de böyleydi. Bunun hoş bir tarafı vardı, ilk gençlik çağındaki çocukların arkadaşlık kurmalarına yol açıyordu; ama o, daha çok işin öbür yüzünü düşündü. Toplumun sahipleri –politikacılar– durmadan o toplumun refah toplumu olduğunu bağıra bağıra söylüyorlardı. Ama hepsi yalandı. Orada da yetişme çağındaki çocukların keseleri boştu. "Lanet olsun böyle bir dünyaya" diye düşündü. Belki de en güzel şey dalgalara karışıp gitmekti. En acı şey de özlemdi işte.

On yıldan daha uzun bir zaman Avrupa'da dolaşıp durmuştu. Daha çok trenlerle yolculuk yapıyordu. O trenlerin değiştirildiği çok büyük, yüksek Frankfurt Garı'na vardığında, çıkış yollarının birinin başındaki merdivenlerden telefonların bulunduğu birinci kata çıkar, annesine telefon ederdi. Bu birinci katta pek çok telefon aygıtı vardı, birkaç mark atarak oradan konuşmak her zaman çok rahatı. Annesi bu telefonlardan çok hoşlanıyordu. Çünkü artık daha çok evinde oturuyor, bir yandan televizyondaki haber programlarına bakıyor, bir yandan da onları –yakınlarını– düşünüyordu. Oğlundan haber almak onu çok sevindiriyordu. O da bunu hiç sürüncemede bırakmıyor, her hafta annesine mutlaka bir haber ulaştırıyordu. Zaten bunu ihmal etse, annesi biraz da kaygıyla Kuzey kentindeki evi telefonla arıyor, ne olup bittiğini soruyordu. O zaman merakla endişe taşıyan bir sesi oluyordu. Bu ses ne kadar da uzaktan geliyordu. Oysa yakın olmak, çok yakında olmak gerektil.

Öğle vakti, otelin gölgeli giriş bölümünü terk ederek, Soi Kepsap adı verilen sokağın yukarı bölümüne doğru yürüdüler. İngiliz'in işlettiği her zaman sakin, çok da temiz görünen kahvenin önünden geçtiler. Kahvede her zaman sadece bir iki ziyaretçi oluyordu. Yolun karşısındaki, yemeklerini sokağa yerleştirdiği büyük reklamlarla tanıtan lokantaya gittiler. Bu hemen öğleden sonrası sıcaklığında lokantada kimsecikler yoktu. Bu yüzden onlarla birkaç garson birden ilgilendi. Lokantanın önündeki çıplak sokak güneşle yanıyordu. Karşıda üzerinde çok büyük harflerle "MASAJ" yazan çok büyük bir yapı vardı. Sokağa bakan geniş ön yüzünde hiç penceresi olmayan bir yapı.

Lokantanın, ülkesinin Anadolu ilçelerinde olan lokantalara benzediğini düşündü. Emil lokantanın içinde rahat duramıyor, hep dışarı kaçıyor. Garson kızlardan biri onunla ilgilendi. Ama Emil, onun da elinden kaçtı.

Yemeğin bir an önce bitmesini, otele dönmek istediğini fark etti. Orada giriş bölümünden başlayarak tropikal ağaçların koyu gölgesi vardı. Sokağa bakan küçücük barın üzeri de büyük yapraklı bitkilerle kaplıydı. Güneşi sızdırmayan koyu bir gölge vardı orada. Barda oturduğunuzda havuzun hemen barın önünden başlayan bölümüne bakarak içkinizi içiyordunuz. Havuzun bu bölümünde de yukarıdan sarkan büyük yapraklar vardı. Çok canlı, koyu yeşil renkteydi bu yapraklar. Sağda yapılmış kalker kayalıklardan küçük bir şelale benzeri taşlar arasından sular akıyordu. Odasına da güneş vurmuyordu. Teras çok genişti. Terasın üzerine uzayan çatı güneşli önlüyordu. Otelin bahçesinde birçok ağaç yükseliyordu. Odanın pencereleri çok küçüktü. İçeriye loş bir ışık sızıyordu. Pencereler, sinek girmemesi için ince bir tel örgüyle de kaplıydı. Odanın havalanması klimayla oluyordu. Pencereleri açmaya gerek yoktu. Burada onun için en önemli olan gölgeydi. Bu koyu gölge onca, yaşamın ta kendisiydi. Siestaya dalmadan önce tatlı şeyler düşünmeye karar verdi. Kaj-u-thit Road adı verilen sahildeki kalabalık yol üzerindeki, o genel olarak sakin olan temiz kahveyi, *Starbucks Coffee*'yi düşündü. Kahvenin yola uzanan küçük bahçesi de çok sıcaktı. Ama o, hep klimayla soğutulan, gerçekten de serin olan iç bölümde oturacaktı. Oraya çok güzel Japon kadınlar da geliyordu. 'Bu güzelliğe alışmalıyım' diye düşündü. 'Bu Uzakdoğu güzelliğine.'

IX

Fotoğraflar

Harbiye Nezareti'nin bahçesinde çekilen fotoğraflar hiç bozulmadığı gibi, İkinci Dünya Savaşı'nın içinde 1944 yılında Batı Anadolu'nun iç bölümünde, yüksek bir yayladaki ilçede çekilen fotoğraflar da hiç bozulmadı. Bu fotoğraflar da evin karşısındaki ortaokulun bahçesinde, henüz iki insan boyunu aşmayacak kadar büyümüş çam ağaçlarının altında çekilmişlerdi. Harbiye Nezareti'nin bahçesindeki çam ağaçları da ancak o kadar büyümüşlerdi.

Babası o okulun yöneticiliğine atanmış olduğu için kasabadaydılar. Okulun bahçesine çam ağaçlarını üç yıl önce dikirmiş olacaktı.

O fotoğraflardan birinde annesinin annesi, iki yaşındaki küçük kız kardeşi, oturduğu yüksekçe bir yerde –herhalde bahçeye konulmuş bir sandalye üzerinde– kucagında tutuyor, öteki kız kardeş de anneannenin bir dizi üzerinde oturuyordu. O kız kardeş üç yaşında olmalı. Başına büyük, beyaz bir kurdele takılmış. Anneannenin başı açık, kemikli ince yüzü kararlı bakışlarla objektife bakıyor. Kendisi dokuz yaşının içinde olmalı. Saçları kısa, yuvarlak bir yüzü var. Büyük yaştaki erkeklerin giydiği gibi, aralıklı çizgili bir kumaştan bir ceket giymiş. Gömleğinin yakaları önden fermuarlı kazağının üzerine çıkıyor. Anneannenin arka planında çam ağaçlarının dalları görünüyor.

Anne ile babasının olduğu fotoğrafta büyük kız kardeş bütün bütüne görünmüyor. Belki tam fotoğrafın çekildiği sırada yana dönmüş. Annesinin kucagında sarışın olan küçük kız kardeş var. Onun başındaki benekli kurdele bu fotoğrafta iyice belirgin. Annesinin saçları günün modasına göre yapılı. Üzerindeki uzun süveterin kocaman açık renk düğmeleri var. Babası –o zaman otuz altı yaşında olmalı– krovaze bir elbise giymiş, kravatı var.

Bu fotoğrafları kimin çektiğini hatırlamıyor. Kim geldi de çekti bu fotoğrafları? O bırakılmış dağ kasabasından gelip geçen profesyonel bir fotoğrafçı da olmadı elbette.

Şimdi o fotoğrafta bulunanlardan çoğu öldü. Elde kalan bu. Sözde yaşamaları için insanlara sunulmuş bu yeryüzünün dönüp durduğu boşlukta her şey yitip kayboldu.

Bu, ara sokaklarında camusların dolaştığı, çevresinde hemen hemen, haşhaş tarlalarının dışında dokunulmamış olarak kalmış bir doğayla çevrili ilçede, ilçenin ortasında oturdukları tahta evin üst katında geçen yaşam da, daha sonra taşındıkları ortaokul karşısındaki yeni kâgir evde yaşanan iki yıl da ona mutlulukla doluymuş gibi görünüyor.

Burdur'da annesiyle geçirdiği bir yıldan sonra bütün aile bu ilçede bir araya gelmişti. Kalabalık bir aileydiler. Annesinin annesi, babasının annesi, yaşlı, yatakta yaşayan bir nine... Sonra da bu fotoğraflarda görülen iki küçük kız orada —o tahta evde— doğmuşlardı. Anneanne her zaman evi düzene sokuyordu; babaanneyse dışardan alışverişi yaparak yemekleri hazırlardı. Çocukluğun mutluluk veren yemek kokuları her zaman duyuluyordu bu evde. Dışarıda birlikte oynayacağı çocuklar yoktu ama, okula başlamadığı ilk yılda kötü havalarda dışarıya çıkmasına da gerek yoktu.

İlk gençlik yıllarında Tolstoy'un *Çocukluğum* isimli küçük romanını okumuştı. Yumuşacık bir üslupla yazılmış o romanda yazar, annesinin yüzünü bir defa görmüş olsaydı, yaşamında mutsuzluk duymayacağını söylüyordu. Daha sonra yazarın annesinin o bir buçuk yaşındayken ölmüş olduğunu bir yerde okudu. Kuşkusuz Tolstoy, o kısacık zaman içinde gördüğü annesinin yüzünü belleğinde canlandırabilmek için çok çaba harcamıştı. Zihinsel çaba. Kitabında sanki kafasında canlandırabildiği bir imge varmış gibi yazıyordu. Anımsıyor gibiydi annesinin yüzünü. Belki de o yüzü anımsamak istemesinden ötürü imgesinde yaratmıştı. Kendisiyse, annesinin yüzünü bu yolculuğa çıkıncaya, bu ileri yaşına kadar hep görmüştü. Birçok kişi bu ilişki için 'bu *manevi* bir bağdır' diye geçiştiriyordu durumu. Çok iyi fark ediyordu ki bu anneye ve babaya olan bağ, çok daha ötede *organik* bir bağdı da. Görünmeyen, ama insanın fizik yapısında yaşayan bir bağ vardı. Bu, anneye baba için de böyleydi. Kimi ikiz kardeşlerin, ayrı ayrı yerlerde yaşarken, hemen hemen aynı şeyleri yapmaları, aynı kaygıları duymaları başka türlü açıklanamazdı. İşte bu ölüm çok yakın bir tarihte olduğu

için depresyona doğru sürükleniyordu. Ama depresyonun gelişini kolaylaştıran da içinde bulunduğu ortamdı.

Günleri tüketememek! Onları birer birer saymak. Phuket'te bu rahat otelde rüyaları karabasana dönüşmüyordu. Ama karabasan bu yerleşme yerinin ortasındaydı. O Kaj-u-thit Road denilen sahil yoluyla çevresindeydi.

Blue Ocean Resort'tan çıkıp da sahile doğru yürümek istediğinde, önce karşıda, camlı bir dükkânda toplanmış olan kızların 'masaj! masaj!' diye bağırdıklarını duyuyor. Hiç ilgilenmemiş görünmemek için onlara hafifçe gülümsüyordu. Biraz ötede sağda gene kızların masaj için toplandıkları bir dükkân vardı. Sonra köşede küçük ama düzenli bir yolculuk biletleri satan dükkân. Bu dükkânın sahibi genç Taylandlı güler yüzlü, uygar görünümlü bir çocuktü. Dükkânın içinde birçok bilgisayarla, orada çalıştığı anlaşılan bir iki genç kız vardı.

Bu dükkândan sonra ince bir yol, öteki sokaklara doğru uzanıyordu. O sokağa hiç sapmadı.

Karşı köşede, her yanı açık müşterisiz bir bar vardı. Orada sabahları bir iki, akşam vakitleri daha çok sayıda kadın oluyordu. Bunlar bara yoldan geçen yabancıları çağırırlarken daha da saldırgandılar.

Oradan sokağın içine giriliyordu. Sağda ön bölümü açık –bu iklimde kapalı olmasına gerek yoktu– genişçe bir Hint lokantası vardı. Lokantada çalışan genç kızlar daha iyi giyimli ve naziktiler. Onun karşısında futbol meraklısı bir İtalyan'ın işlettiği bir İtalyan lokantası vardı. Bu adam yoldan geçen yabancılarla konuşmaktan zevk alıyordu. Gürültücüydü. İtalya'dan gelip burada lokanta açmıştı.

İtalyan'ın lokantasından sonra ön yüzü camlı, dar, özenle restore edilmiş olduğu anlaşılan –dışarıdan iç bölümü pek görünmeyen– özel bir doktorun muayenehanesi vardı. Orada eczacı olan karısıyla birlikte çalışıyordu.

Sahile doğru oldukça dar olan bu sokak, ortasına konulmuş elbise tezgâhlarıyla ikiye bölünmüştü. İki yanda da içleri çoktan dikilmiş elbiselerle dolu olan Hintlilerin dükkânları vardı. Onlar her geçen yabancıyı dükkânlarına, elbise satın almaya çağırıyorlar, adeta yoldan çeviriyorlardı. Deniz kıyısına çıkarken her defasında onların çağrılarını reddetmek gerekiyordu.

Deniz kıyısındaki kaldırım da satıcılarla doluydu. Bazı büyük lokantaların masalar konulmuş bahçeleri bu kaldırıma kadar

ulaşıyordu. Caddenin karşı kaldırımından sonra denize uzanan geniş kumsal başlıyordu. Kumsal her çeşidinden insanla doluydu. Orada kaldırımın kıyısında taksiler, taksi işareti olmayan ama taksi olarak çalışan otomobiller, arkasına oturulabilecek, küçük bir vagon yerleştirilmiş taksi olarak kullanılan motosikletlerle çok sayıda, sadece selesinde bir yolcu taşıyan, motosikletler yığılıydı.

Lokantaların bahçelerinin önündeki kaldırım, bazen iç bölümlerde yer alan binalara açılıyordu. Bu kaldırım üzerinde o biraz nefes alınabilir camlar içindeki *Starbucks Coffee* de yer alıyordu. Küçük, iki katlı bir postane binası vardı. Onun ön yüzü açık değildi. İçerisi klimayla soğutulduğundan serindi.

Kaldırım boyunca pek çok *change* bürosu yer alıyordu. *Siam Bank*'ın, *Militer Bank*'ın büroları da bunların arasındaydı. Bu kaldırım her zaman çok çeşitli insanlarla doluydu. Her yaştan, her türden pek çok insan.

Kıyıda, denizin üzerine doğru havalandan iki kanatlı bir deniz paraşütü gösterisi. Paraşüt denizden bir motorla çekiliyordu. Yabancı deniz üzerindeki bu kısa uçuşu denerken, Taylandlı bir genç aracın arkasına akrobatik bir hareketle sıçırıyor, güçlü kollarıyla havada bir dönüş yaparak yabancıların arkasına, onu korumak için oturuyordu. Bu uçuş kısa sürüyor, sonra ikisi birden araçla gene kumsala iniyorlardı. Kumsalın ardındaki kaldırımla açıklık alan iyi düzenlenmişti. Burada büyük ağaçlar, kanepeler, düzenli beton zeminler vardı.

Kaldırım böylece uzuyor, güneşin altında kızgınlaşan ağaçsız yollar bu yerleşme yerinin iç bölümlerine, daha ötedeki otomobil yoluna doğru açılıyor, onların kıyısında gene barlar, masaj dükkânları, pastaneler yer alıyordu. Bu yollardan birisinin sol kıyısında, küçük, beton bir alandan sonra büyük bir modern mağaza vardı. Bu mağaza gerçekten çok zevkli tekstil ürünleri ile iç çamaşırlarının satıldığı yerdı. Hepsi dünyanın tanınmış markalarının damgasını taşıyor ve burada çok ucuza satılıyordu. Anlaşılıyordu ki dünyanın tanınmış markaları bu ülkelerde üretiliyordu.

İşte günler bu sıcakın her yandan fışkırdığı kalabalık içinde geçecekti. Asıl Phuket kenti, bu yerleşme yerinin ardında yer alan tepelerin ötesindeydi.

Emil rahatça oynasın diye kıyıdaki bu yolun ucundaki parka uzanıyorlardı. Orada büyük ağaçların gölgesi biraz daha serindi. Akşam olmaya başladığı vakit otele oradan bir *tuktuk** ile dönüyorlardı. Küçük Emil bu açık havadaki kısa yolculuğu seviyordu.

Gece olunca bu kıyayı da, parkı da cinsellik satmaya çalışan birçok kız dolduruyordu. İçlerinde Batı modasına göre giyinmiş olanlar da vardı. Cinsellik arayan kimi Batılılar için burası ucuz bir cinsellik pazarıydı. Ama hiç de *charme*'i olmayan, kaba saba bir pazardı. Neredeydi, eski büyük Batı kentlerinin gizli buluşma evlerinin gizli *charme*'i?

* *tuktuk*: Taksiye dönüştürülmüş motosiklet.

X

Merhamet

Henüz ilkokula başlamadığı yıllarda, annesinin kendi sandığında sakladığı bazı kartpostalları ona birçok defalar çıkarıp da göstermesinin anlamını iyice kavrayamıyor. Şimdi de bu belirsiz bir şey onun için.

Bu fotoğraflardan biri “Esir Anne” adını taşıyordu; fotoğrafta zincire vurulmuş bir kadın vardı; kadın zincire vurulmuş olduğu halde bebeklik dönemindeki çocuğuna memesinden süt vermeye çalışıyordu.

“Esir Anne’yi unutma” ya da “Anneler böyledir işte.”

Annesi oturdukları tahta evin, bahçeye bakan geniş arka odasında ona bu fotoğrafı gösterirken böyle bir şeyler söylemiş miydi, yoksa çok sonraki yıllarda zihninde oluşmuş kendi yarattığı sözler miydi bunlar? Bunu hatırlamıyor. Fakat ona, annesinin Buda’dan birçok defa söz ettiğini iyice hatırlıyor. Onun anlatmasına göre Buda bir prensti; saraydan çıktığında halkın sefaletini görüyor, derin bir acıma duyuyordu. Kuşkusuz annesi, bunları onun çocuk aklına yerleştirmek istemişti. Bilmiyordu, bu yüzden mi insanların sefaleti karşısında irkilen, acı çeken birisi olmuştu. Annesi onun çocukluk yıllarında, Dünya Savaşı ülkenin çok yakınlarında sürüp durduğu halde, *merhamet* duygusuyla dolu birisi olmasını istemişti. *Merhamet*, şimdi hiç kuşku duymuyordu ki, en derin sevgiydi.

Oteldeki odasında okumaktan başını kaldırdığında bunları düşünüyordu. Daha doğrusu okurken zihni bu anımsamalara kayıyor, biraz sonra okuduğunu izleyemediğini anlıyor da başını kitaptan kaldırıyor. Odanın teras tarafındaki duvarları da koyu kahverengi bir renge boyanmış tahtadandı. Orada yuvarlak bir masanın yanında rahat bir koltukta otururken aşağıdaki havuzda oynayan çocukların bağırışlarını duyuyordu. Bu da tetikte bekleyen tedirginliğini yatıştıran bir şeydi.

Geceleri gördüğü rüyalar da İstanbul'a döndükten sonra Fatih'te yerleştikleri ilk eve ulaşabilmekle ilgiliydi. Kentin başka bölümlerinden, çoğunlukla da Cağaloğlu tarafından kalabalık bir otobüsle Aksaray'a kadar geliyor, orada Fatih tarafına giden dolmuşlar olduğunu düşünüyordu. Ama bir türlü bulamıyordu böyle bir dolmuş. Ardından aklına Fatih tarafına giden otobüsler geliyordu. Vatan Caddesi yeni açılmıştı. Arada bir, uzun aralıklarla gelen bu otobüsleri de kaçıyordu. Ya da Fatih tarafına gitmiyordu bu otobüsler. Kaçan otobüslerin ardı sıra onun ulaşamayacağı kadar büyük bir hızla koşan adamlar oluyordu. O, Aksaray'daki dolmuş duraklarının bulunduğu yerde kalıyordu. Geniş yatağında uyandığında bu rüyaların neyi simgelediğini düşünüyordu. Kaygılarla geçmiş bir yaşamın simgeleri miydi bunlar? İşte apaçık görünüyordu: İnsan hiçbir şeyi unutmuyor, geçmiş simgelerle dönüşecek bilinçte yaşıyordu. İnsan kendi zihninden kurtulamıyordu. Annesi, babasız büyümüştü. Anneannesi, Birinci Dünya Savaşı yıllarında gençliklerini yaşayan hemen bütün İstanbul kadınları gibi duldu. Yerli bir romanda yazarın o yılların kadınları için '*doğuştan dul*' diye yazdığını okumuştü. Doğruydü bu. Annesinin babası savaşta ölmemişti. Savaşta ölenler başka akrabalarıdı. O kendini alkole vermiş, evini terk etmişti. Annesi "Beyoğlu bebekleri"ne gitti demişti. "Ama bir defa ona rastladım. Bankalar Caddesi'ndeydi. Bana dikkatle baktı. Bir an durakladı. Ama konuşmadı benimle. Mutlaka oydu. Unutmuş değilim."

Annesi bu olayın hikâyesini de yazdı. Daha sonraki yıllarda yaşamını anlatan uzun bir metin de yazdı. Onu masanın başında yazarken görüyordu. Eskiden kullanılan Arap harflerini kullanıyor, yaşamını büyük boy bir deftere yazıyordu. Yaşamını yazdığını da saklamadı. Bu defter vardı. Uzun zaman da evde durmuştu. Sonra ortadan kayboldu. Annesine sorduğunda "Yaktım" demişti. Niçin yaktığını da açıklamadı.

Babasız büyüdüğü halde evdeki sorunlara yaklaşırken soğukkanlıydı. Çocuklarının sorunlarını çözmek için doğrudan bir tavır almıyor, ama gerekeni hiçbir şey söylemeden sessizce yapıyordu. Belki babasız büyümek onu böyle yapmıştı. Kız çocukları ilk gençlik çağının en çılgın yıllarında Avrupa'ya gidip de orada burada çalışarak serüvene atılınca, gidip onları toparlayıp getirmişti. O da genç yaşta başlayan ülserli yıllarında eve hangi saatte dönerse

dönsün, buzdolabında bir şişe pastörize süt buluyordu. Ne denli düzenli, sessiz, soğukkanlıydı. Kentte kiraladığı evler de dünyanın en rahat evlerinden biri haline geliyordu. Şişli’de, cadde üzerinde bir küçük çatı katı kiralamıştı. Ön yüzünde de, arka yüzünde de geniş teraslar bulunan bu çatı katı küçüktü ama dünyanın en güzel evlerinden biriydi. Ön taraftaki küçük salon da çok güzeldi. Aydınlıktı. Sade bir rahatlık içinde döşenmişti. İç Feriköy’de kiraladığı ev de öyleydi. Bu, oldukça yeni bir apartmanın birinci katıydı. O evin salonuna girip de derin bir rahatlık duymamak olanaksızdı. Babasıyla birlikte Cihangir’de de bir ev kiralamışlardı. Merdivenlerle inilen bir yokuşun kenarındaydı giriş kapısı. Daireye sokak kapısından geçtikten sonra birkaç basamak merdivenle giriliyordu. Büyük, eski bir evdi bu. Tahta döşemeleri bazı yerlerde gıcırıyordu. Ama ne kadar da rahat bir evdi.

Buzdolabı dolu olurdu. O zamanlar annesi Taksim Alanı’nın bir kenarında bulunan Ankara Pazarı’ndan alışveriş yapıyordu. Bu büyük dükkânda da satılan her şey güzeldi. Sadece etler değil, jambonlar da vardı orada. Rahatlığı yaratan onların –annesiyle babasının– varlıklarıydı da.

Annesinin Taksim’de bir lisede öğretmenlik yaptığı yıllardı.

“Nükhet, bak Cahit Irgat’ın şiirlerini okuyorum. Çok güzel şiirler bunlar.”

Annesine ismiyle seslenirdi.

“Neden onun soyadı Irgat?”

“O soyadı almış. Solcu zaten o.”

“Ben de ırgat gibi çalışıyorum. Bir ırgattan başka bir şey değilim. Irgat... Irgatto.”

“Ama sen ırgatto’sun ya da ırgatta, hep İtalya’ya gidiyorsun.”

“Öğretmenliğe İtalyan ortaokulunda başladığım için. İtalya’yı çok seviyorum.”

Annesi yaz tatillerini İtalya’da geçirmeye başlamıştı. Bir yaz tatilinde de Siena’da kaldı. O küçük şehirde de hiç sıkılmamıştı. İtalyan Kültür Merkezi tarafından birkaç defa Roma’ya gönderildi. Via Venetto ile çevresini ilk olarak ondan dinlemişti.

Annesi eve döndüğünde ayaklarını uzatıyor, gazetelere göz gezdiriyordu. İnceden inceye gazeteleri okumaya onun İstanbul’a dönemediği yıllarda başlayacaktı. Onun uzakta olduğu yılların

öncesinde gazeteleri salonun kararlı ışığında inceden inceye okuyan babasıydı. Bu mahallede evlerin salonuna vuran çiğ olmayan bir ışıktı. Aydınlıktı, ama göz kamaştırıcı değildi.

Ama her zaman mutlulukla dolu değil ki hayat!

Fakat bu kadın, o asker olarak Doğu'da çok küçük bir yere sürgüne gönderilince, kendiliğinden bu küçük kasabaya koştı geldi.

Sürgün alayına iki arkadaşıyla birlikte gönderildiği bahar aylarını izleyen yazdı. Bu yüksek dağ kasabasında kışın soğuşundan sonra yaklaşan sıcak günlerdi. O dört yaşındayken atandığı Burdur'a giderken yanında götürdüğü çocuk otuz yaşına da gelmiş olsa, onun gözünde belki gene de çocuktı. Ama şimdi bu çocuğun biraz da tehlikede olduğunu biliyordu. Başı dimdik yürüyordu bu çok az konuşan kadın. Kasabada kimseden de çekinmediği belli oluyordu. Gizli bir gururu taşıyor gibiydi.

Rum asıllı arkadaşıyla birlikte kasabada bir ev tuttular. Burada kiralar ucuzdu. Arkadaşının karısı da geldi. Evi! Güzel, hafifçe tombul bir Rum kıızıydı bu ve alabildiğine iyilikle dolu olduğu hemen fark ediliyordu. Anne ile genç kadın bütün yaz bu evde yaşadılar. Sonbaharın soğuk günleri gelinceye kadar. Haftada beş gün baş başa kalıyorlar, cumartesi ile pazar günleri birinin oğlu, ötekinin kocası geliyordu eve. Gezintilere çıkılmıyor –çünkü kasabadan biraz uzaklaşmak kuşku yaratabilir, arkalarından hemen askeri bir jeep gelebilirdi– daha çok toprak yollarla çevrili evde vakit geçiriliyordu. Yarı karanlık bir kuyudan çekilir gibi yaz güneşinin vurduğu evde dinleniliyor, onları cenderesinde tutan hayattan sanki belirsiz bir kafa dinginliğine geçilmiş gibi oluyor ama kışladaki yaşamın görünmez bağlarından tam da kurtulunamıyordu.

İçinde ışığın olduğu, çok uzaklarda parlayan güneşin imgesinin içine sızar gibi olduğu düşler özgürlüğü duyurabiliyordu ona. Bir rıhtımda olabilseydi, bir gemiye binerek on yıl önceki gibi denizlere, çok uzaklara gidebilseydi... Bir gemiye binerek, on yıl önce olduğu gibi, denizlerde çok uzaklara gidebilseydi –buraya hiç benzemeyen kıyılara– Marsilya'yı andıran liman kentlerine...

Başı döndüğü için kasabadaki tek hükümet doktoruna birlikte gittiler. Doktor o zamanlar kullanılan Bellergal adlı bir kas gevşetici ilaç verdi. Genç bir adamdı. "İnsan subaylık hakkı elinden alınır da buraya sürülürse elbette başı döner" dedi. Kasabadan memnun

olmadığı belliydi. Kendisi belki burada “mecburi hizmet”ini yapıyordu. Ermenilerin yüzyıllar önce yayla olarak kurduğu, sonra da sürüldüğü bu uzak, terk edilmiş tepelerde gürültü, coşkun bir doğa vardı. Dağlık bir sonsuzluk: Doğu Anadolu. Aşağıda Darius’un ordularının geçtiği bir ova vardı. Kuşkusuz bu ova da deniz düzeyinden çok yüksekteydi. Oradan, mevsim elverişli olduğunda belki haftada üç gün bir tren geçiyordu. Kışın bütün ova karla kaplandığından ulaşım uzun süre olanaksızlaşıyordu. Karla örtülü sonsuz bir sessizlik. İnsana dünyanın neresinde olduğunu unutturan kar renginde buğulu bir gökyüzü. Ovada bir tek belirgin bir çizgi bile yok. Çılgınlığı çağıran bir ayrı-düşmenin kasabası burası.

Böylece yıllar geçti. O, nerede yaşarsa yaşasın, arada bir annesinin evine dönüyordu. Böylece de İstanbul’un her yerinde oturmuş oldu.

Bu yaşta bile çocukluk rüyalarından kurtulamamanın acısını duydu. Phuket’te, onu tanıyanların hiçbirinin görmediği, kolayca da göz önüne getiremeyeceği *Blue Ocean Resort* adlı otelin bu ilk katında, bu tropikal yapıda, çocukluğunda olduğu gibi, babasının annesine darılmış olduğunu rüyasında gördü. Uykusunda derin bir üzüntü içinde çırpındı, bir çocuk olarak ‘Ben annesiz yapamam!’ diye inledi. Uyandığında onu dehşete düşüren buydu: çocukluğuna olan uzaklıkla, bu yaşta geri dönen çocukluk! Kurtulmak gerekti bu zihinden.

Küçük, yuvarlak masanın yanındaki koltuğa oturup düşündü. Bütün bir yaşamları boyu baba hiç de sert değildi anneye karşı. Tersine zaman zaman sert olan kadındı. Babasının sonsuz bir yumuşaklığı vardı. Karısını bir gün bile kolundan tutup sarırmamıştı bile.

Yuvarlak masanın üzerinde okunmamış son bölümleri kalmış tek bir kitap vardı. Kitap Karadeniz kıyılarında bir geziyi, yörelerin tarihine de göndermeler yaparak anlatıyordu. Yazarının yumuşak bir anlatımı vardı. Aslında kitaplardan da, belki bir ikisi dışında hepsinden, bıktığını düşündü. Kazanım, içsel ya da ruhsal kazanım denilen şey de boştu işte. İnsan beklenmedik bir zamanda tökezliyor, her şey uçup gidiyordu. Her şey insana karşı olmasa da yabancı bir uzaklıkta oluyor, boşalan ruhu hiçbir şey dolduramıyordu. Sadece hiçbir şey vardı. Hiçbir şey de gerçekten hiçbir şeydi.

Aksaray'dan Fatih'e giden kent otobüslerinin ardı sıra koşan adam, hiçbir otobüsü yakalayamayacaktı. Zaten Aksaray'daki Amerikan arabalarının dizildiği dolmuş durağı da yıllardır yoktu. Onun yakınına korkunç bir üst-cadde inşa etmişlerdi. Aslında gençlik yıllarında da Aksaray'dan Fatih yönüne giden kent otobüsleri yoktu. Otobüsler, işlemeye başladıktan sonra, bu yeni açılmış, bomboş Vatan Caddesi'nden yukarıya, Edirnekapı'ya giden Fevzi Paşa Bulvarı'na dönmüyorlardı. O yöne gitmek için yukarıya, Saraçhanebaşı'na çıkmak gerekiyordu. Eskiden işleyen tramvaylar da kaldırılmıştı. Zihin bütün yıkıntıların bıraktığı izleri unutmuyor, onları, biçimlerini değiştirerek sıkıntılı bir rüya ya da karabasan biçiminde, aradan onyıllar geçse de sunuyordu. 'Hepsinden kurtulmak ölüm mü acaba?' diye düşündü. Ya kurtulmadan yaşamak? O neydi?

XI Vize

Ülkede kalma vizelerinin bitmesi yaklaştığı için, sahil yolundaki polis merkezine gittiler. Bangkok Havaalanı'nda gelen yabancılara pasaport polisi bir aylık vize veriyordu. Yolculuk uzarsa vizeyi yenilemek gerekti.

Polislerin bulunduğu bina iki katlı fakat iyi yapılmış bir binaydı. Alt kat da camlarla çevriliydi. İçerisi küçüktü, ama iyi soğutuluyordu.

İçerde omuzlarında iki sırmalı çizgi bulunan iki polis memuru vardı. Omzu üç çizgili bir memursa —o şef olacaktı— onların gerisinde bir masada oturuyor, gazete okuyordu.

Thai Havayolları'ndan bir buçuk aylık bir uçak bileti aldıklarından vizelerini bir ay ya da on beş gün daha uzatmak istiyorlardı. Daha önce dönme olanağını, telefonla da, Phuket Town'a giderek de havayolunun oradaki bürosundan iyice araştırdıkları, çok ısrar ettikleri halde, daha yakın bir güne hiç yer yoktu.

Polisle Tim konuşuyordu. Çünkü o sadece İngilizce değil, epeyce Tayca da biliyordu.

“On günden fazla süre için vize veremiyoruz” dedi polis.

“Peki, kim verebilir bu vizeyi?”

“Bangkok polisi.”

“Nasıl olur, polisin yetkisi ülkenin her yerinde aynı değil mi?”

“Aynı değil.”

“Fakat burası büyük bir turist merkezi. Bangkok polisinin yetkisinin sizde de olması gerekli.”

“Biz sadece on gün için vize verebiliriz.”

O sırada içeriye girmiş bir Amerikalı, ülkesindeki alışkanlıkla bu polislerden biriyle senli benli konuşuyordu.

“Şimdi biz, vizemizi uzatmak için Bangkok'a mı gideceğiz?”

“On günlük vizenin fiyatı günde 180 baht.”

“Vizesiz duruma düşmek istemiyoruz.”

“Evet, vizesiz durum kötüdür. Bir yolu var: Kamboçya'ya ya da

Burma'ya gideceksiniz. Orada sınırda Tayland'dan çıkış yaparak, yeniden ülkeye gireceksiniz.”

“Bu iş için özel otomobillerimiz... Gidiş geliş fiyatlarımız burada yazılı.”

Tim'e sordu:

“Kamboçya sınırı kaç kilometre?”

“500 kilometreden fazla.”

Buranın bir polis devleti olduğunu düşündü ve gençliğini geçirdiği İstanbul'un sokaklarında polislerce hep izlendikleri yıllar aklına geldi.

Polisin önündeki kâğıtların altından çektiği kartona baktı. Elbette bu komşu ülkelerin uzaklıklarına göre, bu otomobil yolculuğunun fiyatları Avrupa ölçülerinde ucuzdu; ama gene de epeyce bir şey tutuyordu. Kuşkusuz o ülkelerin polisi de yaptığı iş için para isteyecekti. Anlaşılan bütün bu ülkelerin polisleri bu konuda anlaşmışlardı. O zaman Bangkok'ta kaldıkları otelin lobisinde, hep bir koltuk üzerinde, asansörün girişine yakın bir yerde oturan gülümseyen adam geldi gözünün önüne. Otelin işleticisi, belki de sahibi oydu. Aslında da bir polisti. Caddeden otele gelirken, yol üzerinde dükkânların önünde sandalyesinde oturan, gelip geçen yabancılarla senli benli olmaya çalışan, her geçişinde Emil'e yakınlık duyuyor rolünü yapan başka bir Taylandlı adamı da düşündü. O da polisti. Kuşkusuz orada, o çevrede bir ispiyonculuk ağı da kurmuştu. Onların gelişinden üç beş ay önce gazetelerde okuduğu bir haberi de hatırladı. Tayland polisi 2500 kadar uyuşturucu satıcısını sokaklarda öldürmüştü. Dış ülkelerin sorması üzerine, Tayland başbakanı, onların polise ateş açtıklarını öne sürmüştü. Başbakana göre bu adam öldürmelerin sadece elli kadarında polisin hatası vardı. Onu kabul ediyordu.

“Biz bu vize işini düşünelim.”

Polis merkezinden çıktıklarında, denize dik inen ağaçsız, çıplak bir caddeye girdiler. Biraz ileride, sağ tarafta küçük bir kitabevi vardı. Çölde bir vahayla karşılaşmış gibi oldu. İçerinin serin havasına girdiler. Çoğu İngilizce kitaplardı. Çeşitli yabancı gazeteler de vardı dükkânda. Orada Baudelaire'in *Le spleen de Paris*'sinin yeni bir baskısını buldu. Cep kitabı boyundaydı, çok güzel basılmıştı. Evinde birkaç baskısı bulunan bu kitap otelin güneş vurmayan geniş odasında belki 'polis devleti'ni düşünmesini önlerdi. Öğleden

sonraları uykuya dalma alışkanlığından kurtulsaydı, onu saran melankoli azalacaktı. Ama bu boş geçen günlerde, uykuyu önlemesi olanaksızdı.

Ertesi gün giderek, parasını ödeyip polisten on günlük vizelerini aldılar.

Otellerinin sokağında, biraz ötede köşeye düşen yerdeki seyahat şirketine gidip Bangkok'a uçak biletlerini ısmarladılar. Uçak şirketleri de özelleştirme sürecinde olduğu için geleneksel uçak şirketi Thai Havayolları'nın yanında, birçok havayolu şirketi daha vardı. Burayı yöneten Avrupalılaşmış Taylandlı genç, onlara dört kişilik bir yeri garanti etti. Biletlerini akşamüzeri alacaklardı.

Son gün oğlunun mutlaka görmek istediği yakındaki bir koya uzandılar. Sahil yolunda pazarlıkta uyuşabildikleri motosikletli arabalardan biriyle oraya gittiler. Yolculuk yirmi yirmi beş dakika kadar sürüyordu. Hafif bir yokuş çıktılar, yemyeşil tropikal bitkilerle ağaçların arasından geçtiler, upuzun bir kumsala geldiler. Burada çok büyük oteller vardı, bomboştu bu oteller.

Oğluna:

“Neden buraya gelmedik?” diye sordu. “Kafamızı dinlerdik.”

Gerçekten otel binaları çok büyüktü, içlerinde de pek kimse görünmüyordu. Kumsalla ilgilenen genç adamdan iki tahta şezlongla bir güneş şemsiyesi kiraladılar. Zaten biraz yukarda yemek yapan lokantayla ilgili olduğu sanılan bu genç adam, kumsalda dolaşarak bu küçük kira paralarını topluyordu. Sahilde İtalyan oldukları anlaşılan bir kızla genç bir erkekten başka kimse yoktu. Onlar da biraz ötede bir güneş şemsiyesinin altında oturuyor, arada sırada bellerine kadar denize giriyorlardı.

Sonsuz deniz burada da dalgalıydı. Dalgalar sakın, birbirini aralıklarla izleyerek kumsala uzanıp geri çekiliyorlardı. Aynı, yüzerek açılınırsa geri dönülemeyen denizdi.

Tim denize girmek istedi. Krabi'de sandala binmelerini önlediği, Phuket'te de hiç denize girmedikleri için –sadece otelin havuzunda yüzmüşlerdi– onun denize girmesine bir şey demedi. Tim, denizin tehlikeli olduğuna inanmıştı. Denize girdi, hiç de ileriye gitmedi. Ama o, derin kaygısından ötürü kumsaldan ayrılmadı. Oğlu üç dört yıl öncesinde –ergenlik çağında– olduğu gibi aşırı cesur davranıyordu, ona denizde açılmaması için yalvaracaktı.

Kumsalın gerisinde kurulmuş seyyar lokantada yemek yediler. Masalar çadır bezlerinin altındaydı. Denizden rüzgâr esiyordu. Bu seyyar lokantanın da yemekleri çok güzeldi. Gerideki büyük otellerden birinin tuvaletine gittiler. Gerçekten otel bomboştu. Alt kat pencerelerinde gülümseyen iki Taylandlı işçi kadın vardı. Sahile dönerken İngilizce yazılmış levhayı gördüler.

BURADA MAYIS-EKİM AYLARI ARASINDA
DENİZE GİRMEK TEHLİKELİDİR

yazıyordu. Bu denizin, bu sonsuz Hint Okyanusu'nun gerçeği buydu.

Saat 4'te de onları getiren *tuktuk* geldi. Arabayı kullanan genç Taylandlı, motosikletin arkasındaki küçük karoserin gölgesinde, onları beklerken, uyuyordu.

Bangkok'ta kaldığı günlerde, bu Güneydoğu Asya ülkesinde *akılcı* düşüncenin doğup da egemen olmadığını düşünmüştü. Hatta Descartes'ın adı bile aklından geçiyordu. Sonra da akılcı düşüncenin her ülkeye, bütün insanlığa egemen olmamasının belki de iyi bir şey olduğunu düşündü.

Bangkok'taki akılcı düşünceden uzaklık, kentin bütün yapısındaydı. Kent düzenlenmemiş, birbirine rasgele eklenmiş bir yapılar yığınıydı. Şimdi de Japonya'dan gelmiş sayısız otomobilin, sonradan açılmış düzensiz caddelere yığılmasıyla trafik hiç işlemiyordu. 'Sadece trafik değil' diye düşündü. 'Hiçbir şeyin önceden planlanmamış olması bütün yaşama yansıyor.' Tarım ürünleriyle, denizden çıkan şeylerle beslenen bu halk, belki Budizmin verdiği içsel mutluluk düşüncesiyle de, iç huzuru içinde yaşıyordu. İklim de yardım ediyordu buna. Yazın da, kışın da açıkta yatılabilirdi. Fakir insanlara giysi de gerekli değildi. Bir tişört, kısa bir şort yeterliydi. Tarım ürünleri de, denizden çıkan şeyler de çok boldu. Şimdi, günün zorlamaları yüzünden, yığılma halinde kurulmuş kente betondan kocaman üst geçitler, caddelerin üzerinden geçen bir tren hattı inşa etmişlerdi. Kentin yapısını bıçakla kesilmiş gibi zorlayan yeni şeylerdi bunlar.

Ama Bangkok'ta düzgün giyimli, giyimleri birbirine uygun pek çok üniversite öğrencisine de rastlıyordu. Çok güzel, sevimli genç

insanlardı bunlar. Kuşkusuz onlar Batı akılcılığıyla karşılaşıyorlardı. Batı ise, Tayland'ı değil, ama birçok Güneydoğu Asya ülkesini en az yüz yıl sömürge olarak kullanmıştı. Bütün bu çelişkiler, insanın durumu üzerine taşıdığı karmaşık düşünceleri daha da karmaşık hale getiriyordu. Beş altı yıl önce Yugoslavya'nın parçalanışı sırasında olan olaylar zaten insanlıktan umudunu ortadan kaldırmış gibiydi. Şimdi burada gördüğü karmaşa da kötümserliğini artırıyordu. "Eşitlik", gerçek bir eşitliğe doğru yol alma bir yana, "fırsat eşitliği" denilen şey de bir yalandı.

Starbucks Coffee'de gördüğü İngilizce bir gazetede, 1976 yılında ayaklanan üniversite öğrencilerinin üzerine ateş açılması emrini veren generalin şu sırada öldüğünü bildiren uzun bir haber okudu. 1976'da ayaklanan öğrencilerin üzerine ateş açılmış, yüzlerce öğrenci öldürülmüştü. Hindistan'daki gibi açık olmayan kastın, eline aldığı askeri güce dayandığı çok açıktı.

Starbucks Coffee'de her gün bulunan İngilizce gazetelerde, rejime karşı, pek temelden olmayan eleştiri yazıları yer alabiliyordu. Ama ülkenin diliyle yayımlanan gazetelerde yine karşı eleştiriler var mıydı?

İKİNCİ BÖLÜM

I

Kuzey Ülkesini Ziyaretler

Anımsarken yanılmıyor sanıyordu: Kuzey’de oturup da uzun bir zaman boyunca İstanbul’a dönmediği yıllarda, annesi, onunla ailesini beş defa ziyarete gelmişti. Bu ziyaretlerin ilki, henüz orada kalmaya, uzun yıllar dönmemeye karar vermemiş olduğu; o yılın sonbaharında İstanbul’a dönmeyi düşündüğü zamandaydı.

Kaptensgatan adlı, çoğunlukla yalnız ve zengin insanların oturdukları Doğu mahallesinde, mutfak penceresi sokağa bakan bir dairede bulmuştu onu, annesini. Karısı bu evi bir yıl için, İtalya’ya çalışmaya gitmiş bir arkadaşından geçici olarak kiralamıştı.

Salonu ile iki odası, büyük pencerelerle iç avluya bakan bu evin mutfağında annesini de bulması derin bir rahatlık vermişti ona. Sanki bütün aile buradaydı.

Evin iyi yanı sahile çok yakın olmasıydı. Rıhtımdan bindikleri gemilerle, bu ülkenin yaz mevsiminin elverdiği ölçüde yakındaki adalara gittiler. Uzaklara gitmek yağmura yakalanmak tehlikesini taşıyordu.

Annesine çok yakın davranan karısı da onu kentin çeşitli yerlerinde gezdirdi. Anne artık emekli olmuştu. Babasıyla birlikte kentin, daha çok Ermenilerin oturduğu mahallesinde bir daire alabilmişlerdi. Bu geniş dairede oturuyorlardı. Artık Taksim’de o çok güzel ürünleri satan, Ankara Pazarı yoktu. Yerleştikleri bu yeni mahallede, daha çok babası dükkânlardan alışveriş ediyordu. İstanbul’da market adı verilen büyükçe satış mağazalarının yeni yeni açılmaya başladığı dönemdi. Babası sabah kahvaltısından sonra öğle ve akşam yemeklerinin listesini yapıyor, çıkıp ona göre alışveriş yapıyordu.

Annenin ikinci gelişi, burada onlara verilmiş, yeni yapılmış bir eve yerleştiklerinden sonraydı. O, babasının da gelmesini istemiş, ona gidiş-dönüş bir uçak bileti de gönderebilmişti. Bu defa Orta İsvçe’ye, babasının 1930 yılı çevresinde öğretmenliğini yapmış –adam gençlik yıllarında İstanbul’a gelerek çalışmıştı– artık seksen yaşında

olan buralı hocasını ziyarete gittiler. Anne ile babaya kenti gezdirdiler. Üç ay kadar süren ziyaretlerinden memnun olmaları için her şeyi yaptılar. Oturdıkları evin hemen yanındaki hastane, babayı birkaç gün için alıkoyduğu, geçirdiği ağır bir böbrek iltihabından sonra, babanın böbrekleri pek kan üretmediği için, ona yeniden kan verdiği halde, baba İstanbul'a döndükten altı ay sonra bu böbrek hastalığından öldü. Onun yakınında olmadığı ölüm de Mayıs ayına rastladı. "En değerli bir şeyimi kaybettim" diye düşündü. "Ve onun yanında değilim." Bundan sonra nasıl yaşayabileceğini düşündü. Her ölüm, geride kalanın yaşamını küçültüyordu. Bu en ağırıydı. Dayanmak ve umut etmekten başka bir şey yoktu.

Gömülme töreninin, kendisine yollanmış fotoğrafları içinde, annenin gömülme töreninden uzaklaşışını gösteren bir fotoğraf da yer alıyor. Anne gömme töreni biter bitmez mezarın başından ayrılıyor. Fotoğrafta henüz mezarın başında birileri var. 'Bu, onun acıdan kaçışını gösteriyor' diye düşündü. Acıdan kaçıyordu, ama başkalarının acısını dindirmek için gerekli her şeyi sessizce yapıyordu. Beklenmedik bir acının kendisine gelmemesi için, görünmez birtakım güçlerin yardımıyla, kendisini korumak ister gibiydi. Ama kocasının ölümünden üç yıl sonra küçük kızını kaybetti. Bu ölen kardeş kırk üç yaşındaydı. Annenin de o sırada yetmiş dört yaşında olması gerekiyordu. Anne bu acıyı nasıl içine attığını kimseye açıklamadı.

Babanın öldüğü Mayıs ayından sonra, karısı anneyi gene Kuzey'e çağırdı. Gotland Adası'nda, adanın güneybatısına düşen bir balıkçı köyünün yakınında büyükçe bir kır evi bulmuştu. Orada –bu 1983 yazında, sekiz ve üç yaşında olan– iki oğulla birlikte tam bir İskandinav yazı geçirmek istemişti. Anne de oradaydı. Daha çok sessizdi, kocasının –babanın– yitmesinden söz açmıyordu, çok az konuşuyor, çocukların bakımına da, yemeklerin hazırlanmasına da yardım ediyordu.

Kıyıdaaki balıkçı evleri bomboştu. Zaten oturulacak evler değillerdi. Çok küçük tahta barakalar gibiydiler. Balıkçılar, balık tutmaya gelince onları kullanıyorlardı. Küçücük, ahşap kilise de bomboştu.

Doğal olarak gene de bir İskandinav yazıydı bu: zaman zaman yağmurlar yağdı, kimi günler güneş açtı, ama ardından gene yağmurlar geldi. Buradaki doğanın elverdiği ölçüde yaz vardı. Bütün bir yaz değil de, parça parça verilen, kolayca ıslak bir sonbahara

dönüşüveren, kazaklarınızı, hırkalarınızı yanınızdan ayıramadığınız bir yaz mevsimiydi bu.

Annenin bir gelişinde de kente çok uzak olmayan, kentin belediye sarayının yanındaki rıhtımdan kalkan gemilerle ulaşılan küçük bir adada kaldılar. Yaz mevsiminin en sıcak olabilecek ayını seçiyorlardı. Bu ada coşkun bir doğanın içindeydi. Üzerinde üç evden başka ev yoktu. Kentteki rıhtımdan kalkan gemi, adada ineceğinizi söylerseniz, adanın küçücük iskelesine yanaşıyordu. Adadan ayrılırken de iskelede, bir adam boyu yükseklikteki tahta kolu kaldırmak, yere koştur duruma getirmek gerekiyordu. O zaman küçük geminin kaptanı bu işareti görüyor, iskeleye yanaşıyordu. Yaz dönümüne yakın günler olduğu için, masmavi gece yarısından sonra hemen güneş doğuyor, insanı aydınlığıyla uyandırıyor. O zaman bir perdeyi çekmek ya da başka şeyler düşünerek uykuyu yeniden çağırmak gerekti.

Adaya ulaşmanın başka bir yolu daha vardı. Metro, adaya yakın olan bir son istasyona kadar geliyordu. Orada küçük bir banliyö ile alışveriş edilecek dükkânlar vardı. Zaten yemek yapılacak şeyleri oradan alarak gelmek gerekiyordu. Ya da kentten gelirken geminin içine yerleştirmek. Metro istasyonundan sonra bir ormanın içinden iki yüz metre kadar yürünerek geçiliyordu. Orada, kıyıya küçük bir motorla yanaşan karısı, gelen yolcuyu alıp adaya götürüyordu.

Ev kıyıda idi, biraz yüksekti. Önündeki rıhtım düzenlenmişti. Eski İskandinav yaşamını andıran bir şeyler vardı burada. Annesi de oradayken her şey kolaylaşıyordu. Büyümekte olan iki oğlan çocuğu anneyle çok ilgilidiler. Keşke yaşam hep böyle geçseydi.

Şimdi Phuket'ten ayrılırken düşünüyor da yaşamının sürekli olarak depresyona yakın kıyılarda geçtiğini anlıyordu. Bu ülkede uzun süre kalırsa, yaşamında ikinci defa, ağır bir depresif bunalıma düşebileceğini duyuyordu.

O yüzden çocukları, Phuket'ten biraz da erken ayrılmaya zorladı. Bangkok, büyük kent olduğu için belki daha oyalayıcı olabilirdi.

Annesini, Kuzey'e gelişlerinden birinde Helsinki'ye, onun son gelişinde de Petersburg'a götürdü. Bu yolculuklardan memnun olmamak elde değildi. Özellikle Petersburg'daki saraylarla müzeler,

tarih öğretmeni olarak yıllarca çalışmış olan annenin çok görmek istediği yerlerdi.

Helsinki'de bir rehber gezdirdi onları. Sibeliuss anıtını, kayalar içine oturtulmuş modern kiliseyi, Rus üslubundaki Ortodoks kilisesini, üniversite yapılarını, sonradan Amerika'ya giderek orada da çok büyük yapılar yapmış olan mimar Eliel Saarien'in inşa ettiğı Merkez Tren İstasyonu'nu gördüler.

Kaldıkları Klaus Kirki adlı otel eski, klasik bir yapıydı, romantik cadde Bulevardi üzerindeydi.

Bütün bu gezi boyunca anne sessizdi. *Klaus Kirki Oteli*'nde kaldıkları büyük odada da.

Petersburg'da *Pribaltikskaya* adlı çok büyük yeni bir otelde kaldılar. Onları gezdiren rehberler her gün değişiyordu. Ama bir hafta boyunca pek çok yeri gördüler. Sadece Kışlık Saray, Ulusal Müze... vb. yerleri değil, Yazlık Saray'ı Petershov'u, Pavlovsk'u, Neva Nehri üzerindeki Peter-Paul Katedrali'ni, bütün o adayı, Puşkin Köyü'nü, bu köy çevresindeki sarayları da gezdiler. Anne bu geziden çok memnundu. Dönüşte gemide rastladığı, aynı masada yemek yedikleri bir İtalyan adamla konuşmaya çalıştı. Şimdi artık yıllardır İtalya'ya gitmediğı için, kimi sözcükleri bulmakta zorluk çekiyordu.

1987 yazıydı, annenin yetmiş beş yaşında olması gerekiyordu. Ama o yazki ziyaretten sonra, bir daha İsveç'e gelmedi. "Artık sen İstanbul'a gel" dedi.

Bütün bu Kuzey'i ziyaretlerinde ona birkaç şeyin dokunduğunu da fark etmişti. Bir gün dışardaki bir gezintiden döndüğünde, anne artık burayı ziyaret etmeyeceğini belirtmişti. "Neden?" diye sorduğunda cevabı düşündürücüydü.

"Yaşlanmış kadınlar görüyorum, ağızlarının uçları aşağıya doğru kıvrılmış. Belli ki bu kadınlar hayatlarında hiç gülmemişler. Mutsuz bu insanlar! Bu, bana çok ters geliyor."

Daha sonra:

"Tarım ürünleri bol olan ülkelerin insanları cömert olurlar. Bir ülkede tarım ürünleri bol değilse, oranın insanları cimridir" demişti.

Daha önceki ziyaretlerinden birinde de başka bir şeyin ona çok dokunduğunu sezmişti. Kentin ortasındaki mağazaların birinden güzel dikilmiş, pamuklu, içinde rahat edeceği bir gömlek almıştı. Gömleğı annesine gösterdi. Fiyatının başka gömleklere göre çok

ucuz olduğunu söyledi, ardından da gömleğin yakası altındaki yazıdan anlaşıldığı gibi, onun Bangladeş'te dikilmiş olduğunu gösterdi ona.

O zaman annenin yüzü buruştu. Bir şey söylemedi; ama o çok iyi anladı ki, o Batı ülkelerinin, öteki ülkelerdeki ucuz işçi gücünü sömürmeyi sürdürdüklerini düşündü, içinden bir nefret dalgası geçti.

Bir gün de evlerinin yakınındaki parkın köşesinde yazları açılan bir kahvede, kıyıdaki masalardan birinde, bir sandalye üzerinde oturduğu halde pantolonu iyice sıyrılmış sarhoş bir adam gördü. Öyle ki adamın kıcı hemen hemen bütünüyle ortada gibiydi.

“O kadar Avrupa kenti gördüm, böyle bir görünüşle karşılaşmadım” dedi anne.

Gerçekten bu Kuzey kentinde gündelik yaşamda, görmüş geçirmiş bir insanı tiksindirecek pek çok şey vardı. Avrupa büyük kent kültürüne göre giyinen insan pek azdı. Özellikle erkekler açık hava giysileriyle dolaşıyorlardı. Bunların içinde kendini bırakmışlar, kılıksızlar pek çoktu. Ama ileriki masada oturan bu sarhoş adam ayrıca bir rekordu. Ama o, kendisini burada oturmakta zorunlu duyuyordu. Anneninse burada kalmak, daha da sık ziyarete gelmek zorunluluğu yoktu.

“Artık sen gelirsin” dedi. Gerçekten de bir daha gelmedi.

İki yıl kadar bir zaman geçtikten sonra o, İstanbul'a gidebildi. Hep anımsadığı gibi anne, evin salonunda bir koltukta oturuyordu. Artık yetmiş yedi yaşında olması gerekiyordu. Karşılamanı beklediği Ermeni mahallesindeki eve götürdü. Orada kısa bir süre oturdular. Kadın sevincini tekrarlıyordu. Arkadaşı da bu mutlu buluşmayı espriler yaparak daha da sıcak kıldı. Artık bu iki kent arasında yaşayacaktı.

Phuket Havaalanı modern, sevimli bir yapıydı. Ama bekleme salonu giderek kalabalıklaştı. Thai Havayolları'nın çalışanları, öteki özel uçak şirketlerinin yolcularına bilgi vermiyorlar, yardımcı olmuyorlardı. Bu yüzden çok kalabalık bir topluluk haline gelen, yüksek tavanlı, kocaman salonu dolduran yolcular hangi kapıdan çıkacaklarını bilmeksizin uzun zaman beklediler. Onların saat 20:10'da kalkacak olan uçakları ancak 22'de bu kalabalık yolcuları almaya başladı. Çok büyük bir Air-Bus'tı bu. Yeni bir uçak da değildi. Bir

saatten daha kısa bir zamanda Bangkok'a vardı. Fakat inebilmek için havaalanı çevresinde uzun zaman dolaşarak iniş için sıra bekledi. Çıkış da kalabalık yüzünden çok zaman aldı. Emil'e Taylandlı birçok genç kız ilgi gösterdi. Bu kızlar içinde çok şık giyinmişler de vardı.

Kent yarı aydınlıktı. Havaalanı çevresinde bazı projektörler havayı aydınlatıyordu.

Gecenin bu geç saatinde otel aramak zordu. Bu yüzden uygun bir fiyat söylemiş, neşeli bir insan olan şoföre bildiği tek otelin adını söyledi: *Malezya Oteli*.

Malaysia Hotel
54 Soi Ngam Duplee, Rama 4 Rd.
Sathon Bangkok 10120 Thailand

II

2001 Yılı

Pasaportuna bakınca, Tayland yolculuğunun 2001 yılında yaşadığı şeylerle ilintili olduğunu anlıyor. Pasaportunda o yıl New York'a gidişiyle ilgili bir damga var çünkü. Aynı yıl yapılan bir haftalık Bangkok yolculuğuyla ilgili damgalar da.

O yılın Mayıs ayında İstanbul'daydı. Elinde ara sıra yaptığı gazetecilik mesleğinden başka bir meslek kalmadığı için, kendisini New York'a giderek, o kentle ilgili yazacağı bir röportajın notlarını almaya zorunlu duyuyordu.

Büyük oğlu J. F. Kennedy Havaalanı'nda onu bekleyecekti. Duyduğu derin sıkıntıya karşın, içi bu büyük kentin özlemiyle doluydu. Çelişik duygular! 'Giderek içi boşalan bir hayat mı yaşadığım?' diye düşündü. Hayır, bütün bütüne böyle söylenemezdi. İşte çok güzel bir röportaj yazmak istiyordu. Bu röportajın uzun bir öykü gibi olmasını da istiyordu. Artık her şeyin kıyısında yaşadığını biliyordu. Fakat gene de bağlı olduğu bir şeyler vardı.

10 Mayıs günü Yeşilköy Havaalanı'ndan kalkan bir Hollanda uçağıyla New York'a uçtu. Amsterdam Havaalanı'nda gördüğü yolcu kalabalığından, bir de Amerikan polisinin gelerek yolcuları sorgudan geçirmesinden derin bir sıkıntı duydu. Geri dönmeyi düşündü, ama yola çıkmıştı bir kere.

Uzun uykusuzluk saatlerinden sonra, ilk gece kaldığı 75. Sokak'la Broadway Avenue'nün kesiştiği yerdeki *Beacon Oteli*'nde kendisini bu ülkede hapsedildiği duygusundan kurtaramayacağını, yaşamının en sıkıntılı gecesini orada, o gün geçireceğini, 22. kattaki odasının terasından kendisini atma saplantısıyla, uykusuzluk içinde bunca çırpınarak savaşağını da bilemezdi. Nasıl olmuştu da, güçlü sandığı iç yaşamı, bir gün içinde böylesine dibe vurmuş, onu ölüm düşüncesinin kıyısına getirmişti. Apaçık görüyordu ölüm düşüncesinin burada kalıp bütün parasının da savrulmasıyla içine düşeceği hapsolmaktan, Avrupa kara parçasına dönememekten geldiğini. İnsanın bilmediği, onu izleyen ikinci bir

yaşamı daha vardı, işte o yaşam, kendiliğinden en zayıf düştüğü bir anda üzerine karabasan olarak çullanıyor, onu Boston'da yaşamış yazarın öykülerinde yazdığı ürkünç bir parçalanışın kıyılarına sürüklüyordu.

Gençlik yıllarında bir iki defa bu paranoit denebilecek aşırı endişeyi –doğal olarak çeşitlenip duran bir endişeydi bu, bir kaleydoskopun değişip duran görüntüleri gibiydi, ama o çağda çabuk geçip gidiyordu– ilerleyen yaşında, altı saat kadar süren bir filmi, daracık bir sinema kulübünde seyrederken duymuştu. Film Jacques Rivette'in Emmanuelle Béart'la yaptığı *La belle noiseuse* adlı filmi. Filmin son saatleri yaklaşırken nereden geldiğini bilmediği derin bir sıkıntıyla kaygıya kapıldı, küçük salonun, incecik kontrplak kapısının açık olup olmadığını düşündü, ama bu derin bunalıma dayanmaya karar verdi. Gerçekten de film bitip de, dışarıya, bulvarın akşamüzeri ışığına çıktıklarında kalmadı bu boğunç.

Ama şimdi New York'ta, otelde kaldığı ilk gece, vakit gece yarısını geçtikten sonra uyanıp da duyduğu derin kaygı gerçekten çok tehlikeliydi. Vücut "nereye" uyduramıyordu kendini de çırpınıyordu, bu taşkın kaygı nereden geliyordu? Amsterdam Havaalanı'ndaki kalabalıktan mı, genç Amerikan polislerinin çocuksu –belki de göstermelik– sorgularından mı? Bir polis devletinin baskısı altında geçmiş ama onu o yıllarda hiç kaygılandırmamış olan izlenme baskılarının –yıllar sonra– geri dönüşü müydü bu? Ama ertesi gün, bir gün sonra Los Angeles'a birkaç ay için geçecek olan büyük oğlu –o üç yıldır Brooklyn'de okuduğu için New York'u tanıyordu– gelip de onu otelden aldığı anda bu derin paranoit kaygı çok daha sakin, mantıksal yolunu buldu: Onun kaygısının temelinde o sırada Bangkok'ta ilk gençlik yıllarının serüvenlerini yaşayan –şimdi birlikte Tayland'a seyahat ettikleri– durmuş oturmuş, sevmiş, bir de genç yaşta çocuk sahibi olmuş (gerçekten Emil, tadına doyum olmaz bir küçük çocuktu) Tim ile ilgili, bilincine yaklaştırmamış olduğu –ama oraya sezgisinin ulaştığı– kaygılardı. New York'ta kalacağı ayların masrafları belki o çocuğa gerekecekti.

Bunu böylece düşünebilmekten ötürü, o derin endişelerin üzerine örtmeye çalışan bir mutluluk duydu. Büyük oğluyla birlikte Hollanda Havayolları'nın büyük bir gökdelenin bir odasında olan bürosuna gittiler, üç aylık uçak biletini iki gün sonrasına değiştirdiler. Şimdi artık bu yüksek yapılarıyla dinamik ama mantıksal,

bir ölçüde de özgür ve savruk kent New York o güzel mimarisiyle arkasında kalacaktı.

Pasaportunda bu üç günlük yolculuğun giriş damgası vardı. Ama havaalanı polisi üç gün sonrasının çıkış damgasını vurmaya gerek görmemişti. Belki onu giriş damgasının gösterdiği üzere, verilmiş olan üç aylık vize içinde geri dönüp gelecek sanıyordu ya da dönüp gelme hakkı olduğunu düşünüyordu.

Gece Atlas Okyanusu üzerinde uçarak geçmişti. Amsterdam Havaalanı'na indiklerinde belki sabahın beşiydi. Mayıs ayı olduğu için ortalık aydınlıktı. Amsterdam'dan kalkan uçak, bütün Avrupa üzerinde, bu Mayıs sabahında taptaze olan güneşli havanın içinde yol aldı. İstanbul'a indiğinde sabahın ilk saatleriydi. Uçağın küçük penceresinden vuran güneş de, dışarıdaki atmosferin tertemiz görünen havası da, sabahın bu erken saatleri de iç dünyasını sakinleştirmişti. İşte dönüyordu. Kendisini kuşattığını sandığı o demir çemberden kurtulmuştu.

İstanbul'daki evde, anne, televizyonun karşısındaki koltukta, her zaman oturduğu, gündüz uykularını da üzerinde uyuduğu koltukta oturuyordu. Gündüzleri gelerek ona yardım eden Havva Hanım, mutfakla salon arasında bir yerde ona hoşgörüle bakıyordu. Küçük yazı masasının yakınında bir yerde oturarak, yolculuğunu anneye anlatmak istedi. Anne artık zaman kavramını yitirmiş gibi görünüyordu. Onun üç günde New York'tan dönmüş olduğunu değil de, aradan aylar geçtikten sonra –her zaman olduğu gibi– Stockholm'den gene oraya, evine –onunla ilgilenmeye– gelmiş olduğunu sanıyor gibiydi. Çünkü artık seksen dokuz yaşındaydı.

“Gene geldin demek” dedi.

“Evet” dedi. “Ama New York'tan döndüm. Hemen döndüm.”

“New York mu?” dedi anne. “O da nereden çıktı şimdi.”

“Oraya gitmiştim. Buradaydım ya. Oraya gittim, hemen döndüm.”

“Buraya gelmiş olman iyi” dedi. “Karıların artık seni terk ettiler, değil mi?”

“Yok, karım beni terk etmedi. Ama biliyorsun, çocuklarımız artık büyüdüler? Bak, koltuğun yanındaki rafta Tim'in küçük oğlunun fotoğrafı var, Emil'in.”

“Ne kadar güzel bir çocuk” dedi anne. Küçük Emil'in fotoğrafını eline aldı. “Bu kadar güzel bir çocuk az bulunur.”

Tuhaf bir mutluluk duydu. Geride kalan serüven dolu günleri düşündü. Tim'in serüvenlerini. Her şey mutlu bir sona bağlanmıştı. İşte şimdi Tim, bu ülkeden olan karısı, küçük Emil, Bangkok'taydılar. Hepsini de çok seviyordu. Ama annesinin durumunu düşünüyordu. 'Çok daha uzun zaman yaşasın, ama yürüyemeyecek hale gelmesin' diye düşünmüştü. Şimdi artık anne yoktu. New York'tan dönüşten sonra, tam üç yıl daha yaşamıştı. Yatağa düşmemişti, ama günün pek çok saatini salondaki bu koltukta uyuyarak geçiriyordu. Çok eski günleri hatırlıyor, yakın zamanı hatırlamıyordu. Günleri ya da hangi ayda bulunulduğunu ona soruyordu. Ama, her şey o mayıs ayında, iki bölümlü salonun, geniş pencerelerinden vuran gün ışığı altında, gene de çok iyiydi.

O dönüş günü, havaalanından bindiği taksiyle ulaştığı annenin evinde, henüz öğle vaktinin gelmemiş olduğu zamanı çok iyi hatırlıyor. Tarih 13 ya da 14 Mayıs 2001 olmalıydı. Anne tam üç yıl sonra, 14 Mayıs 2004 günü, son üç ayını geçirdiği, kentin karşı yakasında bulunan yaşlılar evinde öldü. Ona ölüm haberini sabahın çok erken bir saatinde hastaneden telefonla bildirdiklerinde, o gene burada, bu evdeydi.

Şimdi 21. yüzyılın başlaması nedeniyle, bütün dünyada Japonya'dan başlayarak, dünyanın Batı'sına doğru yayılan şenlikleri, havai fişekleri düşündü. Tersine o, bir gazetede çıkan yazısında bu 21. yüzyılın, en az ilk otuz yılının savaşlarla geçeceğini sandığını yazmıştı.

Güneydoğu Asya'da geçirmiş olduğu bu bir ay, bu kötümser sanıyı azaltmamış, tersine artırmıştı.

'Belki ben, yaşım gereği, artık, dünyanın kötümserlik yaratan yanlarını görüyorum' diye düşündü. 'Ama hiçbir zaman, gençlik yıllarında da pek iyimser değildim.'

'Bir şeyler umut etmekle, bir şeyler için çalışmakla geçen yılların bilinçsiz iyimserliğini –bu bilinçsiz iyimserlik olmasa çalışmaya gerek yoktu– bu derin kötümserlikle karıştırmamalı; bu iyimserlik yaşamın yüzeyinden akıp gidiyor' dedi kendi kendine.

Kendini:

"Asıl en önemlisi bütün bunların da ötesinde boşluğun kıyısında duyulan endişe. Bu doldurulamayan zaman" diye mırıldanırken buldu.

III

Malaysia Oteli

New York'ta, o gece yarısından sonra, oteldeki yatağında onu uyandıran karabasan, dört ay sonra gerçeğe dönüştü. Eylül ayında, üçüncü defa Bangkok'a gitmiş olan küçük oğul Tim, iki gece üst üste, sabahın saat üçünde Stockholm'e telefon ederek kendisinde tuhaf bir hastalığın belirdiğini bildirdi. Geceleri ateş basıyor, sıkıntı içinde uyanıyor, uyuyamıyordu. Günlerdir süren uykusuzluk sinirlerini de bozmuştu.

Uzun bir uçak yolculuğu ile Helsinki üzerinden, karısıyla birlikte Bangkok'a uçtular. 2001 yılının Eylül ayıydı. Pasaportundaki giriş damgası ilk defa ayak bastıkları bu kente –sadece bu kente değil, Güneydoğu Asya'ya– vardıkları tarihi gösteriyor. 23 SEP 2001. Ayrılış tarihleri de var: 30 SEP 2001.

Bu sıcak kentte gene sabahın çok erken bir saatiydi. Özel bir taksiyle, Tim'in yatmış olduğu hastaneye gittiler. Yol boyunca doğayı, otoyolları, düzensiz kentin ilk mahallelerini gördüler. Sıcak şimdiden bastırmıştı. Bambaşka bir iklimdi bu. Bu sıcak iklimin insanı kavrayıcı, hemen kendi içine alıcı, o güne kadar tatmadıkları bir niteliği vardı. Geniş ova üzerinde güneş, sonsuzca ışık saçarak parlıyordu. Uçaktan gördükleri geniş bir nehri çevreleyen alüvyonlu bir ovaydı bu.

Nursing Home Hospital, kentin en kalabalık bulvarlarının birinden sapılan ince bir yol üzerinde, çiçeklerle bitkiler içinde çok güzel bir yapıydı. Kapıdan başlayarak onlarla ilgilenen genç erkeklerle, hastanede çalışan bir örnek giyinmiş kızlarla karşılaştılar. Giriş, büyük, çok yüksek tavanlı bir salona açılıyordu. Orada danışma bölümünde çalışan kızlar hemen onlarla ilgilendiler. Tim, dördüncü katta özel bir odada kalıyordu. Bir hastabakıcı asansörlerin biriyle onları, Tim'in odasının bulunduğu yere çıkardı.

Tim tropikal bir hastalığa yakalanmıştı. Geceleri yükselen ateşinden başka kaygı verecek bir durumu yoktu. Ateşlenince kendini kaybeder gibi oluyordu. İyi bir tedaviye gereksinmesi vardı. Koridorlardan birinde, hemen ilk odada kalıyordu. Ama şimdi odasında

değildi. Genç, erkek bir hastabakıcıyla birlikte ateşi düştüğü için bahçeye, basketbol oynamaya çıkmıştı.

4. katın ortasında yer alan geniş terasa doğru yürüdüler. İşte Tim, genç hastabakıcıyla birlikte bahçeden dönüyordu.

“Geldiniz mi?” dedi.

“Tabii. Hemen geliriz dememiş miydik sana?”

“Elbette gelecektiniz” dedi.

“Elbette Tim. Seni çok seven insanlarız biz.”

Gözleri doldu. Tim’in annesinin endişesini görmemek için ona bakmadı. Sadece ‘şu önsezilerim olmasaydı’ diye düşündü. Tim’in başına bir şey gelebileceği önsezisi, New York’ta duyduğu çok derin endişenin temel nedenlerinden biriydi. ‘Bu önseziler, yaşamımın birçok bölümünü melankoli içinde geçirmeme neden oldu. İnsan zor bir durumla karşılaşınca, o durumu nasıl çözüme ulaştırabileceğini düşünür. Bendeysen kaygı çok önceden önseziyle başlıyor.’

Bangkok’ta geçecek olan bu sekiz gün, sadece Tim’in iyileşmesi için gayret göstermekle geçecekti. Onlar Stockholm’e döndükten bir gün sonra Tim oraya bir doktorla bir hastabakıcı gözetiminde gönderilecek, tedavisi Stockholm’de devam edecekti.

Akşamüzeri Tim’in odasına, Bangkoklu sevgilisi, şimdi karısı olan Tao geldi. Kız hamileydi. Etli dudakları olan çok güzel bir kızdı bu, doğumunun da yakın olduğu ona yakışan ilerlemiş gebeliğinden anlaşılıyordu. Onunla tanışmış oldular. Tao’nun yanında, İngilizce konuşan ince bir kız arkadaşı vardı. Gece yaklaşınca kıza, bu tanımadıkları büyük kentte bir otel bulmasını rica ettiler. Otel hastaneye yakın olmalıydı.

Bir iki yere danışmadan telefon eden Pet, odaya döndüğünde:

“*Malaysia Oteli*” dedi. “Buraya çok yakın.”

“Sen de bizle birlikte oraya gelebilir misin Pet? Sonra gene dönebilirsin buraya.”

“Tabii” dedi kız.

Karanlık basınca hastanenin önüne çağrılan bir taksiyle *Malaysia Oteli*’ne gittiler. Kız otelin danışmasına giderek, bir süre önce telefon ettiklerini söyledi. Danışmada çalışan insanlar çok nazikteler. Hemen onlara odalarını söylediler, anahtar verdiler. Kız, aynı taksiyle hastaneye döndü. Bu gece biraz dinlenecek, sonraki gecelerde de çocuklarının odasında ‘refakatçi’ olarak geceleri sırayla kalacaklardı.

Nursing Home Hospital o güne kadar karşılaştığı en güzel hastaneydi. Yapıyla, bahçesinin güzelliği yanında, her katının ortasında bahçe biçiminde düzenlenmiş çok geniş, dikdörtgen biçiminde teraslar vardı. Odalar hep tek kişilikti; banyo ile tuvaletleri de içindeydi. Ayrıca televizyon, radyo, müzik çalabilecek aparatlar da vardı. Hastaların yanına her gün deneyimli hastabakıcılardan bir kadın veriliyordu.

Tim, hastalığı içinde:

“Anne gibi bir kadın veriyorlar” diyordu.

Hastabakıcılar ile genç erkek refakatçiler hastayla sık sık ilgileniyorlardı. Odanın penceresi yapının ortasındaki büyük teras bakıyor, geceleyin hastanın bir yakını odadaki geniş koltukta kalmazsa, o genç refakatçilerden biri hastanın odasında kalıyordu. Aşağıda asma katta yer alan lokanta, kafeterya ile kahveler de düzenli, sakın ve çok iyi dizayn edilmişti. Girişin iç bölümünde, kapıların üzerinde Tayland'da reformlar yapmış olan Kral Rama V ile hastanenin kuruluşunda çalışmış Batılı bir doktorun fotoğrafları vardı. Hastaneyle Danimarka Sağlık Bakanlığı da ilgileniyordu.

Malaysia Otel'nin danışmasında çalışan kişiler çok nazik ve düzenli insanlardı. Odayla ilgili başvuruları yaşlıca bir adam sessizce yerine getiriyordu. Ödeme işlerine bakan genç kişiler vardı. Öte yanda telefonlarla, para değiştirme işleriyle uğraşan çok şık, renkli renkli giysiler içinde, saçlarını çok güzel toplamış kadınlar sıralanmıştı. Otelin, otel bahçesine bakan lokanta bölümü de çok güzeldi. Orada çalışan kadınlar, sabah kahvaltısı saatlerinde de, akşam yemeği vakitlerinde de gene renkli giysiler içinde çok şıkıtlar. Ismarlanan yemekler gecikmeden geliyordu. Tayland mutfağının yemekleri de, biraz değişime uğramış İtalyan mutfağının yemekleri de çok güzeldi.

Geniş lokanta salonunun dip tarafında büyük bir televizyon ekranı vardı. Özellikle spor müsabakalarının yayımlandığı saatlerde önünde küçük bir kalabalık birikiyordu. Otele giriş çıkış çok serbestti. Kimi yaşlı ya da yarı sakat Batılı otel müşterileri oraya getirdikleri eskort gibi çalışan yerli kadınlarla lokanta bölümünde yemek yiyorlar, bazen de onlarla yukarıdaki odalarına çıkıyorlardı. Cinselliklerini satan kimi genç kadınlar da otele geliyorlar, ilişki kurabilecek turistler buluyorlardı.

Bu cinsellik satışı için buraya akan, pek çoğu da yaşlıca olan Batılılar üzerinde karısıyla konuşarak düşünüyorlardı. Bunlar

yaşamlarında hiç aşk görmemiş, hep kenara itilmiş insanlar mıydılar? Aşk görmüşlerse, o yaşlarda geri dönen doyumsuzluk nasıl açıklanabilirdi?.. Anlamak zordu. Ama kesince bir düşünceye varmak gerekirse, buraya cinsel alışveriş için akan insanlar –turizm bu ülkede böyle bir başlangıç yapmıştı– Batı ülkelerinin döküntüleri izlenimini veriyordu. Eşcinsellerle, pedofil eğilimli olanlar da.

Sabahları danışmanın önündeki salonda toplanan yerli eşcinseller neredeyse rahatsızlık veriyorlardı. Ama Pet'in aklına gelen bu hastaneye yakın oteli değiştirmek istemediler. Onların sorunu her gün hastaneye gitmek, oğullarının hastalığıyla ilgilenmekti. Bir akşam vakti hastaneden döndüklerinde, girdikleri asansörde iki Batılı turist, çocukluk yaşında bir oğlan çocuğunu yukarıya çıkarmalarını görmek onlara kötü bir mide bulantısı verdi. Ama onlar bu sekiz gün içinde sadece Tim'le ilgileniyorlardı. Danışmada çalışanların iyilikleriyle, lokantanın rahatlığı da bu otelde kalmalarını sürdürmelerine yol açtı. Öyle ki, otel lokantasının biraz ötesindeki yüzme havuzunu da fark etmediler. O, havuzdan *kastın*, otelin giriş kapısı yakınındaki, içinde balıkların yüzdüğü, bitkilerle örtülü, yapay havuz olduğunu sanıyordu.

Akşam yemeği vakti, lokantaya üç dört polis geliyor, yemek yiyip bira içiyorlar, anlaşıldığına göre hiçbir ödeme yapmadan çıkıp gidiyorlardı. Bu akşam yemeği polislerinin hep aynı adamlar olduğunu birkaç gece sonra fark etti. Mahallenin polisleri olacaktı.

Otelden çıkıp da, ince, trafiği tek yönlü yollara çıkınca doğa da başlıyordu. Köşede her şey satılan, iki katlı binanın altında yer alan, bir dükkânla, onun ötesinde cinsellik satışına çok açık olduğu anlaşılan, gene iki katlı genişçe bir pansiyon vardı. Otomobiller bu dar yollardan geçerek, ilerideki sonradan açılmış geniş bulvara ulaşmaya çalışıyorlardı. Sağdaki sokağa sapılınca yüksek bir apartman topluluğu ile bahçe içinde küçük bir yapıda yer alan Alman Goethe Enstitüsü vardı. Otelin lokantasında yaşlı bir Batılıyla kahvaltı eden bir kadına 'kentnin merkezi'nin nerede olduğunu sormuşlardı. Kadın:

"İşte buralar" demişti. Belki ilerdeki kalabalık Silom Bulvarıyla çevresini kastediyordu. Şaşkınlıklarını fark eden kadın, ardından açıklamada bulundu.

"Eski başkent başka yerdeydi. Sonraları insanlar burada toplanmaya başladı. Bangkok da bu göçlerle rasgele oluştu."

“Kentin eski bir bölümü yok yani?”

“Eski kent başka yerde.”

İşte bu ziyaretten üç yıla yakın bir süre sonra, Phuket’ten döndüklerinde, o kocaman Air-Bus Bangkok Havaalanı’na indiğinde vakit gece yarısı olduğu için, şoföre onları götürmelerini söylediği otel, burasıydı. Tim bir ay kadar önce kaldıkları *Premier Inn* otelini istemediği için, aklına gelen tek yer burasıydı. Tim, Bangkok’a indikleri ilk sabah, çok erken saatlerde gittikleri, önceden bilgisayarla haberleştiği, üzerinde CİNSELLİK TURİZMİNE HAYIR yaftası asılı o eski, geleneksel oteli de istememişti. Sabahın yedisinde, danışmadaki kız çok ilgisiz davranmış, otelin kocaman defterlerinde Tim’in e-mail bildirimini de bulamamıştı. Elbette ertesi gün başka bir otel arayabileceklerdi bu kocaman kentte. Ama *Malaysia Oteli*’nde üç gece kaldılar. Bu üç gece de onun için uykusuzluk geceleri oldu. Otuz altı yıl önce yaşadığı, onu Doğu Anadolu’nun bir kışlasında sert bir depresyona götüren uykusuz geçen üç geceyi tamı tamına anımsatan üç gece. Geceleyin ışığı da, televizyonun TV 5 kanalını da kısık sesle açık bırakarak uyumaya çalıştığı yatağında kıvranan gövdesini Bacon’ın o trajik tablolarındaki çıplak bedenlere benzetiyordu. Böyle gecelerde gövdeyi ya da alnı saran ter bambaşka bir terdi. Her şeyini yitirmiş olduğunu sanan, çaresiz bir varlığın teriydi bu.

IV

Uykusuzluk

*Malaysia Otel*i'nde kaldıkları son günde, kentin kalabalık Silom semtinde Tim'le Tao'nun alışverişleri bittikten sonra, *Nursing Home Hospital*'a gittiler. Bir sinir doktoruyla konuşmaya karar vermişti. Takvim defterine not etmiş: Haziran ayının son günlerinden biriydi.

Bir gece öncenin uykusuzluğunun verdiği dehşet duygusundan çok, yatağa girmeden önce, biraz oyalanabilmek için mahallede yaptıkları, akşam yemeğinden sonraki gezintide duyduğu yabancılık duygusuydu onu ürküten. Otelin biraz ötesinde, kapalı, geniş vitrinlerinin gerisi aydınlatılmayan büyük bir mobilya mağazası vardı; onun önüne kadar yürüdüğünde, bulunduğu yerin ne kadar yabancı olduğu düşündü. Bu düşünce bütün vücut gücünü alıyor, onu halsiz bırakıyordu.

Oradan dönerek yolun öteki taraflarına gittiler, Goethe Enstitüsü'nün bulunduğu yanda, küçük bir bahçeden sonra, çok büyük camlı bir girişi bulunan bir gökdelenin içinde oturulabilecek bir yer, bir kahve, düzenli bir bar var mı diye yapının içine girdiler. Hayır, bambaşka bir yerdi. Bahçeye yakın bir yerde bulunan, özel üniformalı bekçi, onlara –öyle sanıyordu ki kıyafetleri düzgün *Batılılar* oldukları için– bir şey sormadı. 'Hoş geldiniz' der gibi başını salladı.

Emil alt katın geniş, zemini karo kaplı salonlarında koşuyordu. İçeriye bir baloya gidermiş gibi giyinmiş bir kadınla erkek girdi. Ötede, geniş bir salonda, bir masanın çevresini dolduran kadınlı erkekli yirmi kadar iyi giyimli Taylandlı resmi olduğunu sandığı bir yemeğe katılmışlar, büyük bir masanın çevresine sıralanmışlardı.

Gökdelenin bir katında oturan bir aileymişlercesine yemek masasında oturanları uzaktan selamlayıp geriye döndüler. Hiçbir fizik gücü kalmamış gibiydi. Çevresindekilere gülümseyerek iç durumunu saklamayı sürdürüyordu. Ama kendi kendine söylediklerinin verdiği ürküntü, kendini aşağılamaya kadar gidiyordu. 'Ne vardı sanki bunca güçsüz düşecek?' diye düşünüyordu. 'Bu kadar

dayanıksız mı iç dünyan?’ Ama öte yandan bu korkunç yabancılık duygusunu da, zamanı tüketememenin verdiği derin boğuncu da, bu acınacak zayıflığı da yaratanın elinde olmayan nedenler olduğunu düşünüyordu. Anne’nin ölümü de var mıydı bunların içinde? İnsanın bu çeşit yakınlarına bağlılığı fizik bağlar kadar güçlü müydü? Maddi bir bağ mıydı bu? O yaşamın sonucuna ulaşmasında –sonuç bu morgda yatan katılaşmış insan cesedi miydi?– kendi ölümünü de mi görmüştü? Kuşkusuzdu bu. Ama sarsıntı sadece kendine dönük bir kaynaktan gelmiyordu. Yaşamında çok yer tutmuş bir şey de kopup gitmişti. O ayrı yaşanmış yıllarda da sadece telefonla değil, zihninin içinde de konuşup durduğu bir şeydi.

Bu sarsıntıyı içinde sindirmeden, kimseyle konuşmadığı bu kendine çok yabancı ülkeye gelmişti. Böylece büyük bir *yanlıklık* yapmıştı. Bunca yılın deneyiyle bu başladığını iyice duyduğu depresyonu önlemeyip de geri dönüş günü gelinceye kadar o hastanede yatmak zorunda kalacağından korkuyordu. Utanıyordu bundan. Belki de hastaneye yatmak zorunda kalırsa, depresyon da başını alıp kendisini iyice ortaya vururdu. Bu da onun düşüncesine göre çok utanılacak bir şeydi. O uğuldayan, ikide bir acı veren saplantıya düşen, varlığını hiçleyen zihinden nefret ediyordu. Öte yandan da bunu yaşarken, ansal bir isyanla canına kıyan insanlara hak veriyordu.

Nursing Home Hospital’da başvurular hemen yoluna koyuluyordu. Büyük salonda, başvurma bölümünde çalışan kızlar bürokratik işlemleri hemen başlattılar. Öyle sanıyordu ki hem iç hastalıkları uzmanı hem de psikiyatr olan doktor, akşamüzeri hastaları kabul saatinde ya da hastanedeki görevine başlamak için bir süre sonra gelecekti.

Beklerken bir hastabakıcı onun 2001 yılı, Eylül ayının son günkü başvurusuyla ilgili dosyayı bulup getirdi. Buradan ayrılırken, Helsinki’ye kadar sürecek uzun uçak yolculuğu için, ayaküzeri bir doktordan on tane kas gevşetici tablet istemişti. Bu çok basit ilişki için açılmış olan dosya olduğu gibi duruyordu. İçinde kimliğinin de fotokopisi vardı. Bu düzen doğrusu hoşuna gitti. Bu hastaneye inanıyordu. Ömründe de bu kadar gereksinme duyarak, inançla bir doktoru beklememiş olduğunu düşündü.

Akşamın alacakaranlığı bastırırken doktor geldi. Bu yaşlıca görünen alçak boylu bir kadındı. Küçük odasına da hemen onu kabul etti.

Doktora, başlayan depresyonunun belirtilerini anlattı. Otuz altı yıl önce, neredeyse yaşamına mal olacak ağır bir depresyon geçirmişti. Şimdi başlayan belirtiler, onu yanıltmıyordu. O zamanki gibi kötü koşullar içinde olsaydı (o zaman Türkiye'nin Doğu'sunda bir yerde, askerdi) depresyon tehlikeli bir biçim alabilirdi. Ama depresyon denilen şeyi tanıyordu, şimdi iyi koşullar altındaydı.

Annesinin cenaze töreninden hemen on beş gün sonra bu yolculuğa çıkmıştı. Onunla yaşamı boyunca yakın bir ilişkisi olmuş, zihnen çökmeye başladığı son yıllarda da kendisiyle epeyce ilgilenmişti. Şimdiki endişelerinin nedenlerinden biri bu olabilirdi. Üç gecedir uyuyamıyordu. Eski depresyon da böyle başlamıştı. Bankalar yoluyla burada harcamak için durmadan para çekiyordu. Bankadaki parasının bitmeyeceğini bildiği halde, bu paranın tükenip de burada çaresiz kalacağından korkuyordu. Bankadaki parasını bir başkası çekebilir ya da bu elektronik düzende bir karışıklık da olabilirdi. Bu boş endişeyi önleyememesi, depresyonun başlamış olmasının kanıtıydı. Geceleri yatağa uzanınca bu endişe başlıyor, saçma olduğunu bile bile onu önleyemiyordu. Bu korku kafasının içinde zonkluyor, uykuya dalar gibi olsa da yeniden ortaya çıkarak düşüncesine egemen oluyor, onu adeta ateş içinde uyandırıyor.

Hayır, sık sık doktora giden birisi değildi. Hastalık hastası da değildi. Ama yaşının ilerlemesiyle kendisinde, nedensiz olarak, klostrofobi eğiliminin ortaya çıktığını şaşırarak görmüştü. Buna bir anlam veremiyordu.

Yetişme çağında Türkiye bir polis devletiydi. Bütün genç entelektüeller siyasi polisçe izleniyordu. İzleme gençlerin ta lise çağından başlıyordu. Gençlik yıllarında bunları yaşarken hiç de aldırmamıştı. Büyük kent İstanbul'un ortasında, en göze çarpıcı eğlence mahallesinde hiçbir şeye aldırmadan yaşamıştı. Ama aradan bunca yıl geçtikten sonra, polis devleti denilen olgu onu rahatsız eder olmuştu. Gözetlenme, izlenme... vb. şeyler üzerinde nefretle başlayan bir korku yaratıyordu. Çok eski yılların kalıntıları silinmemişti. Şimdi bilinç düzeyine çıkıyordu.

Tayland'ın bir polis devleti olduğu konusunda onda oluşan düşüncelerden söz etmedi. Sadece:

“Tayland bana biraz kaotik göründü” dedi.

Yaşlıca doktor kadın, yurdunu savunmak gereğini duydu:

“Tayland kaotik değildir” dedi.

“Ben yabancı gözüyle bakıyorum” demedi. Doktor kadına sempati duymuştu. Kadın notlar alıyor, arada bir yerinde sorular soruyor, ayrıca ona çok vakit ayırıyordu.

“Anti-depresif ilaç almam doğru olur mu?” diye sordu.

“Ama anti-depresif ilaçlar on beş gün sonra etkilerini göstermeye başlarlar” dedi doktor kadın. “Bu ilk iki hafta da çok ters etkiler yaratabilir bu ilaçlar.”

Şimdiki en güncel sorununun *uykusuzluk* olduğunu söyledi. Kadın bunun altını çizdi. Düşünceye daldı.

Doğrusu çok dikkatli bir doktordu ve ona zaman açısından çok cömert davranıyordu.

Artık yaşı ilerlemiş, deneyimli bir insan olmuştu. Sonuna kadar kendini denetim altında tutmaya çalışacaktı; fakat endişeler onun zihin güçlerini aşarsa gelip bu hastaneye yatacaktı. Fakat bunu bayan doktora söylemedi. Kadının adı: Dr. Fee’ydi. Bunu nasıl olsa yapabileceğini, herhangi bir güçlükle karşılaşmayacağını biliyordu. Önemli olan o duruma düşmemekti.

Şimdi belki dört gün sonra Singapur’dan gelecek bir Türk uçağında bir kişilik bir yer bulabilme umudu vardı, o güne kadar endişelerini bastıramazsa bu uçakla İstanbul’a gitmek isteyecekti. Ama uçakta yer bulunamazsa endişelerinin derinleşeceğinden korkuyordu.

Nefret ettiği bir şeydi bu ruhsal çözülüş. Otuz altı yıl önce o bırakılmış kış kasabasında dağların ve sonsuz ovanın ortasında sonsuz acı çekmişti. Ölümü sadece düşündüren değil özleten bir şeydi bu.

Şimdi bu yabancı kentin parklarından birinde yaşamına son verebileceği bir göle doğru koşmak... Onun yaşamına en uzak düşen bir davranış değil miydi?

Ne tuhaf şeydi? İnsan böyle bir duruma düşünce paranoit nitelikli kimi saçma kaygıların içine düşüyordu. Bu yaşta böyle bir *ruhsal* ya da *zihinsel* duruma düşmeyi kendisine yakıştıramıyordu. Hastalık insana her yaşta gelebilirdi, bunun utanılacak bir yanı yoktu. Ama saçma endişelere dayanan bir depresyonu kendine yakıştıramıyor, bundan utanç duyuyordu.

Zihinsel sağlığının temel öğesinin iletişim olduğunu çoktan fark etmişti. Otuz altı yıl önce yaşadığı koşulların yarattığı depresyon, asker olduğu o Doğu kasabasını Şubat ayında iki metre boyunda

basan karın kasabanın büyük merkezlerle –İstanbul’la, Ankara’yla da– iletişimini bütün bütüne kestiği zamanda gelmişti. Kasabanın başka yerlerle ilintisi sadece postanedeki telefonlarla sağlanabiliyordu, ama bu telefonlar da hiç iyi işlemiyordu. Klostrofobi. Fakat siyasal nedenlerle tutuklanmak ya da cezaevine konmak onda hiç de bu duyguları yaratmıyordu. Şimdi, şu sırada bile yaratmayacağını biliyordu.

Dr. Fee bütün anlattıklarını ciddi ciddi dinledi. Yerinde sorular sordu. Bir anti-depresif ilaç vermekten çekindi. *Remeron* adlı bir uyku ilacının 30 mg.lık tabletlerini yazdı. Uzun uzun –mutlaka– birkaç gün yarım tabletle başlamasını öğütledi. O da bunu yapabilmek, tam bir tablet almamak ya da birkaç tablet alarak çok rahat etmek konusunda hayale kapılmamak konusunda, şimdiden, kendi kendini denetim altına almaya çalıştı.

Dr. Fee:

“Dilerim ki bir şey olmadan ülkenize gidersiniz” dedi.

Dr. Fee’nin kimi depresyonların önlenemeyeceğini bildiğini düşündü. Bunlar organik yapıdan gelen depresyonlar mıydı? Kuşkusuz bu ruhsal çözülüş içinde, en çok insanın kendi kendine yardım etmesi gerekiyordu.

Doktorun odasından çıktığında, Emil bu çok geniş alt katın, doktor odalarının bulunduğu bölümde koltuklar üzerinde koşturuyorlardı. Annesiyle babasıyla onu beklemişti. İlaçla ilgili istediğini salondaki hemşirelerin küçük çalışma masasında kaydettirirken Dr. Fee yanına geldi. Bir hastayla değil de bir arkadaşla konuşur gibi konuştu onunla. Doğrusu bu doktor kadın tutumuyla onu çok tatmin etmişti. Ona ‘Allahaismarladık’ derken kartını verdi. Üzerinde adresleri vardı. Yolu düşerse İstanbul’da ya da Stockholm’de onu aramalıydı.

Hastanenin önünden bindikleri taksiyle, en çok beş yüz metre uzaklıkta olan otele, tam bir buçuk saatte gittiler. Bangkok’ta trafiğin en korkunç olduğu saatti. Ne mutlu ki taksi şoförleri neşeli halini bozmayan bir Budistti.

Malaysia Oteli’ndeki bu son gece *Remeron*’dan, bütün irade gücünü kullanarak yarım tablet aldı. O gece gerçekten altı saat hemen

hemen kesintisiz uyudu. Sabahleyin uyandığında başında hafif bir sersemlik vardı. Ama biraz mutluydu. Zihni sararak acı veren endişeler epeyce geriye itilmişti. Dr. Fee'ye içinden teşekkür etti. O gün otel değiştireceklerdi. Tim büyük, rahat bir otel bulmuştu. Otelin havuzu yoktu ama çok rahat bir oteldi. Şimdi sorun, akşam vaktine kadar günü bayağı bir gün gibi geçirebilmektir.

V

Öteki Oteller. Kent

Tim:

“Güzel bir otel buldum” dedi. “Yalnız yüzme havuzu yok.”

Maleysia Oteli’nin dikdörtgen biçimindeki havuzuna girememişti. O gün profesyonel tavırlı bir eşcinsel, otelin lokantasının dışındaki masalara gelerek yaşlı bir adamla konuşup durduğu, sonra da havuzun çevresindeki otel misafirleriyle, onlara laf atarak ilişkiler kurmak istediği için. Bu kendisini çok sevimli sanan genç adam, ikide bir havuza atlıyor, sonra da havuzun kıyısında oturan Batılılarla konuşma konuları arıyordu. Tim, kendisinde bakterilere karşı korku olduğu için havuza girmedi. Ertesi gün de ikide bir sağanak yağmur yağdı, yağmur havuzun tadını kaçırdı.

O son gün kendisi de küçük bir rahatsızlık duydu. Yaşlanmış, bir yandan da sürekli içki içen Batılı bir karı koca onunla havuzun kenarında konuşmak istemişlerdi. Kadının ayak bileklerindeki bilezikten, erkeğin eşcinsel tavırlarından bu karı kocanın ya da iki arkadaşın, birlikte erkek aradıkları belli oluyordu. Bir cinsellik batağı! Aranan hiç de *charme*’i olmayan ilişkilerdi.

Bu yüzden büyük, daha pahalı bir otele gitmek için Tim’in gösterdiği çaba onu da sevindirmişti.

Bu otel Silom Bulvarı’na çok yakındı. Hemen ona paralel bir sokaktaydı. Gerçekten de çok güzel, lüks görünümlü bir oteldi.

Silom City Inn Oteli’nde onlara yukarı kattaki bir süit ile çok büyük bir odayı gösterdiler. Süit’in tavanı biraz alçak gibiydi. Son katta yer alıyordu; bu oda öteki katlardaki odalara göre daha sıkı olabiliyordu. Onun bir kat altındaki odaysa çok büyük, güzel bir odaydı. İki kişilik büyük bir yataktan başka, bir kişinin yatabileceği uzun bir koltuk, büyük bir yemek masası, koltuklar, yemek sandalyeleri, duş ile mutfak da içindeydi. Bir salon gibiydi. O odayı seçtiler. Çocuklarla birlikte aynı geniş odada kalmanın ona daha iyi geleceğini sanıyordu.

“Çok güzel bir yer Tim” dedi.

Tao da bu büyük odadan memnundu. Emil’in koşması için de bol bol yer vardı odada.

Otelin, bu yüksek binanın penceresinden kente baktı. Çevredeki yapılar hepsi çok alçaktaydılar. Bunlar dükkânlar, daracık çarşı yolları ile halkın oturduğu evlerdi. Bütün bu derme çatma yapılar ince bir toz bulutu altında gibiydiler. Burada yaşayan halkı düşündü ve onlara derin, çok derin bir sevgi duydu. Her gün ekmek parasını çıkarmak için çırpınıp duran halk sadece yüzü gülen, mutlu insanlardan oluşmuyordu, aynı zamanda kutsal insanlardı da. Burada kutsal olan kral değil, kuşkusuz bu halktı. ‘Bu insanların içine karışmış olarak yaşasaydım, ben de mutlu bir insan olacaktım’ diye düşündü. Gerçekten bu ülkeye gelen birçok insanın bu mutluluğu duyduğunu, oraya tekrar tekrar gelmek istediğini duymuştu. Şimdi bu duygunun çok daha derinini duymaktaydı.

Otelin lüks danışma bölümünde çalışan genç kızlara oda kirasını öderlerken, Tim:

“Kirayı insanın yüzüne, kılık kıyafetine bakarak kararlaştırıyorlar. Odaların hiç de sabit bir fiyatı yok” dedi.

“Ne diyor kız?” diye Tim’e sordu. Tim kızın söylediği fiyatı söyledi.

“Bir şey değil Tim. ‘Okey’ de” dedi. “N’aparsın? İsterse öyle yapsın. Hiç de çok önemli bir para değil.”

“Peki” dedi Tim.

Danışmada dört beş genç kız vardı. Birisi Tim’le Tayca konuşuyordu. Sonra başka bir kız geldi. Tim’le İngilizce konuşmaya başladılar. Biraz sonra Tim:

“Bu kız iyi İngilizce konuşuyor” dedi. O sırada asansörlerin bulunduğu yere giden Emil, koskocaman bir aynanın önünde duran bir Doğu denizleri balığını eline alarak yere atmak istedi. Çok korkmuştu. Tao:

“Korkmayın, balık tahtadan” dedi.

Danışmanın önündeki lobiden geçerek, bu zemin kattaki lokantayla barı gözden geçirdiler. Barın yanındaki camlı bir kapıdan otelin yan bahçesine geçiliyordu. Orada da oturulabilecek masalar vardı. Ama tropikal bitkilerle dolu bu bahçeye çıktıklarında rutubetli bir sıcakla karşılaştılar. Boğucu bir sıcaktı bu.

“Çok sıcak burası Tao” dedi.

“Sadece hakiki balıklara bakacağız. Onları Emil’e göstereyim, içeriye döneriz” dedi Tao.

Gerçekten bahçenin sokak tarafında, ortasındaki sarmaşıklarla sarılı dikitten içine suların aktığı havuzda çok büyük balıklar vardı. Hepsi bir örnek çok büyük balıklardı. Pulları altın renginde, suyun içinde parlıyordu.

“Bunlar neredeyse birer çocuk kadar büyük” dedi. “Kimse bunlara dokunmaz” dedi Tao.

Otelin klimalı salonuna geri döndüler.

“Bahçe çok güzel, ama çok sıcak.”

“Gece de sıcak olur” dedi Tao.

“Silom Caddesi’ne çıkmadan önce şurada bir kahve içelim” dedi Tim, otelin yemek salonunu gösterdi.

“Çok iyi olur.”

Emil’le şu sırada boş olan lokanta bölümünde çalışan kızlardan ikisi ilgileniyordu. Emil, onları peşi sıra koşturuyor, ikide bir bahçeye çıkan cam kapıyı açıyordu.

“Burda da iyi uyursun sanırım baba” dedi Tim.

“Sanıyorum, gece yarısı yaklaşına kadar sabırlı davranacağım. Doktorun dediğini yapacağım. Biliyor musun Tim, bu turizm denilen şey bir şeye benzemiyor. Kuşkusuz bu ülkede de konuşulacak, kendilerinden çok şey öğrenilecek insanlar var. Turist onlara ulaşmıyor. İşte sadece satıcılarla, otelcilerle, lokantalarda çalışanlarla, şoförlerle karşı karşıya.”

“Şimdi zaten Silom Caddesi’nde büyük bir mağazaya gideceğiz” dedi Tim. “Orada Tao’nun da, Emil’in de istedikleri şeyler var. Gereksinme duydukları diyecektim. Geleceksin değil mi?”

“Geleceğim. Uyku saatine kadar ne kadar yorulursam o kadar iyi. Bu şikâyetlerime üzülme Tim. Hepsi geçecek.”

“Üzülmiyorum” dedi Tim.

“Sonra gene, fırsat bulursak, *Oriental Oteli*’nin yakınındaki o eski mahalleye gideriz. Oradaki insanları yeniden görmek beni mutlu edecek.”

Silom City Inn Oteli’nin lokantasında yemekler çok güzeldi. Ismarlandıktan kısa bir süre sonra hazırlanıyor, barın çevresinde vakit geçiren kızlarca masalara taşınıyordu.

Lokantada çoğunlukla az kişi bulunuyor, çoğunlukla da yan bahçeye bakan camın önünde, sıcağa karşın iyi giyinmiş birkaç Japon yemek yemeğe gelmiş oluyordu. Öğle vakitlerinde de dört beş ceket giymiş, kravatlı adam bir masanın çevresine sıralanıyorlardı. Bunlar yerli işadamları ya da yüksek bürokratlardı.

Akşam vaktini, gece de sıcak kalacağı anlaşılan Silom Bulvarı'nda geçirdiler. Bir kahveye uğradılar, kalabalığın arasında yürümeye çalıştılar. Sokak lokantalarında tezgâhlar üzerinde yemek yiyen birçok insanın arasından geçtiler, vitrinlere baktılar, bulvarın üzerinden geçen metronun gürültüsünü işittiler. Işıklar yeşile dönünce, bulvarın bir ucundan başka bir yöne atlayan bir yığın motosikletin uğultusunu dinlediler. Bulvardan sapıldığındaysa, hemen ara sokaklar başlıyordu. Dar sokaklar, dükkânlar, her yerde bulunan sokak lokantaları.

Böylece kararlılığını korudu; uyku ilacından, yatmadan önce, gene yarım tablet aldı. Yaşamı boyunca iki defa, derin bir huzura kavuşmak, kurtulmak, sonsuzca dinlenmek için, sonradan pişman olsa da bu uyku ilaçlarından fazlaca almamış mıydı? Şimdiyse istediği sadece depresyonunun derinleşmemesiydi. Her şeyi kendi başına yenmek zorundaydı. Tim'e de, Tao'ya da onu derinden tedirgin eden temaları belli etmemeliydi. Saçmaydı bu temalar: gereksiz saplantılar, korkular. Belki sadece annesinin kaybından doğmuş organik bir sarsıntıydı. Elde olmayan bir şey. Belki de herkesin, böylesi durumlarda yaşadığı bir şeydi. Gecikmiş, ona bu yaşta çarpan şey saçma sapandı. Ama olmuştu bir kere. Ruhsal çöküşten nefret etmek neye yarardı?

Ertesi sabah, kahvaltıdan sonra, kentin uzak, yeni bir mahallesinde Tim'le küçük ailesi için, özellikle de Emil'i düşünerek, yüzme havuzu olan büyük bir oteli görmeye gittiler.

Otel, yeni bir otel zincirinin bir yapısıydı, taksiyle, uzunca bir yolculukla gidilen Radchadapisek Mahallesi'ndeydi.

Otelin önüne geldiklerinde çok büyük bir binayla, sakin, yeni bir mahalleyle karşılaştılar. Büyük, cam kapılar, kendiliğinden çok geniş bir salona açılıyordu. Bu yüksek tavanlı salon, o kadar büyüktü ki birkaç genç kadının çalıştığı otel resepsiyonu, ötedeki duvarın dibinde çok küçük kalıyordu. Bütün mahallede de, otelin içinde de rahatlık verici bir tenhalık vardı.

Hotel A-One.

Danışmadaki kızlar, otelin sadece dışarıdan yapılan telefonlarla ya da *e-mail* bağlantısıyla müşteri kabul ettiğini söylediler.

İşin içinde biraz da saçmalık olduğunu düşünen Tim, danışmanın karşısına düşen yerdeki bir iki genel telefon aygıtını göstererek:

“Şuradan telefon etsem olmaz mı?” dedi.

Kız da gülümsedi. Tim üzerinde durmadı.

“Tamam, tamam, kente dönünce size bir *e-mail* mesajı göndereceğim” dedi.

Otel yeni çalışmaya başlamış gibi tenhaydı. Kızlar Tim’e odaları göstermek istediler.

Hep beraber altıncı kata çıktılar. Odalar çok güzeldi. Gerçekten birinci sınıf bir oteldi bu. O katta, Bangkok’un dışındaki doğaya bakan çok geniş bir teras üzerinde de yüzme havuzu vardı. Şimdi, odaların ortasındaki büyük salonda koşup duran Emil, orada yüzecekti. Gerçekten çok güzel bir terastı bu, öteleri, uzaktaki kenti de, kentin dışındaki doğayı da görüyordu. Altıncı kata çıkışla inişte geçen vakitte sadece birkaç otel müşterisine rastladılar.

“Bu otel çok güzel” dedi. “Tam size göre. Ben belki de İstanbul’a bilet bulacağıma göre.”

“Evet” dedi Tim. “Emil havuzu da çok sevecek.”

İç Feriköy’de, henüz apartmanlarla doldurulmamış, kira açılan bölgenin başladığı yere paralel sonuncu sokaktaydı. Annesinin orada ilk katta kiraladığı dairede değil de daha yüksek bir dairede. Annesi öldüğünden yapayalnızdı bu evde. Odaların kapılarını açtı, salona baktı kimsecikler yoktu. ‘Yalnız kaldım işte’ diye düşündü. Salonda, küçük bir sandık odasını andıran bir tuvalet vardı. Onun kapısını açınca annesini giyinik olarak alafranga tuvaletin üzerinde oturuyor gördü. Kıpırtısızdı, ölüydü kuşkusuz. Gövdesinde hiçbir yara bere izi yoktu. Sadece yüzünün bir bölümünde örümcek ağını andıran bir şey, tülbende benzeyen bir şey vardı. Belki de örümcek ağıydı. ‘O orada oturuyor olsa da bu evde yaşayabilirim’ diye düşündü. Onun orada olması iyiydi. Salona geçip oturdu. Biraz sonra annesi salondaydı. Altmış yaş çevresindeki görünüşüyle orada pencereye yakın olan bölümde dolaşıyordu. Salonun büyük pencerelerinden güneş ışığı vuruyordu. Annesinin yüzünde örümcek ağı falan yoktu. Her şey eski zamandaki gibiydi. Dördüncü kat olması düşünülebilen bu

apartman dairesinin salonunun tül perdeleri ardından vuran güneş de çok güzeldi.

Arama günlerini düşündü. Kocaman İstanbul kentinde yaşayan bütün insanlar evlerine kapatılıyorlardı. Ertesi gün akşamüzerine kadar kimse evinden çıkamayacaktı. Bu, daha önceki, sokaklarda süren, kahvelerde kulaklarını açan, insan evine girip uyuyuncaya kadar sokakta beklenerek yapılan polis izlemelerine benzemiyordu. Sokaklarda sadece askerler, askeri araçlarla, onlara yardım eden sivil giyimli siyasi polisler vardı. Araçlar bir evin önünde duruyor, içinden çıkan bir subayla birkaç asker, onlara yardım eden bir sivil, bir daireye dalarak oradaki her şeyi darmadağın ederek araştırıyordu. Özellikle kitapları, yazılı kâğıtları topluyorlardı. Pencereden baktığınızda sokakta bekleyen askeri aracı, çevresindeki birkaç silahlı askeri görüyordunuz. Dışarıda bir sokak ya da yokuş aşağı bir yol vardı. İstanbul'da tek tük kalmış bahçeler arasında, kavşaklarda ya da şurada burada bekleyenler hep askeri araçlardı. Ordu bunları Amerika adına yapıyordu. Kimse de bunu çıkıp yüksek sesle söyleyemiyordu. Polis devleti, asker-polis devleti haline dönüşüyordu. Hepsi bunaltıcı ve tiksinti vericiydi.

Olayların içinde yaşarken bu olup bitene hiç aldırmamıştı. Evde beklemenin sıkıntısından başka bir sıkıntı yoktu. Ne gözaltına alınmaktan çekinmiş ne de aramalardan korkmuştu. Ne pencereden görünen şeylerin çirkinliği ne bir gözaltı toplama yerinin çevresindeki can sıkıcı toprak düzlük, ne pencerelerden bakan nöbetçi askerler canını sıkmıştı. Ama şimdi, çok yıllar sonra, çok uzak bir Güneydoğu Asya ülkesinde sezdiği korupsiyona da dayanan polis egemenliği, onda eski günlerde duymadığı boğuntuyu yaratıyordu. Yenilenen şeyleri oldum olası sevmezdi. Ama bu sıkıntılı günlerinde, içinde bulunduğu yabancılıkla uzaklık duygusunda, yaşamasına çok yardım ettiğini sandığı bir varlığın yokluğa gidişiyle iyice algıladığı kendi hiçliğinin sarsıntısında, sanki kapalı olduğu mahzenden bilinç düzeyine çıkan bu polis devletinin boğuncuydu işte. Ona ilk belirtilerini sunan, zihninde engelleyemediği saçma saplantıları savurup duran depresyona gidişinin temelinde bu kaybolduğunu sandığı geçmiş zaman da vardı.

“Tim, bugün Türk Havayolları'nın bürosuna uğrayacağız değil mi?” diye sordu. “İki gün sonrası için İstanbul'a bir yer var, çok olası bu' demişti satış memuru kız.”

“Uğrayacağız baba” dedi Tim. “Bu otel çok güzel. Sen dönebilirsin artık.”

“Siz de bu güzel otelde rahat edeceksiniz.” “Öğleden sonra uğrayacağız” dedi Tim.

“Sen de artık küçük değilsin Tim. Son günlerini rahatça geçirebilirsin. Zaten alışveriş yapacaksınız büyük mağazalardan.”

“Şimdi onlardan birine gideceğiz” dedi Tim. “Kentın kıyısında, bu mahallede, çok tanınmış büyük bir mağaza bu.”

“Beni anla Tim. Bu yolculukta çok yoruldum. Güneş de dokunuyor bana.”

Gerçekten taksiden indikleri büyük mağazanın önünde çok sert bir güneş vardı. Büyük gökdelenden başka, çevrede de birçok satış yerinin bulunduğu bu bölge ağaçsızdı. Her şey ağaçlar kesilerek yerli yerine oturtulmuş gibiydi. Güneş gözü alıyor, ışığın altında, bu dört yol ağzında hiçbir şey görünmüyor gibiydi. Sadece gözü alan titrek bir ışıktaki geçen taksiler vardı.

Tuhaftı, bu büyük mağazada Tao ile Tim aradıkları şeyi bulamayacaklarını anladılar. Aradıkları şey, herhalde Emil’in gereksinmesi olan bir şeydi. Mağazanın birinci katı sayısız çocuk bisikletleriyle, küçüklü büyüklü çocuk otomobilleriyle doluydu. Yığılı pek çok satılık malı bu denli çok sayıda görmek insanı yoruyordu. Reyonlarda çalışan birçok Taylandlı genç kızla genç erkek çocuk vardı. Hemen hepsi de, uzun boylu olan Tim’e gıptayla bakıyor gibydiler.

“Tim, satıcı çocuklar sana bakıyorlar” dedi.

“Bakıyorlar mı? Bakıyorlarsa çok rahatsız olacağım” dedi Tim.

“Herhalde biraz uzun boylu olduğun için. Yakışıklısın da.”

“Çok fena bu. Eski gelişerimde bazen bu durumları fark ettim. Aslında ben onları oldukları gibi seviyorum. Çok seviyorum onları. Batı’dan gelen insanların güzel olduklarını düşünecek ne var ki?”

“Gerçekten gereği yok Tim. Onların da kendilerine özgü güzellikleri var. Çok güzel insanlar da var içlerinde. Gerçekten şu İngiliz futbolcu Beckham’ın fotoğraflarını her yere asmalarına ben de şaşıtm. Ne ilgileri var Beckham’la? Neyin temsilcisi bu futbolcu? Batı’daki milyon sterlinlerin mi? Herkes kendi hayatını kutsamalı.”

Dışarıda çok yakıcı öğlen güneşi vardı. Sanki bu yörede rutubet azalmıştı da, güneş daha da dikine vuruyordu. Otele dönmek için taksi bulmakta güçlük çekmediler. ‘Keşke, dünyanın kalabalığından uzak, küçük bir evde, her şeyden uzak yaşıyor olsaydım’ diye düşündü. Gerçekten ne vermişti ona bu kalabalıklar?

VI

Dönüş Yolu

Öğleden sonra Türk Havayolları bilet satış bürosunun bulunduğu Silom Bulvarı üzerindeki gökdelene gittiler. Artık Tim, Tao ile Emil'in, Kuzey'e dönüş biletlerinin olduğu on dört gün sonrasına kadar Bangkok'ta kalmaları kararlaştırılmıştı. Çok güzel, yüzme havuzunun bulunduğu geniş teras, kentin çevresindeki açıklıklara bakan bir otel de bulmuşlardı. Emil bu büyük otelde vakit geçirebilir, Tao ile Tim istedikleri vakit bir taksiyle kentin ortasındaki bulvarlara gidip gelebilirlerdi. Yıpranmış olan kendisiydi. Büyük bir heyecanla havayollarının satış bürosuna giren de.

İki gün önce görüştükleri Taylandlı satış memuru kız, uçakta İstanbul'a bir kişilik yer olacağını olumladı. Hemen onu satın almak istiyordu. Kız arka bölüme gitti geldi. Ardından onun pasaportunu alarak fotokopisini çıkardı. Yavaş bir tempoyla gidiş biletini düzenledi. Pasaportu hemen geri vermedi. O bilet parasını kredi kartıyla öderken, gene en az beş kızın çalıştıkları masanın arkasından kalktı, gene arka bölüme geçti, biraz da uzunca zaman kaldı orada.

Kredi kartının geçerliliğini, gerçekliğini denetliyor olacaktı. Belki Tayland'da kullanılmak istenen pek çok sahte kredi kartıyla karşılaşmıştı. Ama belki de pasaport ve kredi kartı sahibinin herhangi bir suçtan aranıp aranmadığı da denetleniyor olabilirdi bu arada. Banka hesabında daha çok para olduğunu bildiği halde, zihninin kaydığı o saçma saplantıyı derin bir kaygıyla yeniden yaşadı: Ya bütün paraları tükendiyse. Hayır, bu da sorun değildi. Yanında bulunan oğlunun hesabından alırlar, İstanbul'a gidince hemen onun hesabına yatırır; bu, oğlundan da utanarak kendine yakıştıramadığı borcu.

Bir süre sonra satış memuru kız yüzünde hafif bir gülümsemeyle geldi. Her şey olumluydu. Tamamladığı bileti ona uzattı. Şimdi gitmek için bir tek kaygı kalmıştı: Singapur'dan gelecek uçağın kalkmaması ya da burada Bangkok Havaalanı'nda kalması.

Saçmalığını bildiği tuhaf endişelerin onu kendi içine çekmiş olmasının nedenini anlar gibi olmuştu. Bu geçen yıllarla içinde

büyümüş olan hapsolma duygusuydu. Büyük, sıkışık kalabalıklar içinde duyar gibi olduğu klostrofobi duygusu demek ki zayıf düş-tüğü zamanlarda ona kolayca egemen oluyordu.

Ama bunun da uzun yılların arkada kaldığını düşündüğü ya-şamında gördüklerinin birikimi olduğunu artık biliyordu. Yıllar geçmişti. İnsana ne denli kısa gelse de pek çok yıldır bunlar. Bu pek çok yılda insanların yaşamı kötüye gitmişti. Gerçek buydu.

Avrupa'da yaşamı düzenleyen Öklid geometrisiyle Aristoteles mantığı olduğunu bu ülkeye geldiğinde çok daha açık seçik olarak düşünmüştü. Bu ülkede bu geometriyle, bu mantık yoktu. Ama 12. ve 13. yüzyıldaki o benzersiz yapıları, o kendi özgün estetiğini yarattığına göre, burada da bir geometri vardı. Fakat o, bu geomet-riyi bilmiyordu. Bu dili de, bu yazıyı da bilmediği gibi. Kuşkusuz buradaki mantık da düpedüz Aristoteles mantığı değildi. Hiçbir şey Batı'ya benzemiyordu. Bu ülkede yaşayan birçok insan mutlu görünüyorsa, apaçıktı ki onların başka düşünme biçimleri vardı.

Daha yolculuğunun ilk aşamasında, Krabi'de, kendinde ilk sar-sıntıları duyarken düşündü. Hiç de Batı'daki düşünme biçimlerinin, o apaçık geometriyle mantığın koyu taraftarı olmak insanlığı anla-maya yetmeyecekti. İşte burada, Asya'nın bütün Güney bölgelerinde Batı'da olduğundan da çok sayıda insan yaşamaktaydı; bu insanlar da onların mantık çerçevesinin içinde değildiler.

Gittikçe daha iyi anlıyordu ki Batı geometrisiyle, mantığı belli bir refah düzeyiyle yaşam kolaylıkları sağlamış; fakat öte yandan da bu büyük savaşları, nükleer bomba gibi yaşam düşmanı yıkıcı araçları... yaratmıştı. Bu mantık Nazi kamplarının kurulmasına kadar da gitmiş miydi? Batı düşünme biçimlerinin temelinde bu da var mıydı? Uzun yıllar sömürgecilikle köle ticaretini doğal gören mantık, bu Batı mantığının içinde miydi? Sonuç insanı bir yana atan bir teknoloji çılgınlığı değil miydi? Mutsuzluk bu mantıkla geo-metrinin üzerinde oturmuyor muydu? Çıkarıcılık, kendini büyük, egemen görme, ırk üstünlüğüne dayanan görüşler, ben-merkezcilik, bireycilikle bütün benzeri kötülükler. Yalnızlık duygusuyla mutsuz-luk onun sonucu değil miydi? Asya'nın en Doğu'suna atılan atom bombalarını kullanan Batı'dan başkası olabilir miydi? Budistler de, Müslümanlar da uzaya gitmeye kalkışmayacaklardı.

Phuket'ten ayrılmadan birkaç gün önce sahil yolundaki *Starbucks Coffee*'deki bir yabancı gazetede Taylandlı bir romancının ismi

çok güzel olan bir romanının Fransızcaya çevrilerek yayımlanmış olduğunu okumuştı. *Yağmur Gibi Eski Bir Hikâye*'ydi kitabın adı. Krabi'deki dinmeyen yağmurları düşündü. Doğduğu yöreye bunca uygun olan güzel bir roman ismi düşünemezdi. Romancının adı Saneh Sangsuk'tu. Bu sürüp duran her şey eski bir hikâye olmuyor muydu? Tek başına bu isimde güzel bir şiir vardı. Eski hikâye de, insan ruhu da bu değişmeyen şeyde, dinmeyen yağmurlardaydı.

Kitap üzerine yazılmış küçücük notta, roman kahramanının bir çocuk olduğu yazılıydı. Bu Taylandlı çocuk hep hayvanlarla konuşup duruyordu. Emil'in rüyasını gördüğü kırmızı ve mavi filleri düşündü. Emil de onlarla konuşmuştu. Burası kuşkusuz çok başka, çok başka bir yerdi.

Burada insanlar kuşkusuz doğayla da, hayvanlarla da iç içeydiler. Nobran Batı bireyciliğinin içinde yaşamıyorlardı. Kuşkusuz çok daha mutlu görünüyorlardı. Yüzleri gülüyordu, çok daha canlıydılar, dayanma güçleri çok fazlaydı. İnatçı bir ilerleme duygusuyla, şimdi yeryüzündeki insan yaşamını kemirip duran modern teknolojileri de yaratacak değillerdi. Nükleer bombayı, napalmları... bulgulayacak değildiler. Ama nasıl olmuştu da bilinen tarih içinde despotizmler, sınıf ayrımları, kastlar egemen olmuştu bu toplumlara da. Buraları belki, bu ülkelerin kasabalarında yaşadıklarını gördüğü Batı kaçkınlarının düşündüğü gibi, kendince çok daha özgür, doğayla hayvanlar yüzünden çok daha mutluluk verici bir yerdi. Ama kastların yıkılmasını isteyen gençlerin üzerine makineli tüfek ateşi açarak yüzlercesini katleden despotizm nereden çıkıyordu? Toplumun içine yerleşmiş değil miydi? Vietnam'a Amerika İkinci Dünya Savaşı'nda kullanılmış bombalardan daha çok bomba atabiliyordu. Bir milyon iki yüz bin tondan daha çok bomba. Bu, bizim yaşamımız süresinde olmuştu. Bu çok yalın gerçeği bilmeyen pek çok insan vardı dünyamızda. Birçok insanı da bu tarihin en ağır gerçeği hiç ilgilendirmemişti. Karşı kıyıdaki Kamboçya'da kendisini 'sosyalist' sanan bir 'lider' iki milyon insanı öldürmüştü. İşkence yöntemleri akıl alacak gibi değildi. İnsanlar bu çelişkiler üzerinde düşünmüşler miydi? Daha önemlisi, bunlar üzerinde düşünmeden "gelecekte" insanlar için bu dünya üzerinde genel bir mutluluk olabilir miydi?

Bütün bütün bir yana mı bırakmalıydı bu insanlığı. İnsan, sadece kendi gereksinmeleriyle, kendi mutluluğu ile mi ilgilenmeliydi? Çoğunluk böyle yapmıyor muydu? Ama böyle bir mutluluk olası mıydı?

Belki de insana gerekli olan Aristoteles mantığı değildi. Aneksagoras'ın ya da başka birisinin mantığıydı. Kaplumbağadan sonra yarışa kalkan yarışçı kaplumbağayı geçememeliydi. Geçemezdi de.

Depresyon korkunç bir acı çekme alanıydı ama insan belki de depresyon içinde daha doğru düşünülebiliyordu.

“Kötü, kötünün kötüsü bir çağda yaşadım ve gurur duymuyorum ondan” diye mırıldandı.

Ertesi gün *Silom City Inn Otel*'inde son günleriydi.

Tao bir Bangkoklu olarak, gece yarısı kalkacak uçağa Tim'le birlikte gidecekleri yolun büyük bir trafik yüküyle tıkanabileceğini söyledi. Bu yüzden uçağa bir motosikletin arka selesinde yetişebilen yolcular da vardı. Yolcunun bagajını başka bir motosiklet taşıyordu. Bu yüzden Bangkok Havaalanı'na gitmek için çok erkenden yola çıktılar. Havaalanındaki kahvelerde, lokantalarda vakit geçireceklerdi.

THY'nin *check in* gişesi gece yarısına doğru açıldı. Burada çalışan iki kızla genç bir adam vardı. Genç adam nazik davranışlı bir insandı. Uçağa girecek yolcular çok az olduğundan bir kuyruk yoktu. İlk defa rahatlık verici bir davranışla karşılaşıyordu. Parmaklıkların arkasında bekleyen Tim'e giderek son defa veda etti.

Phuket'te aldığı vize henüz bitmemiş olduğundan, vizesiz kalan günler için yabancıların ödediği parayı ödemedi. Sadece Tayland'dan çıkan her yabancından alınan 500 bahtı ödedi. Buna 'Havaalanı Bakım Ücreti' adını vermişlerdi.

İçeriye, uçağa bineceği bölüme geçmek için açılan kapıdan son denetimin yapıldığı odamsı bir yere geçti. Havaalanı denetimleri... bıktırıcıydı. Burada bir masanın ardında oturan orta yaşlı memur, 1950 yılları İstanbulu'nda, siyasi poliste çalışan masa başı bürokratlarına benziyordu. Pasaportuna son damgayı bu yüzü gülmeyen memur vurdu. Her şeyi iyice incelemişti. Kuşkusuz eski bir polisti.

THY uçağının yanaşacağı giriş kapısı çevresinde sayılan giderek artan, altıyı yediyi bulan bir havaalanı çalışanları topluluğu oluştu. Her şey tedirginlik vericiydi.

Koltukta oturarak beklediği ortalama bir saatin sonunda girdiği uçak dopdoluydu. Air-Bus'ın hemen ikinci sırasında sanki onun için saklanmış bir tek koltuk vardı.

VII

In the Mood for Love

Düşüncelerinin temelden değiştiğini anlıyordu. Bütün bu verimli topraklarda, yağmurlar altında hüznün edinilen bir duygu değil, yaşamın ta kendisiydi. Her şeyde vardı. Dinmeyen yağmurlarda da, yağmurla kabaran toprakta da, ırmaklara, denize kum taşıyan sel-lerde de, deniz kıyısındaki tahta barakalarda da, kamıştan yapılmış kulübelerde de. İnsanı kendi içine çekiyordu.

Hong Konglu film rejisörü Wong Kar-Wai'nin gördüğü aşk filmi-ni düşündü. *In the Mood for Love* kuşkusuz yaşamı boyunca gördüğü en güzel aşk filmiydi. Bütün renkleriyle sadeydi, film baştan sona yağın yağmurlarla hüznün doluydu, baştan sona bir şiirdi sanki. Bu filmin yalınlığı ile aşkın içine giriliyordu. Bu topraklara özgü aşkın. Ekranın karşısından hüznle ayrılıyordu. Böyleydi bu topraklar.

Fillerin önünde durduğu ağaçlarla dolu dimdik yükselen tepeyi düşündü. Emil yolun kenarında durmuş fillere bakıyordu. Emil henüz küçücük bir çocuktü. Fillerse çok kocamandılar.

Ne mutlu ki, birkaç ay sonra küçük Emil'i Kuzey'de görebile-cekti.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

I

Hastanede Konuşma

Yaşamının son üç ayını, hastaneyi andıran bir Yaşlılar Yurdu'nda geçiren annesini son ziyaretini kuşkusuz hiç unutmayacak. Öyle sanıyor ki sonuçta hiçbir şey olmayan yaşamın kısa bir özeti bu. Yokluğa karşın bir şeyin, gene yokluktan çıkmış olduğunu kim yadsıyabilir?

Daha önceki ziyaretlerini bir otomobilin yardımıyla yapmıştı. Bu ziyaret için bir otomobil yoktu. Yaşlılar Yurdu İstanbul'un Asya bölümünde, çok uzaktaydı.

Karaköy'deki iskeleden gemiye binerek Haydarpaşa'ya geçti. Orada Yaşlılar Yurdu'nun çok yakınına kadar giden bir banliyö treni olduğunu öğrenmişti.

Banliyö treni garın en solundaki hatta bekliyordu. Gazete satın aldığı kulübenin sahibi genç adam ona istekle bilgiler verdi. Tren yarım saati aşan bir zaman sonra kalkacaktı. Bütün gününü bu ziyarete ayırdığı için bunun üzerinde durmadı. Garın sığağa yakınlık havası içinde, perona yakın bir yerde bekleyebilirdi.

Banliyö treni, uzun süren bir yolculukla, yirmiyeye yakın istasyonda durarak, bu istasyonlardan birinde de yarım saate yakın bekleyerek, Tuzla yakınında bulunan Yaşlılar Yurdu'nun olduğu istasyona vardı. Bütün bu istasyonlardan bir yığın halk insanı trene bindi, indi. İçlerinde torbalarla ya da çuvallarla mal taşıyanlar da vardı. Her çeşitten, her kılıktan insan... Pek çok da satıcı. Kentin parlatılmış yanına, örneğin inşa edilmiş turistik otellerle çevresine karşın, altta yaşayan dar gelirli kalabalık –onun çocuklukla ilk gençlik yıllarında olduğu gibi– gene sefalet içindeydi. Bu koşullarda yaşayan bir halk çoğunluğu ne üretebilir, ne yaratabilirdi? Değişen sadece kılıftı. Zenginlik –eğer bu kavramın çeşitli boyutları yoksa– salt küçük bir azınlığın elinde savrulacak para olarak toplanıyordu. Yüzyılın başından bu yana, dönem dönem zenginleşmiş sınırlı tabakaların şimdi ortalarda olmaması bu onanmaz zayıflığı gösteriyordu. Annesinin uzun yaşamı sonunda ülkede varılan yer buydu.

Yaşlılar Yurdu, bu incecik demiryolundan sonra gelen asfaltlanmış karayolunun ötesinde, biraz yüksekçe bir yerdeydi. Oraya düzene tam sokulmamış toprak yollardan varılıyordu.

Alt katta, ama gene de bu toprak doğayı, ilerde parlayan denizi gören küçük odasında yaşayan anneyi, holde yemek masasının başında buldu.

Yaşlı kadın yemek yemekte isteksizdi. Masaya yakın bir yerde duran hastabakıcının da söylediği buydu. Onun koluna girdi. Odasına gelince yaşlı anne hemen yatağa uzanmak istedi. Ona, daha öncesinde de olduğu gibi, beslenebilmesi için serum takılıyordu. Burada doktor denetiminde de olan kadın, artık sadece uyumak, dalmak, dışa yansıtmadığı kafasındaki hayaller içinde yaşamak istiyordu.

“O kadar sevindim ki gelmene” dedi. “Gelmene çok sevindim.”

“Elbette gelecektim Nükhet” dedi. Çocukluğundan beri annesine ismiyle seslenirdi.

“Çok sevindim gelmene.”

Pek çok defa Feriköy'deki eve Kuzey'deki ülkeden döndüğü gibi, bu ziyarette de onun gene oradan geldiğini sandığını fark etti. Oysa burada, bu kentteydi. On gün kadar önce onu ziyaret etmişti.

“Hatırlıyor musun, Harbiye Nezaretî'nin bahçesinde çektiğimiz fotoğrafları? Sen, ben ve babam. Dört yaşında olmam gerek.”

“Hatırlıyorum” dedi yaşlı anne, dalgınlığı içinde. Yüzünde memnuniyetini gösteren yarım bir gülümseme vardı.

“Bu fotoğrafları kimin çektiğini de hatırlıyor musun?”

“Babanın bir arkadaşı. Adı Muzaffer olacak. Tam adını hatırlamıyorum. Ama Muzaffer'di sanırım. Ama ben geldiğine çok sevindim. Nasıl geldin?”

“Banliyö treniyle. Aşağıya kadar banliyö treni var. Sonra seninle Burdur'a gittik. Sen Gazi Eğitim'i bitirince, önce oraya gönderildin. Henüz otuz yaşında bile yoktun.”

“Hatırlıyorum. Hatırlıyorum tabii. Zaman çabuk geçiyor.”

“Orada kel dağlar vardı. Çok eski yanardağ artığı bir toprak olacak. Ben kentin havuzunun çevresinde bisiklete binmeyi çok seviyordum. Ben yıllar sonra Burdur'u gördüm Nükhet.”

“Hatırlıyorum. Evden dümdüz giden bir yolla ortaokula gidiyordu. Ev çarşının hemen başlangıcındaydı.”

“Çok iyi hatırlıyorum Nükhet. Burdur’dan sonra Simav’a gittik. Bir yıl sonra babamla orada birleştiniz.”

“Hatırlıyorum. Unutmadım hiçbir şeyi. Ama şimdi önemli olan senin gelmen. Gelmene çok sevindim.”

“Çok geri bir yerdi Simav. Sokaklarında camuslar dolaşırdı. Orada dört yıl kaldık.”

“Sen orada okula başladın. İlkokula.”

“Sonra da Ödemiş’e atandınız. Orası çok güzel bir yerdi. Çok sıcaktı ama.”

“Hatırlıyorum.”

“İkinci Dünya Savaşı artık bitmişti. Sonra Gerede’ye gönderildiniz. Ben İstanbul’da yatılı lisedeydim. İstanbul’a dönüşünüz uzun sürdü.”

“Hepsini hatırlıyorum. Ama şimdi senin gelişine çok sevindim.”

“Uyumak mı istiyorsun? Uyu istersen.”

“Uyumak istiyorum.”

“Uyu istersen. Seninle İstanbul’da oturduğumuz yerleri konuşacaktım. Sonra Kuzey’e gelişlerini. Biliyor musun beş defa geldin Kuzey’e. Sonra ben buraya gelmek olanağını bulunca belki yirmi ya da otuz defa geldim buraya.”

“İyi yaptın. Şimdi de gelmekle iyi yaptın. Gene Kuzey’den mi geliyorsun?”

“Hayır, buradaydım Nükhet.”

“Gelmene çok sevindim. Uyumak istiyorum.”

İki gün sonra, gece yarısı eve telefon eden yurttan bir memur, annesinin ağzından biraz kan geldiğini, Maltepe Devlet Hastanesi’ne kaldırıldığını, ama durumunun iyi olduğunu söyledi.

Sabahleyin bir taksiyle oraya gidecekti.

Çok erken telefon eden aynı memur, annesinin öldüğünü bildirdi. Çekingen bir sesi vardı.

II

Tsunami

Eski caminin avlusundaki ağaçların gölgesindeki sessiz cenaze töreninden on beş gün sonra, bu önceden kararlaştırılmış Tayland gezisine çıktılar. Gezi planını Tim yapmıştı. Günlerce haritaların başında oturdu; bilgisayarda otellerin ve gidecekleri yerlerin fotoğraflarına baktı, kimilerine *e-mail* gönderdi. Emil, üç dört aylıkken geldiği Kuzey ülkesinden, doğmuş olduğu annesinin ülkesine, o kalabalık Bangkok kentiyle, annesiyle babasının bir-birine rastladıkları, birbirlerini sevdikleri yerlere, onların henüz Emil doğmadan önce birlikte dolaştıkları kumsal tropikal kıyılara ilk defa gidecekti. Artık iki buçuk yaşında, ele avuca sığmaz bir çocuk olmuştu.

Ünlü tren kavşağındaki küçük kent: Surat Thani, ormanlar ile denizler, Krabi, Phuket, düz araziler üzerinde gökyüzünden uzanan bir elin koymuş olduğu düşünülebilecek sipsivri tepeler, çok iyi asfaltlanmış yollar üzerinde, yeni Japon otomobilleriyle yolculuk edilirken apaçık, geniş gökyüzü, sonra ağaçlar, tropikal bitkiler ve durmadan yağan yağmurlar, kalabalık parklar kenti Bangkok, üzerinden metronun geçtiği kalabalık, pis bulvarlar, binlerce binlerce motosiklet...

Nedenini bütün bütüne kavrayamadığı, yakından ilgilenilmiş, bütün bir uzun yaşam boyu yakınında olunmuş annenin kaybından mı, yapyabancı bir kültür ortamında bağlantısız, işsiz, konuşamadan kalınmış olmaktan mı, yaşlanmanın fark edilişinden mi, zayıf kalan vücutta hortlayan eski polis devletinin hayaletleriyle yeniden karşılaşmış olmaktan mı, gençlik yıllarında umut edilmiş insanlığın mutluluğunun olanaksızlığını görmekten doğan karamsarlıktan mı –hangisinden? hepsinden birden mi?– gelen ruhsal çöküş... Bunların hepsi yaşanmıştı.

26 Haziran 2004 gününü çok iyi hatırlıyor.

Phuket'te son günleriydi. Bir cumartesi günüydü. Ertesi gün gece kalkan kocaman bir uçakla Bangkok'a gideceklerdi. Bir *tuktuk*'la, Tim'in isteği üzerine Phuket'ten yarım saat kadar uzaktaki, bomboş otellerle dolu, denize girmenin tehlikeli olduğu ötedeki kumsala gittikleri gün. Tim, kıyıdan açılmadan denizde banyo yapmıştı. Genç bir İtalyan çiftten başka kimse yoktu kıyıda. Sadece arkada, kumsalın bittiği yerde çadırın altındaki lokantada yemek yiyen birkaç kişi vardı. Bir yığın deniz ürünü yiyen iki Japon kız da.

Sonsuzca açıldı ufuk. Işıkla doluydu. Deniz çoğu zamanki gibi dalgalıydı. Andaman Denizi. Ötelerdeki Bengal Körfezi. Hepsinden önemlisi: Yüksek dalgalarını hiç görmediği Hint Okyanusu. Yeryüzünde denizler, karalardan daha çok yer kaplıyor, okyanuslar birbiriyle birleşiyordu. Bu dalgalı, sonsuz mavi denizler, kuşkusuz kara parçalarından daha çok giz saklıyorlardı içlerinde.

Tam altı ay sonra, 26 Aralık 2004'te Sumatra Adası'nın Kuzey bölgesinde büyük bir deprem oldu. Depremle, onun Hint Okyanusu'nda yarattığı dalgalarla, –Phuket de içinde olmak üzere– üç yüz bin kişi öldü. Bunların içinde yedi bin Taylandlı ile yedi yüz elli İsveçli de vardı. O sakin olmayan dalgalar çok yükseldiler, insanların yeryüzünde bulunmasının pek de yeri yokmuş, yeryüzü insanlara ait değildir düşüncesini kanıtlarcasına, bütün bu kıyılarıdaki her şeyi silip süpürdüler.

Bütün dünya televizyonları tsunami felaketinden söz ediyordu. Ama kısa zaman sonra, insanların bunu da unutma çabasında oldukları sezildi. O, İstanbul'da annesinin boş bıraktığı evdeydi. Tam da o gün, Kuzey'den karısı, oğlu Tim, Tao ile küçük Emil o eve geldiler. Uçaktan yeni inmişlerdi.

Dalgalar çok yükseldi ve her şeyi alıp götürdü.

Sonraki günlerde denizin, dalgaların ve ölümün içyüzü belirgin oldu. Endonezya'dan Kuzey'e, Tayland kıyılarına, Seylan'a, ta Afrika kıyılarına kadar yüz binlerce ölü. Altı ay önce kıyısında dolaştıkları Phuket de dalgaların altında kalmıştı. Tsunami üç kilometre kadar içeriye girmiş, her şeyi yıkmış, insanları sürüklemişti. Bu kıyıya biraz güneş için gelmiş yüzlerce İsveçlinin de boğulduğu ortaya çıktı. Anneler, çocuklar, bebekler, genç çiftler... Dalgalar hepsini alıp götürmüştü. Stockholm'deki havaalanına bütün ailesini kaybetmiş, tek başına dönen çocuklar vardı. Phuket'teki o dalgalı kıyı.

Tsunami olmadığı zamanda bile tehlikeli olan deniz. Balıkçıları yüzyıllardır yutan sonsuz okyanus.

Deniz paraşütü yapan genç Taylandlılar orada kıyıda mıydılar? Dükkâncılar, küçük barakaların dar gelirli esnafı sergilerini açmaya gelmişler miydi? *Blue Ocean Resort*'a kıyıdan uzayan yolda lokantacılık yapan konuşkan, futbol meraklısı, kabak kafalı İtalyan, *Resort*'un Hintli sahibi, orada çalışan genç kızlar, Taylandlı kadınlar, genç erkekler, bütün orayı dolduran, kimisi sabahın erken saatinde motosikletiyle masaj dükkânına erkenden gelen Taylandlı, kızlar... Bütün o kıyının insanlarıyla turistler, *Resort*'un yakınında her zaman çok temiz ve sessiz olan kahveyi işleten, müşterilerle hiç konuşmayan İngiliz kahve sahibi, hepsi, bütün bu insanlar... Soi Kepsap Sokağı'nın sakinleri, Patong Beach'in bütün para kazanmak isteyen yerlileri... Hiçbir haber yoktu. Krabi'deki pansiyonun sahibi bayan Jinda da telefona cevap vermiyordu. Filler sadece filler, yersarsıntısını önceden hissederek dağlara kaçmışlardı.

Doğa kendi hayatını yaşamış, bu durumda da insanlar ölmüşlerdi. Küçük not defterine yazdığı Freud'un sözlerini bulup yeniden okudu. 'Bu adam, kendisine kadar gelen insan bilgilerini kuşkusuz iki katına çıkardı' diye düşünürdü. Kitaplarının bir yerinde şöyle yazmıştı: "Son bağlantı: Doğa ölümdür. Çünkü öldürür. Doğa her zaman bizi tehdit eden bir aşırılıktır." Dünyanın bilinmez bir güç tarafından insanlara bağışlanmış olduğu konusundaki bütün düşünceler yanlıştı. Evrenin de, dünyanın da insanları koruyan bir yanı yoktu. Milyarlarca rastlantıyla oluşmuş, uzaktan masmavi görünen bu gezegende, insanların ortaya çıkışı da bu rastlantılar arasındaydı. Rastlantıyla oluşmuş bir varlık neden korunsundu? Zaten neden var olduğunu bilmiyor, sonra da yok olup gidiyordu. Doğanın da kendi yaşamı vardı. İnsanların yaşamına uymayan kör bir yaşamdı bu. Gerçek olan bu denizlerdi. Sonsuz, tehlikeli okyanuslar, birbirine ulaşan bitimsiz sular.

Gerçek olan dalgaları. Bunlar denizlerin, duyguların, içinden yükselen acının bireysel varlığını boğan her şeyin, ölümün dalgalarıydı.

O dalgaları görmüştü. O kıyıda yaşamıştı.

III

Hatırlayış

O kıyı sonsuz bir imge olarak zihninde kalacak. Orada gördüğü insanlar da.

Aradan zaman geçecek: orada ya da burada. İstanbul'un rutubetli ara sokaklarında, Kuzey'deki kentin insanın ruhunu yabancılıktan da öteye sürükleyen ağaçlıklı, boş uzun gölgelerle tuhaf bir turuncu ışığın vurduğu düzenli sokaklarında ya da başka kentlerde, ayak bastığı her yerde hep hatırlayacak orayı.

Evinin balkonunda güneş ışığının altında gözünü kapatarak otururken kendini o sahilin yakınında hissedecek. Görüntü gözkapaklarıyla kapalı gözünün arasında sanki. Onu terk etmiyor. Terk etmeyecek de. Gözleri kapalıyken yüzüne vuran rüzgâr o Güneydoğu Asya ülkesinin kıyılarında esen rüzgâr sanki.

Orada yaşadığı günlerde tsunaminin baskınına uğrasaydı, bunu uyumsuzluğunun doğal bir sonucu olarak görecekti. Düşünmeden, onun anlamını kavrayamadığı bir ülkeye yapılmış bir yolculuğun kendiliğinden gelen bir cezası gibi. Farkında olmadan lanetlenmiş olduğunu düşünecek. Sonra da doğal bulacak bunu.

Annesi bir gün, ona, onun doğumundan dört yıl sonra hamile kaldığı bir çocuğu aldırıldığını söylemişti. O güne kadar bilmediği bir sırdı bu. Alınan çocuğun oğlan çocuğu olduğunu da eklemişti. Aradan yıllar geçtikten sonra dünyada olmayan o, kendisinden dört yaş küçük erkek kardeşinin eksikliğini duymaya başladı. Şimdi artık yaşlanmaya yüz tutmuşken o erkek kardeşi belirsiz bir özlemle arıyor. Belki o kardeş, ona yaşamında en büyük destek olacaktı.

Daha hatırlanacak çok şey var. Bangkok'un kalabalığı arasına karışıp gitmek şansı olsaydı belki çok daha mutlu olurdu. Annesi de yitip gideli, içine karışıp gideceği kalabalıklar arıyor sanki. O *Orient Otel*'in yakınında, kentin eski bölümü Çin mahallesinin, Sampeng'in yoğun kalabalığı içinde kendine bir yer bulabilseydi kuşkusuz çok daha mutlu olacaktı.

Evinin balkonunda güneşin altında oturarak gözlerini kapatıyor. Ödemiş'in yaylası olan Gölcük'te, kasabaya girmeden önce beyaz badanalı, yüksek tavanlı iki katının üzerinde bir teras yer alan bir otel vardı. Ovadaki kentten yaz sıcaklarında Gölcük'teki evlerine çıkmış olan kentin ileri gelenleriyle gelip geçici misafirler bu otelin alt kattaki terasında kurulmuş masada, düzenli giyimleriyle oturup rakı içerlerdi. Sessiz, şamatasız bir erkek topluluğu. O ise, çok yüksek tavanlı olan bu alt katın iç bölümünde, binanın arka tarafındaki mutfaka çok uzak olmayan bir bölümde bir sütunun dibindeki masasında yeni yetişme olmaya başlamış bir çocuk olarak yemeğini yiyor olurdu.

Okul döneminde aşağıdaki kentin ortaokulunda İngilizce ile Fransızca derslerini okutan, oteli işleten adamın iki genç kızı, bu yaz mevsiminde o yayla otelinde özellikle geceleri yoğun olan servise yardım ederlerdi. Kuşkusuz onun da öğretmeni olan matmazel, bir süre önce, bu gece mutfakta dana rostonun bulunduğunu söylemiş olurdu. Dışarıda kentin ileri gelenlerinin oturdukları masadan babasının kahkahaları duyulmasa da, onun oldukça neşeli olduğunu uzaktan görebilirdi.

Bu akşam yemeği saatinde anne, dışarıda, bahçede, göle doğru uzanan çimenliğe konulmuş masalardan birinde birkaç kadın arkadaşıyla birlikte oturmakta olurdu. Karanlığa gömülmüş, sadece ay ışığının olduğu gecelerde pırıldayan gölün çevresinde birkaç sokak lambasından başka bir şey görünmezdi. Öte yandaki kasabanın ışıkları da oldukça sönüktü. Fakat bu beyaza boyalı otelin terasından da üst kattaki pencerelerinden de parıltılı, beyaz ışıklar fışkırırdı. Annesi de babası da ayrı ayrı yerlerde oturuyor olsalar da, gene de yakındılar birbirlerine.

Gözkapaklarına vuran mevsimini şaşırmış Kuzey güneşiyle aydınlanan unutulmaz görüntü. Hayat orada kalsaydı. Geriye dönmek, geçmişi ele geçirmek mümkün müydü? Geçmiş bir imgeydi sadece. Bellekte yaşayacak, sonra da, onunla birlikte silinip gidecekti.

Yıllar sonra, otel işleticisi Rumelili bu ince adamın iki genç kızının, yaşlanmış "matmazeller" in İzmir'de yaşadıklarını, İzmir kordonunda gene birlikte dolaştıklarını duymuştu.

IV Şarkı

Uykusuzluklar sona erdi.

Silom Bulvarı'nın kalabalığı içinde, yukarıdan geçen, kalın beton direkler üzerine oturtulmuş, bulvarın ortasındaki yaya yoluna gölge yapan tren yolunun altında, kalabalığın arasında yere çömelmiş, kentin tozu toprağı içinde, bilmediğı dilde, bilmediğı bir şarkı söyleyen kör dilencinin şarkısını anlayabilmek isterdi. Sözlerini anlamak –varsa sözleri– o çağrışın yabancı olmamak.

Fakir halkın belki de en fakiri bu kör dilencinin şarkısı neyi anlatıyordu? Bilmiyor. Bu çağrış, neyin sese geliyordu?

Sıcak günün bulvarda savrulan tozu içinde bu hırpani kılıklı, yarı çıplak adam kuşkusuz bu yörelerden başka bir yerde yaşamamıştı. Ülkenin fakir Kuzey'inden bu insan birikimine gelmiş olsa da. Kördü. Zaten gözleri açık olsa, ne görecekti ki!

Stockholm, 2005

21. yüzyılın ilk büyük afeti olan 2004 Hint Okyanusu depremi ve tsunamisinin ardından Demir Özlü'nün yazdığı bir roman *Dalgalar*.

Demir Özlü, annesini kaybetmiş bir adamın Tayland'a ailesiyle yaptığı turistik bir geziyi anlatıyor. Çağın getirdiklerine yabancı kalıp sık sık kendi geçmişine, çocukluk anılarına sığınan adam için bu gezi kısa sürede uykusuz gecelerle dolu bir kâbusa dönüşür. On binlerce insanı yutacak tsunamiyi önceden sezip dağlara kaçan filler gibi o da biletini erkenden kestirip evine dönecektir.

“Milyarlarca rastlantıyla oluşmuş, uzaktan masmavi görünen bu gezegende, insanların ortaya çıkışı da bu rastlantılar arasındaydı. Rastlantıyla oluşmuş bir varlık neden korunsundu? Zaten neden var olduğunu bilmiyor, sonra da yok olup gidiyordu. Doğanın da kendi yaşamı vardı. İnsanları yaşamına uymayan kör bir yaşamdı bu. Gerçek olan bu denizlerdi. Sonsuz, tehlikeli okyanuslar, birbirine ulaşan bitimsiz sular.

Gerçek olan dalgalardı. Bunlar denizlerin, duyguların, içinden yükselen acının bireysel varlığını boğan her şeyin, ölümün dalgalarıydı.”

Ekranı Kapat,
Kitabı Aç!

<https://ailesaati.kocsisitem.com.tr>

ISBN 978-975-08-5545-0

9 789750 855450